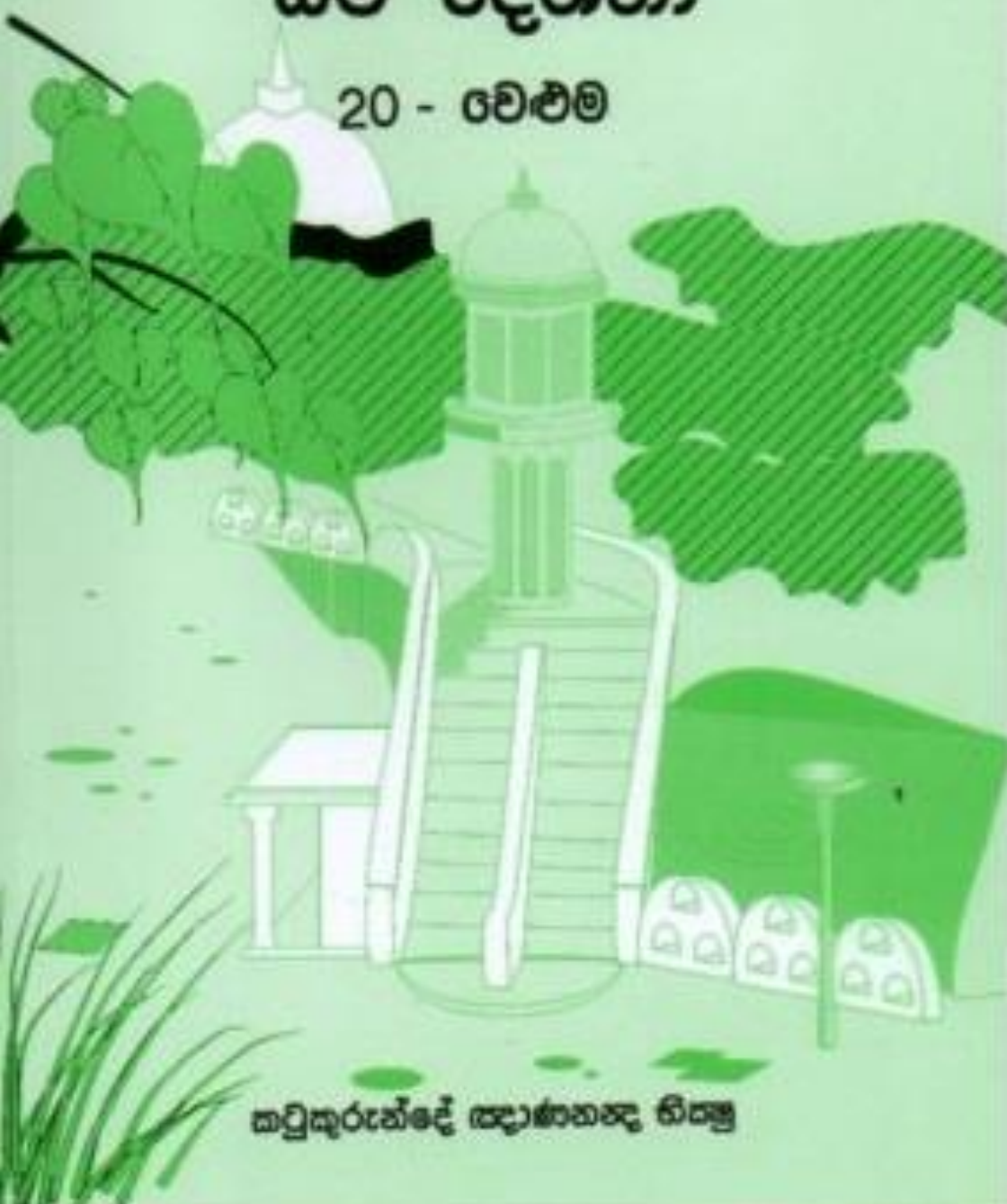

පහන් කණුව ධම් දේශනා

20 - වෙළුම

කවුතුරැන්දේ ඥාණනන්ද හිමියා

පහන් කණුව ධරී දේශනා

විසිවන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2019

ධම්දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2019 නොවැම්බර්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම්දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු සදහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-01-3

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සඳහා තහනම් වෙයි.

කතූ හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ට්‍රීට් 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, චුඩ්චර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.තො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
ස්වීතන පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිනී
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
96. 'මනො පුඛිංගමා ධම්මා' (පහන් කණුව 7)	1
97. 'අසමාදො අමතපදං' (පහන් කණුව 53)	27
98. 'උසඛිස්සං උරහිරමං' (පහන් කණුව 100)	53
99. 'අභිවාදන සිලිස්ස' (පහන් කණුව 118)	75
100. 'නො භාසමානං ජානනි' (පහන් කණුව 138)	97

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිතත සනාතනයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්තෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡය පරමාථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විඡය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිඡයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථී රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සඟපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළු වලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාඡයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සළකුණක්' හෝ ලැබෙනොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසු බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධර්මදේශකයින්ට අනුදෑන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකඛමමයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුවූ, පුබුදුවූ, පහන්වූ

සිතට වතුරාසීඝ්ණය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුරිනස කිරීම (සැදුසෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් එක්තු ගත්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුඵගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෞකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුකතිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාගය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකසමීං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ ඵලදායීවීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

‘කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය’ පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශික ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උත්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරැවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරැවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුනැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රහු මුදුණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවුණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරැවුවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුදුණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුදුණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකළ බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රහු මුදුණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක්

ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්ගේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

20 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය පාඨකයින් අතට පත්කරන පහත පුණ්‍යානුමෝදනාවේ සඳහන් පින්වත් පිරිසට, එම ධර්මදනමය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක
(2563) - 2019 නොවැම්බර්

පුණ්‍යානුමෝදනාව

අවිද්‍ය අභුර දුරුකර - තුන්ලොව එළිය කළ හිරුමඬල වූ සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේ වදළ අසිරිමත් බුදු දහම, විසිතුරු උපමා උපමේය මගින් සරලව අප අතට පත්කිරීමට අපමණ වෙහෙසක් දැරූ කටුකුරුන්දේ ඤාණනාඤ මහා ස්වාමීන් වහන්සේ ශ්‍රද්ධා ගෞරව පෙරදැරිව සිහිපත් කරමු.

වර්තමානයේ පවතින ශාසන පරිහානියට හේතුවන ධර්ම ප්‍රතිරූපක බිඳලමින් පිරිසිදු ශ්‍රී සද්ධර්මය මතු කිරීමට මෙම පිරිසිදු ධර්මදනයද හේතු වේවා! මෙම මහඟු කාර්යයට දයක වූ සහ ශාසනය පවත්වාගෙන යාමට උරදෙන සියළු පුණ්‍යකාමීන්ට චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධයම වේවා! යි පතමු.

සසුන් ලැදි
ශ්‍රාවක - ශ්‍රාවිකාවෝ

96 වන දේශනය

96 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 7)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

මනො පුබ්බංගමා ධම්මා - මනො සෙට්ඨා මනොමයා
මනසා වෙ පදුට්ඨන - භාසති වා කරොති වා
තතො නං දුක්ඛමනෙවති - චක්ඛං ව වහතො පදං’ති

— ධම්මපද, යමක වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

අද නිකිණි පුර පසලොස්වක පොහොය දිනයයි. සංඝයාවහන්සේලාගේ වස් කාලයේ පළමුවෙනි මාසය ගෙවෙන දවසයි අද. සසර දුක් කෙළවර කරගැනීමට චීර්යය වඩන සංඝයාවහන්සේලාට වස් තුන් මාසය විශේෂ කාල සීමාවක්. බුද්ධ කාලයේ විසූ සංඝයාවහන්සේලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් භාවනා කර්මස්ථාන ලබාගෙන ඒ වස් තුන් මාසය තුළ දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් උච්ඡාන චීර්යයකින් භාවනා වඩලා වස් කාලය අවසන් වෙන් කලින්ම උතුම්වූ අරහත්ඵලය ලබාගත්තු බව නොයෙකුත් ධර්මකථා වලින් හෙලිවෙනවා. සසර දුකින් මිදීමේ යෝධ ප්‍රයත්නය කර්මවක්‍රයත්, ධර්ම වක්‍රයත් අතර මහාගැටුමක් හැටියට හඳුන්වන්න පුලුවන්. අතීත සංසාරයේ කරන ලද කොතෙකුත් භයානක පාපකර්මවල විපාක ශක්තිය මැඩගෙන, උච්ඡාන චීර්යයකින් දැඩි අධිෂ්ඨානයකින් තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ ධර්ම වක්‍රය කරකැවීමෙනුයි කෙනෙකුට සසර දුකින් මිදීමට පුලුවන් වන්නේ. දන් මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මයට අදල නිදන කථා වස්තුවක් අන්න ඒ වගේ දැඩි අධිෂ්ඨානයකින්, උච්ඡාන චීර්යයකින් කටයුතු කරලා ඒ ධර්ම වක්‍රය ක්‍රියාත්මක කරලා තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ කර්ම ශක්තිය බිඳ දමූ ස්වාමීන්වහන්සේ කෙනෙක් පිළිබඳවයි. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ කාලයේ ඒ සැවැත් නුවර වාසය කළා එක්තරා සිටු පවුලක්. සිටු පවුලක මහාපාල, චුල්ලපාල කියලා ගෘහපතියන් දෙදෙනෙක්. මව්පියන්ගේ ඇවැමෙන් ඒ දෙදෙනාට ඒ ලොකු සිටු සම්පත හිමි වුණා.

මේ ගෘහපතියන් දෙදෙනාගෙන් මහාපාල ගෘහපතියා එක දවසක්ද ජේතවනාරාමයට බණ අහන්න යන පිරිසක් එක්ක එකතු වෙලා ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් බණ ඇසුවා. බුදුපියාණන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වහන්සේගේ බණ දේශනා ක්‍රමයේ තිබෙනවා අනුපිළිවෙල කථාවක් කියලා එකක්. ඒ කියන්නේ දන කථා, ශීල කථා, සගග කථා, කාමානං ආදීනවං, ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙකමමෙම ව ආනිසංසං, කියලා ඒ විදියට ඉස්සෙල්ලාම දන කථාව වශයෙන් දනයේ ආනිශංස එහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. දන් දීම හොඳ ප්‍රතිපත්තියක් කියලා. ඊළඟට ශීලයේ ආනිශංස පක්‍ෂය. ශීලය පිරිය යුතු බව. ඊළඟට එහි ආනිශංස වශයෙන් ස්වර්ගයේ උත්පත්තිය ලබන්න පුළුවන් බව. දිව්‍යලෝක වල සැප සම්පත් ලබන්න පුළුවන් බව ප්‍රකාශ කරනවා. එහෙම නමුත් එතනින් කෙළවර කරන්නේ නෑ. ඊළඟට දිව්‍යලෝකවලත්, මනුෂ්‍ය ලෝකයේත් මේ විදින පස්කම් සැපත, පංචකාම සම්පත්තිය ඉතාම ලාමක දෙයක්ය, ඔකාරං සංකිලෙසං. ඒ වගේම ඒවායේ ආදීනවත් තිබෙනවාය. නොයෙකුත් ආදීනව තිබෙනවා. අඩුපාඩුකම් තිබෙනවා. ඒවා බොහොම ලාමක දේවල් ඒ වගේම ඒවා කෙලෙස් උපදවන ස්වභාවයක් තිබෙනවා කියලා පංචකාම සම්පත්තිය ගැන කළකිරීමක් ඇතිකරවලා ඊළඟට නෙකමමෙම ආනිසංසං, ගිහි ගෙයින් නික්මීලා පැවිදි වෙලා මහණ දම් පිරීමේ අගය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අර වතුරාර්ය සත්‍යය කියන ගැඹුරු දේශනාව ඉදිරිපත් කරන්න කලින්. එතකොට මේ නෙකමමෙයේ ආනිශංස කියන නෙකමමෙය, ගිහි ගෙයින් නික්මීමේ ආනිශංස ප්‍රකාශ කරන තැනට එතකොට මේ මහාපාල ගෘහපතියා කල්පනා කරනවා මේ පරලොව යනකොට මේ දූ දරුවන්වත්, ධනයවත් අරගෙන යන්න බෑ. වෙන එකක් තබා මේ ශරීරයවත් මට අරගෙන යන්න බෑ. මට මේ ගිහි සම්පත්වලින් ඇති වැඩක් නෑ. මම පැවිදි වෙන්න ඕනේ කියලා අධිෂ්ඨාන කරගෙන ධර්මදේශනාව අවසානයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා පැවිදි වෙන්න අවසර ඉල්ලුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවා 'ඔබට මේ විදියේ කාරණයක් දන්වන්න යම්කිසි ශ්‍රේණි කෙනෙක්, නෑයෙක් ඉන්නවද?' 'ඉන්නවා. අපේ මල්ලි ඉන්නවා' කිවුවා. 'එහෙනම්, ගිහිල්ලා කියලා එන්න කිව්වා'.

මේ මහාපාල ගෘහපතියා ගෙදර ගිහිල්ලා මල්ලිට කතා කරලා කියනවා 'මල්ලි අද ඉඳලා මේ ඔක්කොම සම්පත් ඔබට භාරයි. මේවා ඕන හැටියට පරිහරණය කරන්න' කියලා. 'එතකොට අයියෙ ඔබ?' එතකොට කියනවා 'මං මේ මහණ වෙන්නයි අදහස'. 'අපොයි මේ මොනවාද කියන්නෙ? මව් නැතිවුණාට පස්සෙ මට ඔබ මව් හැටියට හිටියා. පියා නැති වුණාට පස්සෙ පියා හැටියට හිටියා. මහණ වෙන්නනම් යන්න එපා. අපට මේ ඕන තරම් ධනය තිබෙනවා ගිහි

ගෙයි ඉඳගෙන පින් කරන්න පුලුවන්' කියලා මේ මල්ලි ඒකට විරුද්ධතාව දක්වුවා. නැවතත් මහාපාල කියනවා මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් මුල, මැද, අග යහපත්කොට දේශනා කරන ත්‍රිලක්ෂණ දේශනාව මම ඇසුවා. ඒක හරියටම සම්පූර්ණ කරන්නනම් පැවිදි වෙන්න ඕන කියන අදහස මට ආවා. ඒ නිසා මම මහණ වෙනවා' කියලා. නැවතත් මේ මල්ලි කියනවා 'අනේ ඔබ තාම තරුණයි. මහළු වුණාට පස්සෙ පුලුවන් ඒවා කරන්න' කියලා. එතකොට මහාපාල ගෘහපතියා කියනවා 'මහළු වුණාට පස්සෙ තමන්ගේ අතපයවත් වලංගු නෑ. කොහොමද මහණ දම් පුරන්නේ? ඒක නිසා මම පැවිදි වෙනවාමයි' කියලා ඒ තමන්ගේ සහෝදරයා විලාප කියමින් අඩදිගම බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟ පැවිද්ද ලබාගත්තා. උපසම්පදව ලබාගත්තා. එහෙම පැවිදි උපසම්පද වෙලා ඒ ශාසන චාරිත්‍රය අනුව ආචාර්ය උපධ්‍යායයන්වහන්සේලා යටතේ වස් පහක් ඒ මහණකමට අදාල දේවල් දැනකියා ගත්තා. එහෙම වස් පහක් ගෙවලා නැවත වස් කාලය එළඹෙන්න කිට්ටු වෙනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා අවසර ලබාගත්තා ඇත සෙනසුනක වස් කාලය භාවනානුයෝගීව ගතකරන්න. එහෙම අවසර ලබාගෙන අරහතිය දක්වාම, රහත් බව දක්වාම කර්මස්ථාන - භාවනා කර්මස්ථාන බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ලබාගෙන තවත් හැට නමක පිරිසක් එක්ක ගම් නියම් ගම් ගෙවමින් යොදුන් ගණන් ඇත හොඳ තැනක් හොයාගෙන පිටත් වෙලා ගියා.

මේ සඟ පිරිස එක්තරා ඇත පිටිසර ගමකට වැඩියාට පස්සෙ ඒ ගමේ සැදුහැවත් මනුෂ්‍යයින් මේ ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ අදහස දැනගෙන, සේනාසනයක් හදලා සකස් කරලා එහි වැඩ වාසය කරන හැටියට ආරාධනා කළා. මේ ස්වාමීන්වහන්සේලාත් එකඟ වෙලා එතැන වැඩහිටියා. ඉඳුම් හිටුම් ගත්තා. එතකොට ඊළඟ දවසේ පිණ්ඩපාතේ වඩින අතරේ ඒ ගමේම වෙද මහත්මයෙක් මේ මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේට කියනවා 'ස්වාමීනි මේ බොහොම දෙනෙක් වාසය කරන තැන්වල ලෙඩ රෝග බහුලයි. එබඳු අවස්ථාවක් වුණහම මට කියන්න. මට දන්වන්න' කියලා පැවරීමකුත් කළා. ඔන්න ඊළඟට වස් එළඹෙන දවස, වස් කාලය ආරම්භ වෙන දවස පැමිණියා. එදාට මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ අනෙකුත් හැට දෙනාවහන්සේලා රැස් කරලා වස් ආරම්භයේ සාකච්ඡාවක් පවත්වන අතරේ අහනවා 'ඇවැත්නි, ඔබ හැම දෙනාවහන්සේලා මේ වස් තුන් මාසය ඉරියව් කියකද පවත්වන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ?' කියලා. හිටිම්, ඉදිම්, සක්මන් කිරිම්,

සැතපීම් කියලා ඉරියව් හතරක් තිබෙනවා. මේ ඉරියව් හතරෙන් ඉරියව් කියකින්ද මේ වස් තුන් මාසය ගෙවන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ? කියලා. ඒ සංඝයාවහන්සේලා පිළිතුරු දෙනවා ‘අපි මේ ඉරියව් හතරෙන්ම මේ වස් තුන් මාසය ගෙවන්නයි බලාපොරොත්තුව’. එතකොට මේ මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘අපි මේ ජීවමාන බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් කර්මස්ථාන අරගෙනයි ආවෙ. ඇවැත්නි ප්‍රමාද වෙන්න එපා, ප්‍රමාදවුණු කෙනාට සතර අපාය තමන්ගේ ගෙදර වගේ’ කියලා. ඊළඟට සංඝයාවහන්සේලා අහනවා ‘ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ ඉරියව් කියකින්ද මේ වස් තුන් මාසය ගෙවන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ?’ කියලා. ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘මමනම් ඉරියව් තුනකිනුයි වස් තුන් මාසය ගෙවන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. සිටීම්, හිඳීම්, සක්මන් කිරීම් කියන ඉරියව් වලින් පමණයි. ඇඳක පිට දිගාකරන්න, සැතපෙන්න මගේ බලාපොරොත්තුවක් නෑ මේ තුන් මාසය තුළ’ කියලා. එතකොට අනිත් ස්වාමීන්වහන්සේලාත් ‘සාදු සාදු බොහොම හොඳයි ස්වාමීන්වහන්සේ අප්‍රමාදීව කටයුතු කරන්න’ කියලා කිව්වා.

මේ මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ දිවා රැ නොතකා නොනිද උග්‍ර විදියටම භාවනා කරගෙන යනවා. වස් කාලයේ මාසයක් ගෙවෙනකොට හරියට ඔන්න මේ වගේ පෝයක් කිට්ටු වෙනකොට මේ ස්වාමීන්වහන්සේට බරපතල ඇස් රෝගයක් වැලඳුනා. එක දවසක්ද රාත්‍රියේ හරියට අර සිදුරු වුණ කළයකින් වතුර ගලාගෙන එන්නා වගේ ඇස්වලින් කඳුළු ධාරා ගලන්න පටන් ගත්තා. පස්සෙන්ද උදේ පිණ්ඩපාතේ යන වෙලාවට අර සංඝයාවහන්සේලා ඇවිල්ලා ‘ස්වාමීනි, පිණ්ඩපාතේ යන වෙලාවයි’ කිව්වා. එතකොට ‘එහෙනම් මගේ පාත්‍ර සිවුරුගන්න’ කියලා සංඝයාවහන්සේලා එක්ක ගමට වඩින්න සූදනම් වෙනකොට සංඝයාවහන්සේලා දැක්කා මේ ඇස්වලින් කඳුළු බෙරෙන ආකාරය. දැකලා ‘මොකද ස්වාමීන්වහන්සේ මේ?’ කියලා ඇහුවහම ‘මට මේ වාත රෝගයක්, වාතාබාධයක් හැදිලා තිබෙනවා’ කිව්වා. එතකොට ‘එහෙමනම් ස්වාමීනි අපට මේ වෙද මහත්මයෙක් පවරලා තිබෙනවා. වෙද මහත්මයාට දන්වන්නද?’ කියලා ඇහුවා. ‘හොඳයි දන්වන්න’ කිව්වා. එතකොට මේ සංඝයාවහන්සේලා ඒ වෙද මහත්මයාට කාරණය දැන්වුවහම වෙද මහත්මයා එක්තරා බෙහෙතක් හදලා එව්වා නසා කිරීමට. සාමාන්‍යයෙන් නසා කරන්න එවන බෙහෙත් හාන්සි වෙලයි නසා කරන්නට ඕන. නමුත් මේ මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ අර

බෙහෙන ලැබුණහම ඉදගෙනම නසාසකලා. තමන් ගත්තු අධිෂ්ඨානය කඩ කරන්න කැමති නැති නිසා. එහෙම නසා කරලා පස්සෙන්ද ගමට පිණිඩපාතයේ වැඩියහම වෙද මහත්මයා හමු වෙලා අහනවා 'ස්වාමීනි අපට අහන්න ලැබුණා ස්වාමීන්වහන්සේට අසනීපයි කියලා. බෙහෙනක් හදලා එව්වා ලැබුණද?' කියලා. 'ඔව් ලැබුණා'. 'පාවිච්චි කළාද?' කියලා ඇහුවා. 'ඔව් පාවිච්චි කළා'. 'කොහොමද දැන් අසනීප තත්ත්වය?' කියලා ඇහුවා. 'තාම රිදෙනවා වෙද මහත්මයා' කියලා කිව්වා. එතකොට මේ වෙද මහත්මයා කල්පනා කළා 'මං එවාපු බෙහෙනෙ හැටියටනම් එක සැරේම මේක සුව වෙන්න ඕන. මොකක්ද මේකට කාරණය' කියලා හිතලා 'ස්වාමීනි ඉදගෙනද මේක නසා කළේ හාන්සි වෙලාද?' කියලා ඇහුවා. ඔන්න ස්වාමීන්වහන්සේ නිශ්ශබ්ද වුණා. නැවත නැවතත් ඇහුවා. ඒකට පිළිතුරක් දුන්නෙ නැහැ. වෙද මහත්තයන් ඉතින් 'හොඳයි ස්වාමීන්වහන්සේ වඩින්න' කියලා මම ගිහින් බලන්න ඕන කියලා විහාරෙ පැත්තෙ ගිහිල්ලා කුටිය පැත්තෙ ටිකක් ඇවිදලා බැලුවා. ස්වාමීන්වහන්සේ සක්මන් කරන තැනත් පෙනුනා. සක්මන් කරන තැන දක්කා. ඉදගෙන ඉන්න තැන දක්කා. නමුත් ඇඳක් නෑ. සැතපෙන තැනක් ජේන්න නෑ. වෙද මහත්මයා කාරණය තේරුම් අරගෙන ස්වාමීන්වහන්සේ ආපසු වැඩියහම ඊළඟට කියනවා 'ස්වාමීනි, ඒ විදියට වැඩ කරන්න එපා. මේ ශරීරය හොඳින් තියෙනකන් විතරයි මහණ දම් පුරන්න පුළුවන්. ඒක නිසා හාන්සි වෙලාම මේ බෙහෙන නසා කරන්න' කියලා නැවත නැවතත් ඇවිටිලි කළා. එතකොට මේ ස්වාමීන්වහන්සේත් බේරෙන්න බැරි තැන වෙද මහත්මයාට කිව්වා 'හොඳයි උපාසක උන්නැහෙන යන්න. අපි ඒක සාකච්ඡා කරලා බලන්නම්' කියලා වෙද මහත්මයා ගියාට පස්සේ මේ ස්වාමීන්වහන්සේ සාකච්ඡා කරනවා. කවුරු එක්කද මේ සාකච්ඡා කරන්නෝ? තමන් එක්ක. තමන්ගෙම ශරීරෙන් එක්ක.

'මොකද පාලිත කියන්නෝ? නුඹ ඇස් දෙක ගැන බලනවද? එහෙම නැත්නම් බුද්ධශාසනය ගැන බලනවාද? අනන්ත කාලයක් මේ සංසාරයේ නුඹ අන්ධව උපදින්න ඇති. ඒ වගේම සිය දහස් ගණන් බුදුවරු නුඹට මුණ ගැහිලා තිබෙණවා. එක බුදුවරයෙක්වත් හරියට ආශ්‍රය කරලා බුදු කෙනෙකුගෙන් වැඩක් අරගෙන නෑ. නියම වැඩේ කරගෙන නෑ. ඒක නිසයි මේතාක් කාලයක් සංසාරයේ ඉන්නේ. දැන් මේ වස් තුන් මාසය තුළ නොනිද භාවනා කරනවා කියලා, ඇඳක පිට දිගා කරන්නෙ නැහැ කියලා නුඹ දැඩි අධිෂ්ඨානයක් අරගෙන තිබෙණවා. ඒක

නිසා ඇස් දෙක විනාශ වෙනවානම් විනාශ වේවා, බිඳිලා යනවානම් බිඳී යේවා. බුද්ධශාසනය ගැනම හිත යොමුකරන්න. ඒ ගැනම සිතා බලන්න' කියලා තමන්ටම තරයේ අධිෂ්ඨාන කරගෙන, එදත් ඉඳගෙනම නසා කරලා මේ ස්වාමීන්වහන්සේ තමන්ගෙ බණ භාවනා නොනිදුම කරගෙන ගියා. පස්සෙන්ද පිණ්ඩපාතේ වඩිනකොට නැවතත් වෙද මහත්මයා හමු වෙලා 'ස්වාමීනි කොහොමද බෙහෙත පාවිච්චි කළාද?' කියලා ඇහුවා. 'ඔව්'. 'එතකොට දැන් තත්තිය?' 'තාම රිදෙනවා වෙද මහත්මයා'. ආයෙන් ඇහුවා මේ වෙද මහත්මයා 'ඉඳගෙනද භාන්සි වෙලාද මේ බෙහෙත පාවිච්චි කළේ?' කියලා. නැවත මේ ස්වාමීන්වහන්සේ නිශ්ශබ්දවම හිටියා. එතකොට වෙද මහත්මයන් අමනාපයෙන් වගේ 'ස්වාමීනි එහෙමනම් ස්වාමීන්වහන්සේ මේ අපි කියන ආකාරයට මේ බෙහෙතට සප්පාය ආකාරයට පවතින්නෙ නෑ. ඒක නිසා අද පටන් ස්වාමීන්වහන්සේ කාටවත් කියන්න එපා මම මේ බෙහෙත් තෙලක් හදලා එව්වා කියලා. මමත් කාටවත් කියන්නෙ නෑ ස්වාමීන්වහන්සේට බෙහෙත් කළායි කියලා'. ඔන්න ඒ කියන්නෙ ප්‍රතිකෂේප කළා. වෙදකම ප්‍රතිකෂේප කළා. එහෙම කරලා වෙද මහත්මයා ගියා. මේ ස්වාමීන්වහන්සේ නැවත එතකොට කුටියට ඇවිල්ලා නැවතත් තමන්ට අවවාද කරගන්නවා 'දැන් පාලිත, වෙද මහත්මයාත් නුඹව ප්‍රතිකෂේප කළා. දැන් ඉතින් මරණයට සුදුනම් වෙන්න ඕනෙ. තවත්නම් ප්‍රමාද වෙන්න එපා' කියලා ඔන්න දැඩිව අධිෂ්ඨාන කරගෙන සක්මනට බැහැලා භාවනා කරන්න පටන් ගත්තා.

එද රැ මධ්‍යම යාමය ගෙවෙනකොට මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ - හරියට එකම මොහොතේ එකම වෙලාවටම මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ ඇසුත් කෙලෙසුත් දෙකම බිඳිලා ගියා. ඒ කියන්නේ අර්ථ වෙනවා හා සමගම උතුම්වූ අරහත්ඵලයේ හිත පිහිටියා සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳිලා. එතකොට මේ ස්වාමීන්වහන්සේ තමා තුළ ඇතිවුණු වෙනස තේරුම් අරගෙන සක්මනෙන් ඇවිල්ලා කුටියට ඇතුළු වෙලා ඇඳ උඩ වැඩහිටියා. ඉඳගත්තා. ඊළඟට පස්සෙන්ද පිණ්ඩපාතේ යන වෙලාවට සංඝයාවහන්සේලා ඇවිල්ලා 'ස්වාමීනි පිණ්ඩපාතේ යන වෙලාවයි' කියලා දැන්වුවා. 'හා එහෙමද? එහෙමනම් ඔබවහන්සේලා පිණ්ඩපාතේ වඩින්න' කිව්වා. 'එතකොට ස්වාමීන්වහන්සේ?' 'මගේ ඇස් දෙක නැති වුණා' කිව්වා. ලැබුණු අනිත් දේ ගැන කිව්වෙ නෑ. එතකොට සංඝයාවහන්සේලා බොහොම ශෝකයට පත්වෙලා 'අපි ස්වාමීන්වහන්සේගේ ගැන සියලු ඇප උපස්ථාන කරන්නම්. සොයා

බලන්නම්' කියලා උන්වහන්සේලා පිණ්ඩපාතෙට වැඩියා ගමට. ගමේ සැදහැවත් දයක පිරිස ඒ තෙරුන්වහන්සේ එද පැමිණියේ නැති බව දැකලා 'කෝ අද ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ?' කියලා ඇසුවා. මේ සංඝයාවහන්සේලා ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කලා. එතකොට මේ සැදහැවත් මනුෂ්‍යයින් බොහොම සංවේගයෙන් ඉක්මනට පිණ්ඩපාතය අරගෙන ඇවිල්ලා මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ පා මූල පෙරලි පෙරලි වැඳ වැටිලා, අඩා වැටිලා 'ස්වාමීන්වහන්සේට අපි ඇප උපස්ථාන කරන්නම්. සොයා බලන්නම්' කියලා නික්මිලා ගියා ඒ කටයුතු යොදලා. මේ වස් තුන් මාසයේ ඉතිරි කාලය තුළ මේ ස්වාමීන්වහන්සේත් අර අනිත් හැට දෙනාවහන්සේලාට නිතර නිතර කර්මස්ථාන පිරිසිදු කර දෙමින් අවවාද අනුශාසනා කලා අප්‍රමාදීව කටයුතු කරන හැටියට. ඒ අවවාද වල පිහිටිලා අර හැට දෙනාවහන්සේලාම ඒ වස් කාලය අවසාන වෙන්න කලින්ම උතුම්වූ අරහත්ඵලයේ පිහිටියා. ඊළඟට මේ වස් කාලය අවසානයේදී මේ සංඝයාවහන්සේලා කල්පනා කලා 'අපි දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දැකීමට යන්න ඕන' කියලා. මේ ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා අවසර ඉල්ලුවා. ස්වාමීන්වහන්සේත් එකතු කරගෙන යන්නමයි බලාපොරොත්තුව නමුත් මේ මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ මේ අනිත් අයට එයින් කරදරයක් වේය කියලා හිතලා ඒ සමග වැඩියෙ නෑ. අර සංඝයාවහන්සේලා ඉස්සෙල්ලා ජේතවනාරාමයට වැඩිලා පසුව මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේට වඩින ආකාරයකට පිළිවෙලක් යෙදුවා.

මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේ දැන් ජේතවනාරාමයට වැඩියට පස්සෙ වෙනම කුටියකට වැඩ වාසය කරන්න පටන් ගත්තා. මහාපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ ඇස් පිළිබඳ කථාන්තරය ප්‍රසිද්ධවීම නිසා ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට නමක් පට බැඳුනා වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේ කියලා. එතකොට ඒ වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේ හැටියට ප්‍රසිද්ධවුණේ ඒ කාරණය නිසයි. ඊළඟට එක දවසක්ද ඒ දිසාවේ සංඝයාවහන්සේලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දැකීමට පැමිණිලා වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේත් බලන්න යන්න ඕනෙ කියලා හිතලා හැන්දෑ යාමේ ඒ පැත්තට වඩින්න යනකොටම තද වැස්සක් ආවා. ඒක නිසා මේ සංඝයාවහන්සේලා කල්පනා කලා අපි උදේම ගිහින් බලමු. දැන් වහින වෙලාව, හැන්දෑ වුණා වැඩියි කියලා ආපසු හැරිලා ගියා. එද රාත්‍රී මධ්‍යම යාමයේ දිග් තද වැස්සක් වැහැලා පෑව්වා. ඊළඟට අළුයම් යාමයේදී අර වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේ තමන්ට පළපුරුදු වීර්යය අනුවම සක්මනට බැහැලා

භාවනා කරන්න පටන් ගන්නා. සක්මන් කරන්නට පටන් ගන්නා. එද ඒ වැස්ස නිසා - සාමාන්‍යයෙන් වැස්සාට පස්සෙ මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය මෙරු කියලා සතුන් වර්ගයක් පිටවෙනවා පොළොවෙකුත් පිහාටු ඇතිව. මෙරු වගේ සතුන් වගයක් ඒ සක්මනෙන් පිටවෙලා සක්මන පුරාම හිටියා. මේ වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේ අන්ධ නිසා ඒක දැක්කෙ නෑ. සක්මන් කරනකොට අර සතුන් මැරුණා.

ඊළඟට උදේ වරුවේ අර සංඝයාවහන්සේලා වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ කුටිය දැකීමට එන අතරේ සක්මන දිහා බලලා මේ සතුන් මැරිලා ඉන්නවා දකළා එතැන හිටිය අනිත් හාමුදුරුවරුන්ගෙන් ඇහුවා 'කවුද මෙතන මේ සක්මන් කරලා තියෙන්නේ?' ඒ සංඝයාවහන්සේලා පිළිතුරු දුන්නා 'මේ අපේ උපධ්‍යායයන්වහන්සේ' කියලා. 'ජේනවා නේද මේ මහණ උන්වහන්සේගේ වැඩේ. ඇස් පෙනෙන කාලේ මුකුත්ම කරන්නේ නැතුව හොඳ හැටි බුදියගෙන දුන් මේ සක්මන් කරනවා කියලා, මේ තරම් සතුන් රාශියක් මරණයට පත් කළා' කියලා ලොකු උද්ඝෝෂණයක් විවේචනයක් කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේටත් ගිහිල්ලා ඒ කාරණය සැල කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇහුවා මේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් 'මහණෙනි නුඹලා දුටුවාද මේ නම සතුන් මරණවා?' එතකොට මේ සංඝයාවහන්සේලා කියනවා 'අපිනම් දැක්කෙ නෑ'. 'නුඹලා දැක්කෙ නැතුව වගේම ඒ නම සතුන් මැරුවේ නෑ. රහත් කෙනෙකුන්ට සත්තු මරණ වේතනාවත් ඇතිවෙන්නේ නැහැ' කියලා ඔන්න ඒ කාරණය ප්‍රකාශ කළාම අර සංඝයාවහන්සේලා විමසනවා 'ස්වාමීනි, මේ රහත් වෙන්න තරම් වක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේට වාසනා සම්පත්තිය තිබුණානම් ඇයි මේ අන්ධ වුණේ?' කියලා.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ඒත් ඒ අතීතයේ කරන ලද යම්කිසි පාපකර්මයක් නිසයි' කියලා ඒ කථාන්තරය සංඝයාවහන්සේලා විමසුවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අතීතයේ බරණැස් නුවර එක්තරා වෙද කෙනෙක් සංචාරක වෛද්‍යවරයෙක් වගේ ගම් නියම් ගම් වලට යමින් ඒ ඒ අයට බෙහෙත් කරන සිරිතක් තිබුණා. ඒ රක්ෂාව කළා. එක දවසක්ද මේ වෙද මහත්මයා එහෙම යන අතරේ එක්තරා ඇස් අමාරුවක් තියෙන ස්ත්‍රියක් හමුවෙලා ඇසුවා 'මොකද අමාරුව?' කියලා. 'මගේ මේ ඇස්වලින් හරියට ජේන්නේ නෑ' කිව්වා. 'මං බෙහෙතක් කරන්නද?' කියලා ඇහුවා. හා

හොඳයි, බොහොම හොඳයි කියලා කිව්වා. එතකොට මේ වෙද මහත්මයා ඇහුවා 'එහෙමනම් මොකක්ද මට දෙන ගාස්තුව?' කියලා. මේ ස්ත්‍රිය කියනවා 'මං මගේ දූ දරුවන් සමග ඔබට දසියක් වෙනවා' කියලා. එතකොට 'හොඳයි' කියලා වෙද මහත්මයා එක්තරා බෙහෙතක් හදලා එව්වා. ඒ බෙහෙත එක වරක් පාවිච්චි කිරීමෙන්ම අර ස්ත්‍රියගේ ඇස් අමාරුව එහෙම පිටින්ම හොඳ වුණා. නමුත් ඒ තැනැත්ති කල්පනා කළා 'දැන් මම මේ කාරණය, සුව වෙච්ච බව කිව්වොත් මට අර පොරොන්දුව ඉෂ්ට කරන්න වෙනවා. ඒක නිසා වෙද මහත්මයාව රවට්ටන්න ඕනේ' කියලා හිතාගෙන නැවත වෙද මහත්මයා ඇවිල්ලා ඇසුවහම 'කොහොමද ඇස් අමාරුව?' කියලා, අපෝ ඉස්සෙල්ලානම් මට ටිකක් හරි පෙනුනා දැන් කොහෙන්ම පෙනෙන්නේ නෑ. දැන් හුගාක්ම අමාරුයි' කියලා කිව්වා. වෙද මහත්මයා කාරණය තේරුම් ගත්තා 'මේ තැනැත්ති මාව රවට්ටන්නයි මේ හදන්නේ' කියලා මම හොඳ වැඩක් කරන්නම් කියලා, දැන් මේ කාලෙන් එහෙම දේවල් කියනවානෙ, හොඳ වැඩක් කරනවා කියලා. මං හොඳ වැඩක් කරන්නම් කියලා ගෙදර ගිහිල්ලා තමන්ගේ භාර්යාවටත් කියලා ඔන්න ඊළඟට වෙන බෙහෙතක් සුදනම් කළා. ඒක මේ ඇස් අන්ධ වෙන බෙහෙතක්.

ඒක ගෙනල්ලා ඊළඟට මේ තැනැත්තිට මෙන්න මේක ආයෙ පාවිච්චි කරලා බලන්න කියලා එතෙතදීම ඒක ගාත්ත සැලැස්වුවා. ඒක ගාලා ඉවරවෙනකොට හරියට අර පහන් දූල්ලක් නිවිලා යනවා වගේ අර තැනැත්තියගේ ඇස් දෙක අන්ධ වුණා. අන්න ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ අතීත කර්මය ප්‍රකාශ කරලා 'මහණෙනි මාගේ පුත්‍ර වක්ඛුපාල අතීතයේ කළ ඒ පාපකර්මය මේ අද දක්වා ලුහුබැඳ ඇවිල්ලා තිබෙණවා' කියලා යමෙකු කළ පාපකර්මය ඔහු පිටුපස එන්නෙ හරියට ගැලේ බැඳි ගොණුන් පිටුපස ඒ පාදය අනුව රෝදය කරකැවිලා එනවා වගේ කියලා ඔන්න ඊළඟටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපි අද මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය ප්‍රකාශ කළේ.

- මනො පුබ්බංගමා ධම්මා - මනො සෙට්ඨා මනොමයා
- මනසා වෙ පදුට්ඨන - භාසති වා කරොති වා
- තතො නං දුක්ඛමනෙච්චි - චකකං ව වහතො පදං

'මනො පුබ්බංගමා ධම්මා'. මේ මනස කියන හිත පෙරටු වෙනවා හිතේ ඇතිවෙන සියලුම වෛතසික සිතිවිලි ආදියට. හිතේ යම්තාක් සිතිවිලි ඇතිවෙනවානම් වේදනාවල්, සඤ්ඤාවල්, චේතනා ආදිය

සංස්කාර කියලා කියන මේ හැම එකක්ම හිතේ පහළ වෙන ධර්ම හැමැකකටම සිතම පෙරටු වෙනවා. ඒ වගේම 'මනො සෙට්ඨා', හිතම ඒවාට ප්‍රධානයි. 'මනොමයා', ඒවා සිතින්ම සකස් වෙලා, නිර්මාණ වෙලායි තිබෙන්නේ. අන්න ඒ කාරණය, ධර්මතාව - එහෙම නිසා 'මනසා වෙ පදුට්ඨන - භාසති වා කරොති වා', යම්කිසි කෙනෙක් දූෂිතවූ සිතකින්, කිලිටිවූ සිතකින් කියයිනම් හෝ කරයිනම් හෝ 'තතො නං දුක්ඛමනෙවති - චක්ඛං ව වහතො පදං', එබඳු ඒ දූෂිතවූ සිතින් යමෙක් දෙයක් කිව්වොත්, කළොත්, ඒ නිසා ඒ පුද්ගලයා අනුව දුක ලුහුබඳිනවා. දුක පසුපසින්ම එනවා හරියට ගැල අදින ගොණුගේ පය අනුව රෝදය කරකැව්ලා එන්නා වගේ කියලා ධර්මපදයේ මූලටම යෙදෙන ඒ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර වදලා.

මේ ගාථාව කෙනෙකුගේ ජීවිතය, ජීවන දර්ශනය සකස් කරගන්න ඉතාමත් උපකාර වෙන වටිනා ගාථාවක්. ඒක නිසා තමයි අර කොතෙකුත් ගාථා තිබුණත් ධර්ම පදයේ මූලටම යෙදිලා තියෙන්නේ. මේ ගාථාව ගැන තව දුරට අපි කල්පනා කරලා බලමු. හිතක් පහළ වෙනවා කියන එක මේ පින්වතුන්ටම ප්‍රත්‍යක්ෂ දෙයක්. යම්කිසි දේකට හිතක් පහළ වෙනවා. ඒ පහළ වෙන සිත සමහරවිට අකුසල් සිතක් වෙන්න පුලුවන්. කුසල් සිතක් වෙන්න පුලුවන්. දැන් මෙතන මේ අකුසල් පක්ෂය ගැනයි කියන්නේ, අකුසල්නම් ලෝභ සිතක් වෙන්න පුලුවන්, ද්වේෂ සිතක් වෙන්න පුලුවන්, මෝහ සිතක් වෙන්න පුලුවන්. ඔය විදියට සිතක් පහළ වෙනවා. අපි හිතමු තමන්ගේ ගෙදරක තිබෙන දෙයක් හෝ තමන්ගේ යම්කිසි තැනක තිබෙන දෙයක් ගැන - ඒක දැක්ක හැටියේ ලෝභයක් පහළ වෙනවා. ඒ සිතත් එක්කම ඊළඟට සිතේ ඇතිවෙන ඒ පිළිබඳ වේදනා - යම්කිසි වින්දනයක්, ඒ පිළිබඳ හැඳිනීම වශයෙන් සඤ්ඤාවල්, ඒ ගැන ඒ කළයුතු දේවල් පිළිබඳ වේතනා. ඒවාත් යම්කිසි ලෝභය අනුවමයි ඒ හැම දෙයක්ම පහළ වෙන්නේ. අන්න ඒ විදියට එතකොට ලෝභ සිතක්, එහෙම නැත්නම් ද්වේෂ සිතක්, මෝහ සිතක් එහෙම පහළ වුණහම ඒක අනුව අර ධර්මයෝ හටගන්න නිසා යම්කිසි කෙනෙක් දූෂිත සිතින් යම්කිසි දෙයක් කිව්වොත්, කළොත් එතකොට ඒ දූෂිත, කිලිටි වුණ සිතකින් කරන දේවල් තමයි ආජීව අෂ්ටමක ශීලයේත් සඳහන් වුණේ බොරු කීම්, කේලාම් කීම්, පරුෂ වචන කීම් හා නිශ්ඵල වචන දෙවීම් - ලෝභයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් සිදුවෙන දේවල්. ඒ විදියේ, ඒ අනුව වචන පාවිච්චි කළානම් ඊළඟට, එහෙම නැත්නම් කයින් කරන දේවල් හැටියට සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාමයේ වරදවා

හැසිරීම කියන ක්‍රියා. ඒ වගේ ඊළඟට සිත පාලනය කරගත්තේ නැතුව හිතිනම් හිතන දේවලුත් තිබෙනවා. සිතින්ම ඇති කරගන්නා අකුසල්, මනෝ කර්ම හැටියට. කාය කර්ම, වාක් කර්ම, මනෝ කර්ම. එතකොට ඒවා ඔය අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිච්ඡා දිට්ඨි කියන විෂම ලෝභය අනුව අනිත් අයගේ සැපත දැකලා අනේ මට මේක ලබාගන්න ඇත්නම් කියලා හිතනවා. එහෙම නැත්නම් යමෙක්, කෙනෙක් පිළිබඳව ද්වේෂයක් ඇතිකරගෙන තරහ සිතිවිලි පවත්වනවා මෙහි සිතිවිලි වෙනුවට. එහෙම නැත්නම් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි වැරදි දෘෂ්ටි ඇතිකරගෙන වැරදි අවබෝධයක් අනුව නොයෙකුත් විදියේ සිතිවිලි සිතනවා. ඒ විදියට දස අකුසල කර්මයන්ම කෙනෙකුට ඇති කරගන්න පුලුවන් මේ දූෂිතවූ සිත නිසා. අන්න එහෙම ඒ ඇති කරගන්න දේවල් නිසා, ඒ අකුසල කර්මවල විපාක, ඊළඟට ඒ තැනැත්තාට මේ දීර්ඝ සංසාරයේ සතර අපායේ - නිරයේ, තිරිසන් අපායේ, ප්‍රේත ලෝකයේ, අසුර ලෝකයේ ආදී තැන්වල, එහෙම නැත්නම් මනුෂ්‍ය ලෝකයේම පවා ඒවායේ බරපතල විපාක - කායික වෛතසික දුක් විඳින්න සිද්ධවෙනවා. හරියට අර ගැලකට බැඳි ගොනෙක් ඒ කරන්නේ අදිනකොට බෙල්ල හිර වෙනවා. පස්ස ගහනකොට කකුල රෝදයේ හැපෙනවා. අන්න ඒ වගේ කෙනෙකුට තියෙන මහාබරපතල බරක් මේ පාපකර්ම.

අන්න ඒ ධර්මතාවය තේරුම් ගතයුතුයි. මේ හැම එකකටම සිතම ප්‍රධාන බවත්, ඊළඟට කර්මයත් විපාකයත් අතර මේ කියන ධර්මතාව. අපි මේ කථා ප්‍රවෘත්තියෙන් ගතයුතු ආදර්ශය ගැන හිතන්නට ඕන. මේ විදියේ කථාවක ගතයුතු ආදර්ශයක් තිබෙනවා. ඒ වගේම ගඟාවත් අපට ආදර්ශවත් අපේ ජීවිතය ගෙනයාමට. මේ කථා ප්‍රවෘත්තිය ගැන හිතලා බලනකොට අපි අර කලින් සඳහන් කළ කර්මවක්‍රයේත්, ධර්ම වක්‍රයේත් ගැටුම මෙයින් පේනවා. වක්‍රවල ස්වාමීන්වනන්සේ ඒ වස් තුන් මාසය තුළ දැඩිව උග්‍රව භාවනා කරන්න ගතයුතු ඒ අධිෂ්ඨානය, ඒක සාර්ථක වුණා. රහත් වුණා. නමුත් ඒ එක්කම තමා පිටුපස ලුහුබැඳ ආපු පාපකර්මයක් ඒ එක්කම ක්‍රියාත්මක වුණා. ඒක නිසා තමයි අන්ධ වුණේ. එයින් අපට පේනවා මේ කර්මයත් විපාකයත් අතර තියෙන භයානක සම්බන්ධතාවය. මේක අනිවාර්ය වශයෙන්, එහෙම නැත්නම් මේක වළක්වන්න බැරි ආකාරයට කර්මයත් විපාකයත් එකට යන්න. වෙන එකක් තබා බුදු කෙනෙකුන්ටවත් - දැන් මේ ධර්මතාවය - කර්මවක්‍රය කොයිතරම් බලගතුද කියතොත් රහත් වුණත් ඒවාට විපාක විඳින්න සිද්ධවෙනවා. නමුත් එක සැනසිල්ලක් තිබෙන්නේ රහත් වුණාට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පස්සෙ නැවත උත්පත්තියක් නෑ. ඒ කරන කර්මවල නැවත උත්පත්තියක් ලබා දෙන ශක්තියක් නෑ. කර්මවල බීජ ශක්තිය නැතිකරනවා. රහත් වීම කියන්නේ ඒකයි. මෙලොව වශයෙන් යම් යම් විපාක ඒත් විදින්න වෙනවා රහතත්වහන්සේලාට. රහත් වුණාට පස්සෙත් අංගුලිමාල රහතත්වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා. ඊළඟට මුගලන් මහරහතත්වහන්සේ පිළිබඳව. ඒ රහතත්වහන්සේලාටත් කර්ම විපාක විදින්න සිද්ධවෙනවා. කර්මවක්‍රය කොයිරම් බලගතුද කියලා අපිට හිතාගන්න පුළුවන් ඒ අනුව. නමුත් ඒ එක්කම පෙනෙන වැදගත් දේ තමයි මෙයින් මිදීමේ මාර්ගයත් නැවත උත්පත්තියක් නැති කිරීම නිසා, ඒ කියන්නේ සංසාරය එතන කෙළවර කිරීම නිසා කර්ම වලට විපාක දීමේ ශක්තිය නැති වෙනවා. ඔන්න ඕක තමයි නිවන කියන්නේ.

බුද්ධොත්පාද කාලයක විතරයි අපට මේක පුළුවන් වෙන්නේ. මේ වගේ ජීවන දර්ශනයක් අනුව මේ නිවන් මාර්ගයේ ගමන් කරලා ඒ නිර්වාණ ශාන්තිය ලබාගන්න, මේ කර්මවක්‍රයෙන් මිදෙන්න. අන්න ඒක නිසා විශේෂයෙන්ම මේ ගාථා ධර්මය ගැන කල්පනා කරලා බලන්නට ඕන. දැන් මේ යුගය ගැන හිතලා බලනකොට මේ ලෝකයේ හැම තැනම වගේ සාමාන්‍යයෙන් මනුෂ්‍යයා භෞතික දේටයි මුල් තැන දෙන්නේ. භෞතික දෘෂ්ටි කෝණයයි ලෝකයේ දැන් කැපී පෙනෙන්නේ. මේ ඇහැට කණට පේන දේවල්, මේවාට මුල් තැන දීම නිසා මේ හිත, හැම එකකටම මුල් වන හිත ගැන අමතක වෙලා තිබෙණවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කාරණය මතුකරලා දීලා තිබෙණවා, මනො පුබ්බංගමා ධම්මා - මනො සෙට්ඨා මනොමයා, කියන එක. ඉතාමත්ම වටිනා මේ වචන කීපය අපි නිතර සිහිපත් කළයුතුව තිබෙණවා. එතකොට ලෝකයේ බාහිර දේවල් කොතෙකුත් තිබුණත් - දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා ලෝකයේ යම්තාක් නරක දේවල් සිද්ධවෙනවානම් ඒ හැම එකකටම සිත මුල් වුණ බව. සිතකින් කියනවා මේ මේ දේ කරන්න කියලා.

ඊළඟට හොඳ දේවල්වලටත් හිත මුල් වෙනවා. මෙන්න මේක නිසා මේ ගාථාවෙන්, මේ කථාන්දරයෙන් අපට ගතහැකි වටිනාම ආදර්ශය තමයි අපේ සිත ගැන සෙවිල්ලෙන් සිටීම. මේ සිත රැකගත්තේ නැත්නම්, සිත ආරක්‍ෂා කරගත්තේ නැත්නම් ඒ අනුව ඒ දුෂිතවූ සිතකින් අකුසල් කර්ම කරලා, එහෙම නැත්නම් නරක වචන පාවිච්චි කිරීමෙන්, නරක දේවල් කිරීමෙන්, පාපකර්ම කිරීමෙන් සමහරවිට එක ඤාණයකදී,

එක මොහොතකදී කරන පාපකර්මයක විපාක ගෙවන්නට සිද්ධවෙන්නේ නිරයේ කල්ප ගණන්. කල්ප ගණනක් දුක් විදින පාපකර්මයන් සමහරවිට එක ඝෂණයකින් සිද්ධවෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා මෙන්න මේ හැම එකකටම සිතම ප්‍රධාන බව.

විතෙතන නියතී ලොකො - විතෙතන පරිකසසති
විතතසස එක ධම්මසස - සබ්බව වසමනවගු

කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. මුලු ලෝකයම - ලෝකය කියලා කියන්නේ ලෝකයා කියන එකයි. ලෝකයා ඒ ඒ තැනට පමුණුවන්නේ සිතෙන්මයි. විතෙතන නියතී ලොකො. සිතමයි එක්කරගෙන යන්නේ. එන්න දිව්‍යලෝකෙ යන්න. එන්න අපායේ යන්න. එන්න තිරිසන් ලෝකයට යන්න කියලා ඔය විදියට මේ හිතම කියනවා. ඒක අපි දන්නේ නෑ. නමුත් අර කරන අකුසල් කුසල් වල තිබෙන්නේ ඕකයි. එතකොට ඒ සිතමයි අරගෙන යන්න, එක්කගෙන යන්න. ඊළඟට විතෙතන පරිකසසති, සිතම ඒ මේ අතට අදිනවා. හැම තිස්සේම - දැන් නගරේට යනකොට ඒ අනුව ඒ ඒ දේවල් සොයාගෙන යනවා ඒ ඒ පුද්ගලයින් - එතකොට සිතමයි මේ හැම එකකටම ප්‍රධාන. විතතසස එක ධම්මසස - සබ්බව වසමනවගු - සිත කියන මේ එකම දේට මුලු ලෝකයම යටත් වෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පමණයි ඒ තරම් අභිත නාදයක් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ සිත පිළිබඳව. සාමාන්‍ය ලෝකයා මුලා වෙන්නේ මේ ඇහැට කණට පෙනෙන දේවල් වලට. මේවාට ලෝකයා ප්‍රධාන තැන දීලා, ඒ නිසාම අතිදීර්ඝ කාලයක් භයානක පාපකර්ම කරමින් ඒවායේ විපාක පක්‍ෂය විදිනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ වගේම ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා 'විතතසංකිලෙසා භික්ඛවෙ සංකිලිසසනති. විතතවොදනා විසුජ්ඣනති' කියලා. මහණෙනි, මේ සත්ත්වයින් සිත කිලිටි වීමෙන්ම කිලිටි වෙනවා. සිත පිරිසිදු වීමෙන්ම පිරිසිදු වෙනවා කියලා.

දැන් කොයිතරම් හොඳට සුවඳ පැන් නාලා, හොඳට සෙන්ටි පවුඩර් දලා පිරිසිදුව හිටියත් ඒ තැනැත්තාගේ හෝ තැනැත්තියගේ සිත කිලිටිනම් - ලෝභයෙන්, රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් කිලිටිනම්, ඒ අවස්ථාවේ ඒ ඔක්කොම පිරිසිදුකම එතනින්ම ගියා. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. සිත කිලිටි වීමෙනුයි හැම කෙනෙක්ම කිලිටි

වෙන්වෙන් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. එතකොට සිත රැකගැනීමේ අවශ්‍යතාව එයින් අපට පෙනෙනවා. සිත ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් ක්‍රියා කරන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා ලෝකයේ කිසිම දෙයක් මේ සිත තරම් වේගයෙන් කරකැවෙන්නේ නැතෙයි කියලා. ලහුපරිවතනං කියලා කියනවා. ලෝකයේ කිසිම දෙයක් ජේන්නේ නෑ මේ සිත තරම් වේගයෙන් ක්‍රියා කරන. මේ හිතේ ක්‍රියාකාරීත්වය ඉතාම ශීඝ්‍රයි. එතකොට ශීඝ්‍රව ක්‍රියා කරන සිත පාලනය කරගැනීමට නම් යම්කිසි වැඩ පිළිවෙලක් අවශ්‍ය වෙනවා. ඒකට තමයි භාවනාව කියන්නේ. භාවනාව කියන්නේ වැඩීම. සිතේ වැඩීම. දැන් කයේ වැඩීම ගැන කොතෙකුත් ලෝකයා උනන්දු වෙනවා පිටට ජේන දෙයක් නිසා ඒක. නමුත් හිතේ වැඩීම, මේ නොපෙනෙන සිත, මේක වැඩීම ගැනයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ භාවනාව හැටියට.

මේක හරියට පාලනය කරගත්තේ නැත්නම් සංසාරයේ භයානක පාපකර්ම වලට අනුවෙලා විපාක විඳින්න වෙනවාද කියලා කියන්න බැහැ. අන්න ඒක නිසා සමහරවිට මේ පාපකර්ම වලින් බේරෙන්න සමහර කෙනෙක් ඉහළ අහසට නගිනවා. සමහරවිට මුහුදු මැදට යනවා. එහෙම නැත්නම් පර්වත මැදට යනවා. ඒ එකකින්වත් බේරෙන්න බැරි බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා.

න අනතලිකෙඛි න සමුද්ද මජ්ඣෙකං - න පබ්බතානං විචරං පටිසසා
න විජ්ජති සො ජගතිපපදෙසො - යනට්ඨිතො මුඤ්ඤායා පාපකම්මා

ධර්ම පදයේම ගාථාවක එසේ සඳහන් වෙනවා. අහසට ගිහිල්ලාවත්, මුහුදු මැදට ගිහිල්ලාවත්, පර්වත අතර හැංගිලා ඉඳලාවත්, ලෝකයේ කිසිම තැනක් නැත පාපකර්මයන්ගෙන් බේරෙන්න කියලා. අන්න ඒ තරම් භයානකනම් මේ පාපකර්මවල විපාක, මේ සිත රැකගැනීම, සඳහා විශේෂ උත්සාහයක යෙදිය යුතුව තිබෙනවා. මේ සිත රැකගැනීමේ ප්‍රයත්නය ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට පළමුවෙන්ම තේරුම්ගන්න ඕන දෙයක් තමයි මේ කුසල් අකුසල් කියන එක, නැත්නම් අකුසල් කුසල් කියන ඒ කොටස් දෙක - මේ අකුසල් පක්‍ෂය ගැනයි මෙතන කතාව. සාමාන්‍ය ලෝකයා වැඩි හරියක් සිටින්නේ අකුසල් පක්‍ෂයේමයි. මොනවාද මේ අකුසල්වලට මුල කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා ලෝභ, දෝස, මෝහ. ඊළඟට කුසල් මුල් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ මේ අකුසල් මුල් ඉවත් කිරීම

සඳහා යම්කිසි ප්‍රයත්නයක් යොදනවානම් ඒක. ලෝභය නැතිකරන්න දරන උත්සාහය තුළින් සිතක් ඇති කරගන්නවානම් ඒ අලෝභ. ඊළඟට ද්වේෂයට ප්‍රතිවිරුද්ධ අදෝස. මෝහයට ප්‍රතිවිරුද්ධ සිත අමෝහ. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට මේ කුසල් මුල්, අකුසල් මුල් තෝරා බේරාගැනීම, තේරුම්ගැනීම ඉතාම අවශ්‍යයි කෙනෙකුට. හැම තිස්සෙම සිතක් පහළ වෙනකොට ඒ ගැන වහාම මේ මොකක්ද කියලා සොයලා බලන්නට ඕන.

මේ සිත පිළිබඳව සෙවිල්ල භාරගන්න කෙනෙකුත් ඉන්නවා. මේ සිතේම ඉන්නවා ඒ තැනැත්තා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක හඳුන්වලා දීලා තිබෙනවා සතිය කියලා. සති කියන්නේ සිහිය. සති ආරක්ඛසාරටී බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. සිත තමයි ආරක්ඛකයා. ආරක්ඛ භටයා. ඒ වගේම සාරටී කියන්නේ රථාවාර්යයා. රථයක් පදවනකොට රියැදුරු තමයි එතන පාලනය කරන්නේ, ආරක්ඛ කරගන්නේ. සතිය කියන වචනයට දීපු වැදගත්කම එයින්ම පේනවා. සති ආරක්ඛසාරටී. ආරක්ඛ භටයා. එතකොට මේ සතිය, සිහිය මේ ආරක්ඛ භටයා පිළිබඳ මෙහෙයුමකුත් තිබෙනවා. මෙහෙයුම කියන්නේ මෙතන මෙහෙයවීම මනසිකාරයයි. මෙනෙහි කිරීම. එතකොට සිහියෙන් මෙනෙහි කිරීමයි මෙතන බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. මේ සිහිය එක්කම යෙදෙනවා තවත් කාරණයක්. ඒකට කියනවා සමපජ්ඣාඤා කියලා. නුවණ, මනා නුවණ. සතියත් සමපජ්ඣාඤාත් එකටයි යන්නේ. සති සමපජ්ඣාඤා කියන වචන දෙක බොහෝවිට එකටයි යොදලා තියෙන්නේ. ඒකට හේතුව සිහියෙන් කාරණය මතුකරලා දෙනවා. සමපජ්ඣාඤායෙන් මනා නුවණින් ඒ කාරණය තේරුම්ගන්නවා. ඒ පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ලබාගන්නවා. දැන් අපි හිතමු සිතක් ඇති වුණා කියලා යම්කිසි දෙයක් පිළිබඳව. වහා ඒ දිනා හැරිලා බලලා, මෙනෙහි කිරීම යොමුකරලා බලනවා මොකක්ද මේ සිත? මේක ලෝභ සිතක්ද? ද්වේෂ සිතක්ද? මෝහ සිතක්ද? කියලා ඒ දෙස, ඒ ගැන සෙවිල්ලෙන් සිටිනවා. අන්න ඒ විදියට ඒ සිහිය පාවිච්චි කිරීම, සිහිය අනුව අර මනසිකාරය කියන ඒ මෙහෙයුමෙන් සිහිය පාවිච්චි කරලා ඒ සිත වහා හඳුනාගන්න ඕන. එතකොට අකුසල් සිතක්නම් ඒක ලත් තැන ලොප් කරන්නට ඕන. ලත් තැන ලොප් කළේ නැතුව ඒ හිතට ඉඩ දුන්නොත් එතකොට ඒ අනුව නරක වචන පිටවෙලා, පාපකර්ම වලට බැඳෙනවා. එහෙම නැත්නම් වැරදි ක්‍රියා කරලා, ඒ අනුව කය ක්‍රියා කරලා පාපකර්ම වලට බැඳෙනවා. අන්න ඒක නිසා ඒ මෙනෙහි කිරීම පිළිබඳව අප්‍රමාදී වියයුතු

බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. සති සම්පජ්ඣ්ඤාය. ඒ පිළිබඳ ලොකු සැලැස්ම තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සතර සතිපට්ඨානය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ මේ කය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතේ ඇතිවෙන සිතිවිලි පිළිබඳව ඒවායේ සිතිය පිහිටුවලා ඒවා ගැන කල්පනාකාරීව ජීවත්වීමේ තමයි මේ සතිපට්ඨානය කියන්නේ. ඒක තුළින් තමයි විදර්ශනා වශයෙන් ඊළඟට අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය පවා මතුකරගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒ සිතියත් එක්ක යොදන මනා නුවණින් දෙයක යථා තත්ත්වය පෙන්නුම් කරලා දෙනවා. සිතිය යොදනවා. ඒ එක්කම සම්පජ්ඣ්ඤාය - එහි තත්ත්වය තේරුම් කරනවා.

සති සම්පජ්ඣ්ඤාය කියන්නේ ඒකයි. එතකොට මේ සති සම්පජ්ඣ්ඤාය මගින් මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා අර කර්මවක්‍රය අවසාන වශයෙන් බිඳින්න. කර්මවක්‍රය බිඳිනවා කියන්නේ කලින් කිව්ව ආකාරයට කර්මයන්ගේ ඇති විපාක දෙන ශක්තිය. කර්මයේ තිබෙනවා නොයෙකුත් භව මවලා විපාක දෙන ශක්තියක්. අන්න ඒ විපාක ශක්තිය වියලවනවා. වියලවන්නේ ප්‍රඥාවෙන්. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා කියලා කියනවා, අවිද්‍යාව නිසා තමයි මේ සංස්කාර රැස් වෙන්නේ, නොදැනීම නිසා. එතකොට නොදැනීම නිසානම් සංස්කාරයන්, මේ කර්ම රැස් වෙන්නේ, දැනීම එකතු වුණාම, ප්‍රඥාව එකතු වුණාම ඒවායේ කර්ම ශක්තිය හීන වෙනවා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන නිර්වාණ මාර්ගය තුළින් කෙනෙකුට පුළුවන් වන්නේ අවසානයේදී කර්ම බීජ වියලවලා සංසාර විමුක්තිය ලබාගන්න. මේ අතිදීර්ඝ කාලයක් දුක් විඳිමින් නැවත නැවත උපදින්නේ මොකටද, මේ කර්ම ගෙවන්නයි. මේ කර්මයේ බරපතලකම ඒකෙන් පේනවා. මේ කර්මවලින්මයි මවලා දෙන්නේ මේ ගරීර කුඩු. මේ මමය, මාගේය කිව්වට මොකද මේ කර්මයේම විපාක හින්දා ලැබුණු එකක්. කම දයාද, කම බක්ඛු ආදී වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ. මේ හැම එකකටම සිතම ප්‍රධානයි. මේ සිත රැකගැනීම කියන කෘත්‍යය තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ භාවනා වශයෙන් දක්වලා තිබෙන්නේ. මේ පිළිබඳව ගැඹුරුම අදහස හැටියට ගන්න තිබෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වපු මේ නිර්වාණ මාර්ගය, විදර්ශනා භාවනා කියන මැද මාවතයි මේක. විදර්ශනා භාවනාව අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය, ජීවිතයේ යථා ස්වභාවය වටහාගැනීමයි අවසාන ඉලක්කය.

සිහිය උපකාර වෙන්නේ, මනා නුවණ උපකාර වෙන්නේ ඒකටයි. මේ මෙතෙහි කිරීම තුළින් හැම දෙයකම යථා තත්ත්වය කෙනෙකුට අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. බුදු කෙනෙක් පෙන්නවලා දෙනවා නෙමෙයි, පව්වත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාභී කියන ආකාරයට නුවණැත්තන් විසින් තම තමන්ටම මේ ධර්මතාවය, ධර්මය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. මේකට උපකාර වන මාර්ගය තමයි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය. එතනත් ඔය සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති කියන්නේ, සැලැස්මක් අනුව මේ ජීවිතය හරි මගට ගැනීමක්. වැරදි මාර්ගයෙන් හරි මගට ගැනීමක්. සම්මාදිට්ඨි කියන්නේ හරි දැක්ම. හරි දැක්ම තුළ තිබෙනවා හොඳ නරක වටහා ගැනීම, කුසල් අකුසල් වටහා ගැනීම කියන අදහසත්, චතුරාර්ය සත්‍යය - දුක, දුකේ හේතුව, දුක නැති කිරීම කියන නිවන, ඊට මාර්ගය වන ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ වැටහීමත් මේ සම්මාදිට්ඨිය තුළ තිබෙනවා.

මේ සම්මාදිට්ඨියෙන් ඇති කරගන්නා ජීවන දැක්ම ඉතාමත්ම ප්‍රබල වෙනසක් සිදුකරනවා කෙනෙකුගේ ජීවිතයට. මොකද මේ හිත ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් කටයුතු කරන්නේ. සිතේ පැවැත්ම ඉතාම ශීඝ්‍රයි. ඒක පිළිබඳව පාලනයක් කරගන්න බැරි වුණොත් හරියට අර රථයක යතුරු පුවරුව පිළිබඳව හරි අවබෝධයක් නැතුව සුක්කානම අතට ගන්නා වගේ. මේක කොතනින් කෙළවර වෙනවාද කියලා දන්නේ නෑ. අන්න ඒක නිසා හරි දැක්ම ඉතාම අවශ්‍යයි. කෙනෙකුට තම තමන්ගේ මට්ටමින් ඒ ලොකු ගැඹුරු ධර්ම පිළිබඳ අවබෝධයක් නැතත් මේ හොඳ නරක පිළිබඳ වැටහීමක්, කලු සුදු පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇති කරගන්නවා වගේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා කණහසුක්ක අප්පටිභාගං කියලා, ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. කලු සුදු පෙන්නුම් කරලා දෙනවා ලෝකයාට. අවම වශයෙන් කෙනෙකුට දැනගන්න ඕන මේකයි කලු පාට - මේකයි සුදු පාට කියලා. ඒ වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අකුසල් මොනවද, කුසල් මොනවද කියලා පෙන්නුම් කරලා දීලා තිබෙනවා.

ලෝභ, දෝස, මෝහ අකුසල්. අලෝභ, අදෝස, අමෝහ කුසල්. මේ ටිකවත් කෙනෙක් තේරුම් ගන්නවානම් මේ අනුව පුළුවන් ජීවන දර්ශනය බොහෝ දුරට හැඩ ගස්වාගන්න. මීටත් වඩා ගැඹුරක් එනවා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ සංසාර ස්වභාවය, ජීවිත ස්වභාවය හරියාකාරව පෙන්වුම් කරන චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් අවබෝධයක් ඇති කරගැනීම. මේ මුලු මහත් සංසාරික පැවැත්මම දුකක්. මේ කාරණයෙන්ම ජේනවා චක්ඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේට රහත් වෙලක් අර තරම් විපාක විඳින්න සිද්ධවුණා. තවත් ඒ වගේ රහතන්වහන්සේලාට, බුදුපියාණන් වහන්සේට පවා කර්ම විපාක විඳින්න සිද්ධවුණ බව - ඒ තරම් භයානකයි කර්මය, කර්මයේ විපාක පක්ෂය. ඒ කාරණය තේරුම් ගෙන කළයුත්තේ මේ සසරින් මිදීමයි. මේ තරම් අවදනම් තැනක මොකටද මේ ඉන්නෙ කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කරලා දෙන්නේ. අප්‍රමාදීව කටයුතු කරලා මේ සසරින් මිදෙන්න කියන එක. ඇත්ත වශයෙන්ම නිවන කියන්නේ මේ දුක කෙළවර කිරීමයි. සසරින් මිදීමයි. ඒ පිළිබඳ ලොකු සංවේගයක් ඒ පුද්ගලයාට තිබිය යුතුයි හොඳ ජීවන දර්ශනයක් ඇති කරගැනීමට.

එතකොට දුක පිළිබඳ යම් ප්‍රමාණයක ගැඹුරු වැටහීමක්, ඇති කරගන්න ඕන. ඊළඟට මේ දුකට යටින් තිබෙන්නෙ තණ්හාවයි. තණ්හාව නිසයි මේ ලෝකයා මේ විදියට ක්‍රියා කරන්නේ, වචන යොදන්නේ, හිතන්නේ. අන්න ඒ කාරණය තේරුම්ගන්න ඕන. මේ තෘෂ්ණාව කියන එක කෙළවරක් නැති පිපාසයක් වගේ දෙයක්. මේ පිපාසය සම්පූර්ණයෙන්ම සංසිඳවාගැනීම තමයි කළ යුත්තේ. සාමාන්‍යයෙන් පිපාසයක් සංසිඳවාගැනීම වතුර බීමෙන් කෙළවර වෙනවා. නමුත් තෘෂ්ණා පිපාසය සංසිඳවා ගැනීම පහසු දෙයක් නොවෙයි. මේ කොයිතරම් දේවල් මේවාට දැමීමත්. මේ ලෝභයට, ද්වේෂයට, මෝහයට දන දේවල් විතරයි වෙනස් වෙලා තිබෙන්නේ, බුද්ධ කාලයේත් මේ කාලයේත්. මීට අවුරුදු දෙදහස් ගානකට කලින් ඒ තිබුණෙත් ලෝභය, දෝසය, මෝහයමයි. මේ කාලයේ තියෙන්නෙත් ඒවාමයි. සමහර කෙනෙක් කියන්න පුලුවන් මේ ධර්මය කියන එක යල්පැනපු දෙයක් කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා 'සතං ව ධමමො න ජරං උපෙති', මේ සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය - බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය කිසි කාලයක යල් පැනපු තත්ත්වයට පත්වෙන්නෙ නෑ කියලා. වෙනසක් තිබෙන්නේ ලෝභයට දන දරවල. ඒවා වෙනස් වෙලා තිබෙනවා. අතීතයේ ලෝභය සඳහා දැමූ දර වෙනුවට මේ කාලයේ වෙන දර දන්නේ. ඒ වගේම ද්වේෂයට, අතීතයේ උපකාර කරගත්තු අවි ආයුධ වෙනුවට මේ කාලේ වෙන අවි ආයුධ යොදන්නේ. මෝහයටත් ඒ වගේ. එසේ වූවත් මේ තුනමයි ලෝකයේ

හැමදම තිබෙන්නේ. ඒ විදියට ඒ තෘෂ්ණා පිපාසය ගැන කල්පනා කරලා - මේ තෘෂ්ණාව සංසිඳවීමමයි නිවන. මේ සංසාරයෙන් මිදීම. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒකම තමයි ඒ සැනසීම. ඊළඟට ඒ සඳහා උපකාර වන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිළිබඳවත් යම්කිසි වැටහීමක් ඇති කරගන්න ඕන. ඒ විදියට සම්මාදිට්ඨිය, හරි දැකුම් ඇති කරගන්නානම් ඒ තැනැත්තා තුළ හරි සිතූම් පැතුම් ඇතිවෙනවා. හරි සිතූම් පැතුම් ඇති කරගන්නානම් ඒ තැනැත්තාගෙන් හරි කියුම්, හරි වචන පිටවෙනවා. හරි වචන පාවිච්චි කරන තැනැත්තා ඊළඟට හරි කෙරුම් ගැන, හරි කර්මාන්ත - සම්මා කම්මන්ත කියන ඒ හරි ක්‍රියා මාර්ගයන්ට යොමු වෙනවා. ඒ ක්‍රියාමාර්ග සම්පූර්ණ කරගැනීම තුළින් ඒ තැනැත්තා හරි දිවි පැවතුම්, හරි ජීවිකාවක් ඇති පුද්ගලයෙක් බවට පත්වෙනවා. ඒ විදියට ඒ හොඳ, හරි දිවි පැවතුම් ගෙවන පුද්ගලයා තුළ සිතේ තිබෙනවා හරි වෙර දැරුම් කියන ලොකු ව්‍යායාමයක් වීර්යයක්. නිතරම වීර්යවන්තයි ඒ තැනැත්තා. ඒ වීර්යය තුළින් සම්මා සති කියලා කියන හරි සිහිකෙරුම්, නියම ආකාරයටම හරි සිහිය ඒ තැනැත්තා තුළ ඇතිවෙනවා. ඒ සිහිය බොහෝ කාලයක් පිහිටුවාගැනීමේ ශක්තිය තුළින් සම්මා සමාධිය කියන, හරි සිත් එකඟ කෙරුමක් ඒ තැනැත්තා ඇති කරගන්නවා. ඒ තුළින් තමයි මේ නිර්වාණ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. එකඟවූ සිතකටයි ලෝකයේ ඇති අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. අපි ධර්මයේ මේකට කියනවා දහම් ඇස පහළ කරගැනීම කියලා. ධම්ම වකඛු කියලා. දැන් මේ වකඛුපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ඇස් පරිත්‍යාග කළේ සුළුපටු දේකට නොවෙයි. ඒ ඇස් පරිත්‍යාග කරලා අන්ධ වුණා. අන්ධ වෙනවාත් එක්කම ඇතිවුණේ ඒ දහම් ඇසයි. මේ දහම් ඇස සඳහායි මේ පරිත්‍යාගය කළේ.

ඇත්ත වශයෙන්ම ලෝකයේ තිබෙන මසෑස නෙවෙයි වැදගත් වන්නේ, ප්‍රඥ ව්‍යක්‍ෂයයි. ධම්ම වකඛු, පඤ්ඤ වකඛු කියන ඒ ප්‍රඥ ඇස, නිවන් අවබෝධයයි. ඒ ප්‍රඥ ඇස මගින් වෙන එකක් තබා සෝවාන් පුද්ගලයාට පවා - ඒ ප්‍රථම මාර්ග ඥානයෙන් නිවන් දුටු පුද්ගලයාට පවා විශාල සහනයක් අත්වෙනවා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ, ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා සසර දුක් වලින් ගෙවාපු කොටස ගැන නිය සිලට පස් ටිකක් අරගෙන ප්‍රකාශ කරනවා, තව ඒ තැනැත්තාට ඉතුරු වෙලා තිබෙන දුක් ටික මේ නිය පිට තිබෙන පස් ටික වගෙයි. ගෙවා නිම කළ දුක් හරියට මහපොළොවේ තිබෙන පස් වගෙයි කියලා. ඒ වගේ, සෝවාන් පුද්ගලයා සතර අපායෙන් මිදුණා. සෝවාන් වීම නිසා, ඒ සිතේ

ඇතිවුණු වෙනස නිසා නැවත අපායක යන්නේ නෑ. අපායගාමී කර්මවල ශක්තිය බිඳුණා. එයින් ඒ පළමුවෙනි මාර්ග ඥානයෙන්ම කොයිතරම් සහනයක් ලැබෙණවද කියලා හිතලා බැලිය යුතුව තිබෙනවා. ඊළඟට රහත් වුණාමයි ලොකුම සහනය ලැබෙන්නේ. ඒ සෝවාන් පුද්ගලයාත් හත් වරක් උපදිනවා. රහතන්වහන්සේ නැවත මේ භවයේ උපදින්නේ නෑ. සංසාරය කෙළවරයි. අන්න ඒක තමයි ඒ උතුම්ම විමුක්තිය කියන්නේ. ඒ භයානක කර්මවක්‍රයෙන් සදහටම විමුක්ත වෙන්නේ ඒ තත්ත්වයෙනුයි. ඒ විදියේ උතුම් තත්ත්වයක් ලබාගන්නනම් බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම ‘අ’ යන්න වගේ ප්‍රකාශ කළ දෙයක් තමයි අප්‍රමාදය, අප්‍රමාද පදය. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය ඉතාමත්ම දුර්ලභයි. දිනපතාම බුදුපියාණන් වහන්සේ සුගතෝවාදය හැටියට සංඝයාවහන්සේලාට අවවාද කළ බව සදහන් වෙනවා. ‘දුලලභො බුද්ධුප්පාදෙ ලොකසමිං’. ලෝකයේ බුද්ධෝත්පාද කාලය ඉතාමත්ම දුර්ලභයි. සමහර කල්ප තිබෙනවා බුද්ධ ශුන්‍ය, බුදු කෙනෙක් නැති කාල. ඒ කාලය හරියට කොයිතරම් අන්ධකාරද කියලා කෙනෙකුට හිතාගන්න පුළුවන්. දැන් මේ මහානගරෙක හොඳට විදුලි බුබුළු බබලනා ඒ මහානගරයක් හිටි ගමන් අන්ධකාරයකට වැටුණහම කොයිතරම් අවාසනාවන්ත හැඟීමක් කෙනෙකුට ඇතිවෙනවාද, අන්න ඒ වගේ තමයි බුද්ධෝත්පාද කාලයත්, අබුද්ධෝත්පාද කාලයත් අතර වෙනස කියලා හිතාගන්න ඕන.

එතකොට බුදු කෙනෙක් ඉපදීම ඉතාම දුර්ලභයි. ඒ වගේම දුර්ලභයි මනුෂ්‍ය භාවය. ඇත්ත වශයෙන්ම බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලබන මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ඊටත් වඩා දුර්ලභයි කියලා කියන්න පුළුවන්. මොකද ඒ බුද්ධෝත්පාද කාලය තුළ වෙන තැනක උපන්නානම් ඒ අවස්ථාව නැති වෙනවා. ඊළඟට මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලබාගෙනත්, ඊළඟට ධර්මය තේරුම්ගන්න පුළුවන් ඥාන ශක්තිය ඇතිව අංග විකල්පයක් නැතිව ඒ ධර්මය අසන්න පුළුවන්, එහි හැසිරෙන්න පුළුවන් ප්‍රදේශයක උත්පත්තිය ලබන්න පුළුවන්වීම ආදී කාරණා දක්වනවා. ඤාණ සම්පත්තිය. ඒකත් ඒ වගේම දුර්ලභයි. ඊළඟට ඒ ඤාණ සම්පත්තියත් ලබාගෙන ඒ ධර්ම ජීවිතය හරියාකාරව ගෙන යන පැවිද්ද ලබාගැනීම ඊටත් වඩා දුර්ලභයි. ඊළඟට ඒ පැවිද්ද ලබා ගත්තත් නිවනට උපකාර වන ධර්මශ්‍රවණය කියන ඒ කාරණය ඊටත් වඩා දුර්ලභයි කියලා හිතන්න පුළුවන්.

ඊළඟට ඒ ධර්මශ්‍රවණය කරන්න ලැබුණත් ඒ ධර්මයේ හැසිරීමට උපකාරවන, ඊට උපදෙස් දෙන කල‍්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය - සන්පුරුෂ සම්පන්නිය ඊටත් වඩා දුර්ලභයි. මය විදියට හිතලා බලනකොට අර දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද කාලය, මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය, ක්‍ෂණ සම්පන්නිය, ලැබීවිච ධර්මශ්‍රවණය, ඊළඟට මේ සපුරුස සංසෙවො කියලා කියන කල‍්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය. මේවා උපමාවකින් කියනවානම් හරියට අර යම්කිසි ඉලක්ක පුවරුවක තියෙන ඒ වර්ණ කව වගේ. මේ මැදින්ම තියෙන ඉතාම දුර්ලභම දේ තමයි හරියට කර්මස්ථාන ආදිය දෙන්න පුළුවන්, එහෙම නැත්නම් ධර්මානුකූලව හැසිරීමට, භාවනා කිරීමට උපදෙස් දීමට පුළුවන් කෙනෙක් සොයාගැනීම. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයක අප්‍රමාදීව කටයුතු කළයුතු වෙනවා. මොකද දෙවියන් පවා කියන්නේ මනුෂ්‍ය ලෝකය තමයි නිවන් දකින්න හොඳම තැන කියලා. දෙවියන් පවා සුගතිය හැටියට හඳුන්වන්නේ මේ මනුෂ්‍ය ලෝකයයි. මනුෂ්‍යයෝ ඒ කාරණය දන්නෙ නෑ. සමහරවිට ඒ මිය පරලොව ගිය අය තමන් විදින දුක් ගැහැට කර්මානුරූපව තේරුම් අරගෙන 'අනේ අපට මේ අවස්ථාව නැති වුණා ඒ දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලබාගැනීම දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද කාලයක මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලබාගෙන අපට මේ සසර දුක් කෙළවර කරගන්න බැරි වුණා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනයේ සත්‍යතාවය සංසාරය දුකයි කියලා ආදී වශයෙන් ඒ හැඬීම් වැලපීම් වලින් ප්‍රකාශ කරනවා.

අන්න ඒක නිසා අප්‍රමාදීව මේ ධර්ම මාර්ගයට යොමුවෙලා මේ ගාථාවෙන් ප්‍රකාශ කළ ඒ ජීවන දර්ශනය තමා තුළ තැන්පත් කරගෙන, සිත හැම දේකටම පෙරටු වන බව, ප්‍රධාන වන බව, සිතෙන්ම හැම දෙයක්ම සකස් වෙන බව, මේ සිතෙන් කරන දේවල් වලට, කියන දේවල් වලට අපට විපාක විදින්න වෙන බව, කල්ප ගණන් විපාක විදින්න වෙන බව හිතලා ඒ විදියට සංවේගය ඇති කරගෙන මේ ධර්ම මාර්ගයේ යාමටනම් අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ඒ ගමනේ යෙදෙන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. අධිෂ්ඨාන කරගන්නට ඕන. ඒ වගේම සති සම්පජ්ඣාදිය කියන සිහි නුවණ, අර භාවනා මනසිකාරය, මේවා උපයෝගී කරගෙන ඒ ධර්ම මාර්ගයේ ගමන් කරලා ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකෙන් මිදෙන ඒ උතුම් අමාමභ නිවන සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට අධිෂ්ඨාන කරගන්නට ඕන.

එතකොට මේ පින්වතුන් මේ සුලු කාලය තුළ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ ඉතාම අගනා ධර්මදේශනාවක් හා ධර්මමය ගාථාවකුත්, ඊට අදාළ කථාන්දරයකුත් අසලා මේ අවස්ථාවේ ශ්‍රද්ධාව සංවේගය ඇති කරගත්තා. අපි මේ බණ ඇසීමෙන් ඇති කරගන්න කුසල් සිත් කියන එක සුලු පටු දෙයක් නොවෙයි. මේ කුසල් සිත් කියලා කිව්වට මේවායින් ඇත්ත වශයෙන්ම නිවනට උපකාර වන දේවල් තමයි අප තුළ ඇතිවන ශ්‍රද්ධාව, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව. කෙනෙකුට නිවන් දැකීමට උපකාර වන ඉන්ද්‍රිය සහ බල ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා බෝධි පාක්‍ෂික ධර්මවල. ශ්‍රද්ධා, චීර්ය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කෙනෙකුට ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් පවතින්නේ නිවනට උපකාර වන බල වශයෙන් පවතින්නේ මේවායි. එතකොට මේ සුලු වේලාවක හෝ මේ පින්වතුන් තුළ ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණානම් ඒ වගේම ශ්‍රද්ධාව අනුව ගිය වෛතසික චීර්යයක් සිතීන්, යම්කිසි මේ ධර්ම මාර්ගයේ අපි යන්න ඕන, වෙනද වගේ ඉඳලා බෑ, මේ විදියට මේ කටයුතු කරන්න ඕන කියලා චීර්යයක් ඇති කරගන්නානම් ඒක ලොකු දෙයක්. ඒ වගේම ඒ ධර්මයට හිත යොදන අතරේ යම්කිසි සතියක්, සිහියක් ඇති කරගන්නානම් ඒකත් වටිනා දෙයක්.

ඊළඟට ඒ ධර්මය අසන අවස්ථාව තුළ ඇති කරගන්න ඒකටම හිත යොදලා එකඟ කරගැනීම වශයෙන් ඇති කරගන්න සමාධිය, ඒකත් ලොකු කුසල් සිතක්. අන්න ඒ වගේම මේ ධර්මය පිළිබඳව ගැඹුරින් කල්පනා කරලා යම්කිසි වැටහීමක් ඇති කරගන්නානම් ප්‍රඥ වශයෙන්, ඒකත් නිවනට උපකාර වෙනවා. මෙන්න මේ විදියට මේ අවස්ථාව තුළ කුසල් සිත් රාශියක් මේ පින්වතුන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ මේ පැය තුළ ඇතිවෙන්නට ඇති. ඒවා ගැන සලකලා බලලා, ඒ වගේම අපේ ජීවිතය කුසල් පක්‍ෂයටම යොමුකරලා, අකුසලයෙන් ඉවත් කරලා ගතකරන්නට උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඒ සඳහා උපකාර කරගත යුතු බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වා දුන්න අවි ආයුධ අපි පරිහරණයට ගන්න ඕනෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කෙලෙස් සටනට, මේ මෙහෙයුම සඳහා උපකාර කරගන්න පුළුවන් ආරක්‍ෂකයින් ඒ අවි ආයුධ හැම එකක්ම පෙන්නුම් කරලා තිබෙනවා. මේකයි අපේ නියම සටන කියලා හිතාගන්නට ඕන. අපි ලොකු වගකීමකින් මේ සංසාරය ගෙවන්නේ. මොකද අපිට වගකියන්නට වෙන්නේ වෙන අය පිළිබඳව නෙවෙයි, අපේ මේ තාවකාලිකව ඉන්න නැයන්ට නෙවෙයි අපට වගකියන්න වෙන්නේ. අවසානයේ අපට වගකියන්න වෙන්නේ මේ අප කරන

කර්මය අනුව කර්මානුරූපව පහළ වෙන ඒ නොයෙකුත් හව පිළිබඳවයි. නැවත නැවතත් ඒ උත්පත්තීන් අපට ලබාදෙනවා මේ කර්මය. අන්න ඒවා පිළිබඳව වගකියන්න වෙනවා.

එතකොට අපි ඒ නරක ජීවිත ගෙවලා, ඒ දුකකිත ප්‍රේතාත්ම වල ඉපදුනොත්, යක්ෂ ආත්මවල ඉපදුනොත්, එහෙම නැත්නම් ඒ නිරය ආදී තැන්වල ඉපදුනොත් ඔන්න තමන්ටමයි එතකොට දෙස් කියන්නට වෙන්නේ, අතේ අපි මේ තිබුණු අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජනය ගත්තේ නැතො කියලා. එයින් ජේතවා මේ වගකීම කියන එක ඇත්ත වශයෙන්, ප්‍රධාන වශයෙන් තමන්ටමයි තිබෙන්නේ. 'අත්තාහි අත්තනො නාථො'. තමාමයි තමන්ට ආරක්ෂකයා හැටියට ඉන්න ඕන. 'තුමෙහි කිවෂං ආතප්පං අකතාරො තථාගතා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. අන්න ඒ නිසා කළ යුත්ත තමාම කරන්නට ඕන. තථාගතයන්වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි. මෙන්න මේ කාරණා තේරුම් අරගෙන එතකොට මෙතෙක් වේලා මේ ඇති කරගත්තු කුසල විත්ත සන්නාන මේ සිත් සමූහය සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ඒ උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට උපනිශ්‍රය වේවායි, වාසනා වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මේ ශාසනාරක්ෂක දෙවි දේවතාවුන් - ඒ වගේම මේ ස්ථානයට අධිගාහිත යම් දේවතාදී සත්ත්ව කොටසක් ඇතොත් ඒ හැම දෙනාම අප විසින් මෙතෙක් වේලා කරන ලද මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් මේ රැස්කරගත්තු කුසල් සමූහය අනුමෝදන් වෙත්වා. අනුමෝදන් වී මේ අති භයානක සංසාර දුකෙන් මිදිලා ඒ පැතු යම් බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරත්වා කියලා අනුමෝදන් කරන්න. ඒ වගේම තම තමන්ගේ නමින් නැසී මිය පරලොව ගිය ශුභිනුන් ඒ වගේම අවිච්ඡේ පටන් අකනිටා බහුලොව දක්වාවූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් පින් කැමතිව, නිවන් කැමතිව සිටිනවානම් ඒ හැම දෙනෙක්මත් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා. අනුමෝදන් වී ඒ පැතු යම් බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා කියලා මේ විදියට ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. මේ විදියට ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

'එත්තාවතා ව අමෙහි...'

97 වන දේශනය

97 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 53)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

අප්පමාදෙ අමතපදං - පමාදෙ මචචුනො පදං
අප්පමත්තා න මියනති - යෙ පමත්තා යථා මතා

එතං විසෙසතො ඤාඤා - අප්පමාදමහි පණ්ඩිතා
අප්පමාදෙ පමොදනති - අරියානං ගොචරෙ රතා

තෙ ක්කායිනො සාතතිකා - නිච්චං දළ්භ පරකකමා
චුසනති ධීරා නිබ්බානං - යොගකෙමං අනුත්තරං’ති

- ධම්මපද, අප්පමාද වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

අප්‍රමාදය කියන වචනය සාමාන්‍ය ලෝකයා තේරුම්ගන්නා ආකාරයත් බුදුපියාණන් වහන්සේ තේරුම් කරදෙන ආකාරයත් අතර ලොකු වෙනසක් තියෙනවා. මේ ජීවිතය තව දුරටත් පවත්වාගෙන යන්න උපකාර වෙන හොඳ හෝ නරක හෝ ඕනෑම වැඩක්, ඕනෑම දෙයක් කලට වේලාවට කිරීමයි ලෝක සම්මත අප්‍රමාදය. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ අපට උගන්වා වදාළ අප්‍රමාදය ඊට වඩා දුරදර්ශී ගැඹුරු අර්ථයක් ඇති එකක්. තනිකර ප්‍රමාදයක්ම වන මේ සංසාර ගමන කෙටි කරගැනීමට එහෙම නැත්නම් සම්පූර්ණයෙන්ම නතර කරගැනීමට කළයුතු දේ ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් හරි කල් නොදමා කිරීමයි ධර්මානුකූල අප්‍රමාදය. අන්න ඒ අප්‍රමාදය ගැන වර්ණනා කෙරෙන ගාථා කීපයක් තමයි අපි අද මාතෘකා හැටියට තබාගත්තේ.

මේ ගාථා බුදුපියාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කර වදරන්නට යෙදුනේ කොසඹූ නුවර උදේනි රජ්ජුරුවන්ගේ සාමාවතී නමැති බිසවගේ ආදර්ශවන්ත ගුණවන්ත ජීවිතය අරමුණු කරගෙනයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ කොසඹූ නුවරට වැඩමකළ අවස්ථාවේදී මේ සාමාවතී දේවියගේ දසියක් වන බුජ්ජුත්තරා නමැති උපාසිකාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වෙතට ගිහිල්ලා බණ අහලා සෝවාන් වෙලා ඇවිල්ලා සාමාවතී ඇතුළු පන්සියයක් ඒ පරිවාර ස්ත්‍රීන්ට - පරිවාර පිරිසට ඒ ධර්මය දේශනා කළා, නියම ධර්මදේශක විලාසයෙන්. ඒක

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අහලා ඒ පිරිස සෝවාන් වුණා. සාමාවතී දේවිය කොයිතරම් කෘතඥතා පූර්වක අදහස් ඇති කෙනෙක්ද කියතොත් අර බුද්ධත්තරා දසිය දසි බවෙන් නිදහස් කරලා - තමන්ට මේ ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක් ලබාදෙන්න උපකාර වුණු නිසා මව් තනතුරේ, ආචාර්ය තනතුරේ තබාගත්තා එද ඉඳලා.

ඒ වගේම මේ බුද්ධත්තරා උපාසිකාව - බුද්ධත්තරා කියන්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම නම උත්තරා. බුද්ධත්තරා කියන්නෙ කුදුයි. ඒ තැනැත්තිය කුදුයි. කුදු නිසා බුද්ධත්තරා නමින් හැඳින්වුවා. ඉතින් මේ උත්තරා උපාසිකාව නිතිපතා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ධර්මය අහලා ඇවිල්ලා අර විදියට සාමාවතී ඇතුළු පිරිසට බණ කියනවා. මේ විදියට ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේ තැනැත්තිය බොහොම දක්ෂ බහුශ්‍රැත ධර්මකථික තැනැත්තියක් වුණා. කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවක 'මගේ බහුශ්‍රැත ධර්මධර ශ්‍රාවිකාවන් අතර බුද්ධත්තරාව අග්‍රයි' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ අග්‍ර තනතුර පවාදී වදලා.

ඒ වගේම මේ සාමාවතී බිසවත් පුදුම අන්දමේ ශ්‍රද්ධාවකින් තුනුරුවන් කෙරෙහි ලැදිව ජීවිතය ගත කලා පමණක් නොවෙයි මෙහි භාවනාව පිළිබඳ - විශේෂයෙන්ම සිත මෙහි භාවනාව අංශයෙන් දියුණුවකට පත් වුණා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සාමාවතී බිසව පිළිබඳවත් අර විදියේම ප්‍රකාශනයක් කලා 'මාගේ ශ්‍රාවිකා උපාසිකාවන් අතර මෙහි විහරණයෙන් සිටින ශ්‍රාවිකාවන්, උපාසිකාවන් අතර සාමාවතිය අග්‍රයි' කියලා. මේ සාමාවතී දේවියගේ මෙහි ශක්තිය ප්‍රකට වුණේ උදේනි රජපුරුවන්ගේම තවත් බිසවක් වන මාගන්දිය බිසවගේ වෙරි එහෙම නැත්නම් ඊර්ෂ්‍යා සහගත වෙරි ප්‍රතිපත්තිය නිසයි. මේ මාගන්දිය බිසව බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්ක ලොකු වෙරයක් ඇති කරගත්තා තමන්ගේ රූපයට එක්තරා අවස්ථාවක නිග්‍රහ කළ නිසා.

මාගන්දිය බිසවගේ මව්පියෝ එක් අවස්ථාවක ඇය ඉතාමත්ම රූප සම්පන්න කෙනෙක් නිසා රජවරුන් පවා විවාහ කරගන්න බලාපොරොත්තු වෙන තරම් රූපසම්පන්න කෙනෙක් නිසා මව්පියෝ බුදුපියාණන් වහන්සේට විවාහ කර දෙන්න සැරසුනා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අර මව්පියන්ගේ රහත්වීමේ ශක්තිය ගැන හිතලා අර රූපයට නිග්‍රහ කලා, ඒක නිසා වෙර බැඳගත්තා.

ඉතින් එදා ඉඳලා තියෙන වෛරය පිරිමහාගන්න බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් පලිගන්න බැරි නිසා මෙන්න මේ සාමාවතී දේවියගෙන් - බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඉතාමත්ම ශ්‍රද්ධාවන්ත ශ්‍රාවිකාවක් වන සාමාවතී දේවියගෙන් පලිගන්න ඊළඟට සුදනම් වුණා. ඒක සඳහා අර උදේනි රජ්ජරුවන් - උදේනි රජ්ජරුවන්ගේ එක බිසවක් තමයි සාමාවතිය. අතින් බිසව මාගන්දිය. සාමාන්‍යයෙන් එහෙම ඉන්නකොට ඊර්ෂ්‍යයාවකුත් තියෙනවා. ඉතින් විශේෂයෙන්ම බුදුපියාණන් කෙරෙහි ඇති ඒ වෛරය නිසා රජතුමා සාමාවතී දේවිය එක්ක කලකිරවන්න නොයෙකුත් විදියේ කුට උපක්‍රම යෙදුවා.

එක් අවස්ථාවක මේ උදේනි රජ්ජරුවෝ සාමාවතී බිසවගේ මාලිගාවේ දින කීපයක් ගතකරන්න යන්න සුදනම් වෙනකොට - මේ රජ්ජරුවන්ට තිබුණා හස්ති කාන්ත විණාව කියලා ඇතුන් ගෙන්වන්න පුළුවන් පුදුම විදියේ ශක්තියක් ඇති විණාවක්. යන යන තැන රජ්ජරුවෝ ඒක අරගෙන යනවා. මාගන්දිය බිසව කළේ මොකක්ද, ඒ විණාවේ සිදුරකින් දළ ගැලවුණු නයෙක් ඇතුල් කරන්න සැලැස්වුවා. මේ හැම වැඩේටම උපකාර කළේ මාගන්දිය බිසවගේ බාප්පා. සුලු පියා වන මාගන්දිය නමැති බමුණා. ඒ බමුණාගේ උපකාරය ලබාගෙන මේ විදියට කුට උපක්‍රමයක් කළා. අර විණාව ඇතුළට දළ ගැලවූ නයෙක් ඇතුළු කරලා රජතුමා සාමාවතියගේ මාලිගාවට ගියාට පස්සේ ඒ නයා එළියට එන්න සලස්වලා, එයින් රජතුමාත් කෝප කෙරෙව්වා සාමාවතිය පිළිබඳව.

කොයිතරම් කෝප වුණාද කියතොත් රජතුමා විස ඊයක් අරගෙන අර සාමාවතිය ඇතුළු පන්සියක් පිරිස පෙළ ගස්වලා විදින්න සුදනම් වුණා. අන්න ඒ අවස්ථාවේදී ඒ සාමාවතී දේවිය ඒ තමන්ගේ පිරිසට කියනවා අපට මෙමතිය හැරෙන්න මේ වෙලාවේ පිහිටක් නෑ. රජතුමාටත්, මාගන්දිය බිසවටත්, තම තමාටත් සම සමව මෙමතී කරන්න කියලා පිරිසට අවවාද කළා. ඉතින් රජතුමා අර ඊතලය විදින්න සුදනම් වෙනවාත් එක්කම ඊතලය ඒ පැත්තට යනවා වෙනුවට හැරුණා. ආපහු හැරිලා රජතුමාගේ පපුවට එල්ල වුණා. රජතුමා එයින් බොහොම සංවේගයට පත්වෙලා එහෙමම සාමාවතියගේ පා ලඟ වැටිලා සමාව ඉල්ලනකොට සාමාවතී දේවිය ඒ අවස්ථාවම යොදගත්තා බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරවන්න රජතුමාට. ඊළඟට රජතුමාට කිව්වා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සරණ යන්න කියලා. ඊළඟට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

රජතුමාගේම උපකාරයෙන් සාමාවතී බිසව නිතිපතා සංඝෝපස්ථාන දැන මාන කටයුතු වලට ඉඩ සලසාගත්තා. මේ අපි දිග කථාවක් කෙටියෙනුයි කියන්නේ. කථාන්තර රාශියක් සම්බන්ධ ප්‍රවෘත්තියක් මෙතන තිබෙන්නේ. එතකොට මේ විදියට තව තවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි උපස්ථාන ආදී කටයුතුවල යෙදෙනකොට මාගන්දිය බිසව තවත් බරපතල කුට උපක්‍රමයක් ඊළඟට යෙදුවා මේ සාමාවතීයගෙන් පලිගන්න, එහෙම නැත්නම් සාමාවතීයට අනතුරු කරන්න.

රජතුමා උයන් කෙළියට යන්න සූදනම් වෙන අවස්ථාවේ කළේ මොකක්ද, අර තමන්ගේ බාප්පා වන මාගන්දිය බමුණාට කිව්වා, ඒ නැති අතරේ සාමාවතී බිසවගේ ප්‍රාසාදයට ගිහිල්ලා රෙදි ගබඩා, තෙල් ගබඩා ඇරලා ඒ රෙදි තෙල්වලින් පොඟවලා ප්‍රාසාදයේ කණුවල එහෙම ඔතලා ගිනි තියන්නයි කියලා. ඉතින් මේක රජතුමා නැති අතරේ, උයනට ගිය අතරේ අර මාගන්දිය බමුණා ගිහිල්ලා ඒ කියාපු විදියට මාලිගය ගිනි තියන්න සූදනම් වෙනකොට සාමාවතී, ඒ කට්ටිය දැනගත්තා මේ කරන්න යන්නේ මොකක්ද කියලා. ඊළඟට කළේ මොකක්ද අර පිරිසම ඇතුළට දලා දෙරවල් වැහුවා. දෙරවල් වහලා තමයි ගිනි තියන්න පටන් ගත්තේ.

ඒ අවස්ථාවේ සාමාවතී බිසව පිරිසට ධර්මදේශනාවක් වගේ කියනවා 'මේ දීර්ඝ සංසාරයේ අපි ගෙවල් එක්කම මේ විදියට දැවිලා මියගිය අවස්ථාවල් කොයිතරම්ද කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේටවත් කියන්න බැරුව ඇති. ඒක නිසා අප්‍රමාදී වන්න' කියලා. අප්‍රමාදතා හොඳ - අප්‍රමාදී වන්න කියලා එක්තරා ගැඹුරු ඉල්ලීමක්, ගැඹුරු උපදෙසක් අර පිරිසට දුන්නා. ඉතින් මේ විදියට ප්‍රාසාදය ගිනි ගන්නා. ගිනිගන්න අතරේ මේ පිරිස කළේ මොකක්ද, අර දූවෙන අවස්ථාවේදී - ඒකට කියනවා වේදනා පරිග්‍රහ කර්මස්ථානය කියලා බොහොම බැරැරුම් කර්මස්ථානයක්, භාවනා කමටහනක් ඒක - ශරීරයට එන වේදනාවම අරමුණු කරගෙන විදර්ශනා වඩනවා.

අන්න ඒ විදියට අර පිරිසම - එතකොට ඒ පිරිස කලින් සෝවාන් වෙලයි හිටියේ, ප්‍රාසාදය ගිනි අරගෙන දූවෙන අතරේ අර පිරිස, ඒ ශරීරයේ ඇති දූවෙන වේදනාව අරමුණු කරගෙන විදර්ශනා වඩලා ඉහළ මාර්ගඵල ලැබුවා කියනවා. සකදගාමී, අනාගාමී කියන ඒ තත්ත්ව පවා ලැබුවා බොහෝ දෙනෙක්. ඊළඟට සදහන් වෙන ප්‍රවෘත්තිය, සංඝයාවහන්සේලා පිණ්ඩපාතයට වැඩි අවස්ථාවේ මේ කාරණය දැකලා

එහෙම නැත්නම් අහන්න ලැබිලා ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, රජතුමා උයන් කෙළියට ගිය අතරේ ඒ අන්තඃපුරයට ගිනි අරගෙන මෙන්න මේ විදියට සාමාවතිය ඇතුළු විශාල පිරිසක්, පන්සියයක් දෙනා මරණයට පත් වුණා. ඒ අය කොහෙද උපන්නේ?' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් විමසනවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, ඒ උපාසිකාවන් බොහෝ දෙනෙක් අර කියාපු සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී ආදී උසස් මාර්ගඵල වලටත් පත් වුණා. ඒ අය අප්‍රමාදීව මේ කටයුතු කරගත්තා. ඒ හැම දෙනෙක්ම නිෂ්ඵල නොවන මරණයකට පත්වුණා' කියලා. අනිශ්ඵල, ඒ කියන්නේ නිෂ්ඵල නොවන මරණයකට පත්වුණායි කියලා ප්‍රකාශ කරලා ඒ තුළින් යම්කිසි ගැඹුරු අදහසක් දෙන ගාථා ධර්මයකුත් ඒ අවස්ථාවේ වදළා.

මොහ සමබ්‍රාහ්මිකා ලොකො - භබ්බ රූපො ව දිස්සති
උපධි සමබ්‍රාහ්මිකා බාලො - තමසා පරිවාරිතො
සසසතො වියබායති - පසසතො නත්ථි කිඤ්චනං

ලෝකයේ ශුන්‍යත්වය, හිස් බව ප්‍රකාශ කරන විදියේ ගැඹුරු උදන ගාථාවක් එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ. මෝහයට බැඳුණු, මෝහයෙන් බැඳුණු පුද්ගලයාට ලෝකය ඇත්ත දෙයක්, සත්‍ය දෙයක් හැටියට පෙනෙනවාය.

මොහ සමබ්‍රාහ්මිකා ලොකො - භබ්බ රූපො ව දිස්සති
උපධි සමබ්‍රාහ්මිකා බාලො - තමසා පරිවාරිතො

ඒ පංචස්කන්ධය නැමැති උපධීන් අල්ලගෙන ඉන්න මෝඛයා අත්‍යධිකාරයෙන් වැහිලයි සිටින්නේ.

සසසතො වියබායති - පසසතො නත්ථි කිඤ්චනං

ලෝකය සදකාලික වගේ සාමාන්‍යයෙන් පෙනෙනවාය, නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ගැඹුරු දර්ශනය ඇති තැනැත්තාට මෙහි ඇති දෙයක් නැත, කිසිවක් නැත. මේක ශුන්‍යත්වය කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ සිද්ධිය ආශ්‍රයෙන් ප්‍රකාශ කළා. අපට ඉතින් හිතාගන්න පුළුවන්, අර විදියේ විශාල පිරිසක්, සාමාවතිය ඇතුළු විශාල පිරිසක් හිටිය මහාමාලිගාවක්, එක සුළු වෙලාවකින් දැවිලා ඒ පිරිසත් එක්කම විනාශ වුණා. ඉතින් ලෝකයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය, අනාත්ම ස්වභාවය

හැම එකක්ම ප්‍රකාශ වෙන ගාථාවක් ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. එතනින් කථාන්තරය ඉවර නෑ.

ඊළඟට කියවෙන්නේ අර රජතුමා කොහොම හරි මේ ප්‍රාසාදය ගිනිගන්නවා කියලා අහන්න ලැබිලා ඉක්මනට ආවා. නමුත් එතකොට දැවිලා ඉවරයි. ඉතින් කොහොම කොහොම හරි ප්‍රාසාදයක් නිවලා ඊළඟට බොහොම ශෝකයට පත්වෙලා, කල්පනා කරනවා මේක කවුද කරන්න ඇත්තේ කියලා. ඊළඟට හිතාගත්තා මේ සමහරවිට මාගන්දියම තමයි මේක කරන්න ඇත්තේ කියලා. නමුත් මේක උපායකින් අල්ලගන්න ඕනෙ කියලා රජතුමා මොකද කළේ, අමාත්‍යවරුන් රැස්කරලා අමාත්‍ය පිරිස මැද කියනවා 'මම මෙතෙක් කල් නිතරම බොහොම, හිත් පීඩාවෙන් හිටියේ මේ තැනැත්තිය මට කොයි වෙලාවෙ වින කරනවාද කියලා. දැන්ම මට සැනසිල්ලේ නිදගන්නවත් ලැබුණා' කියලා රජුට සතුට ප්‍රකාශ කරන්නා වගේ - සාමාවතියගේ මරණය නිසා සතුට ප්‍රකාශ කරනවා වගේ කිව්වහම මාගන්දිය බිසවත් ලඟ ඉන්නවා. ඒ අතරේ අමාත්‍යවරු අහනවා 'කවුද රජතුමනි මේ වැඩේ කරන්න ඇත්තේ?' 'කවුද ඉතින් මට බොහොම ස්නේහයක් ඇති බොහොම හිතවත් කෙනෙක් වෙන්න ඕන මෙහෙම කළේ'. අන්න එතකොට මාගන්දිය කියනවා 'රජතුමනි මම තමයි මේක කළේ අපේ බාප්පා ලවා' කියලා ඔන්න එලිවුණා රහස.

රජතුමාත් ඒ වෙලාවෙන් ඇගෙවිවේ නෑ. 'ආ එහෙනම් මං බොහොම සතුටුයි. මට ඔබ විතර ඇල්ම ඇති කෙනෙක් නෑ. නෑයන් එහෙම එකතු කරන්න මම වරයක් දෙනවා' කියලා. ඉතින් ඔන්න පණවිඩය ඇරියා මාගන්දිය තමන්ගේ නෑයින්ට ඉක්මනට ඉක්මනට එන්න රජතුමා මා කෙරෙහි පැහැදිලියි ඉන්නෙ. වරයක් දෙන්න කතා කරනවා' කියලා. පළමුවෙන් පළමුවෙන් ආපු නෑයන්ට රජතුමා විශේෂ පරිත්‍යාග එහෙමත් දුන්නා තුටු පඬුරු එහෙම දුන්නා. ඉතින් තව තවත් නොනෑයන් පවා අල්ලස් දීලා 'අපිත් මාගන්දිය බිසවගේ නෑයෝයි' කියලා තවත් ආවා. ඔන්න ඒ ආපු අවස්ථාවේ රජතුමා ඒ මුලු පිරිසම අල්ලලා රජ මිදුලේ වළවල් හාරවලා ඉඟටිය පමණ දක්වා වළවල් වල දමලා උඩින් පිදුරු දමලා ඊළඟට ගිනි තිබ්බා. ගිනි තියලා යන්නම් දවෙන අවස්ථාවේ නගුල්වලින් ඒ මුලු පිරිසගේම ශරීර කුඩු කුඩු කරලා කැලි කැලි කරලා මරණයට පත් කළා. ඊළඟට මාගන්දිය බිසවට ඊටත් වඩා දරුණු අන්දමින් වදයක් දුන්නා කියලා සඳහන් වෙනවා. ඒ

තැනැත්තියගේ ශරීරයේ කැබලි කපලා තෙල් උදුනක දමලා ඒවා පුළුස්සලා ඇයටම කවන්න සැලැස්වුවා කියලා.

ඉතින් ඔය විදියට මහාභයානක අන්දමින් රජතුමා ඒ අයට දඬුවම් කළා. මේ සිද්ධිය යන අතරේ සංඝයාවහන්සේලා අතරත් රාවය යනවා මේ තරම් ශුද්ධාවන්ත උපාසිකාවකට, සාමාවතී කියන උපාසිකාවට මේ සිදුවුණ මරණය ඉතාමත්ම නුසුදුසු එකක් කියලා සංඝයාවහන්සේලා ධර්ම සභාවේදී කතා වුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ එතනට වැඩමකරලා ‘කුමක්ද මහණෙනි, කතා කරන්නේ?’ ඇහුවම ඔය කථන්තරය කිව්වම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘මහණෙනි, මේ ජීවිතය ගතකළ ආකාරයට සාමාවතී බිසව ඇතුළු පිරිසගේ මරණය නුසුදුසු එකක් හැටියට පෙනෙතත් අතීතයේ කළ කර්මයේ හැටියටනම් හරියටම ගැලපෙනව’යි කියලා. ඊළඟට සංඝයාවහන්සේලා ඇහුවා ‘මොකක්ද භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ තැනැත්තිය අතීතයේ කළ කර්මය?’ ඔන්න ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අතීත කතාව ප්‍රකාශ කරනවා.

මේ කියන්නේ මේ බුද්ධාන්තරයේම බුදුවරුන් උපදින්න කලින් පසේබුදුවරුන් සිටින කාලය පිළිබඳ ප්‍රවෘත්තියක්. බරණැස බ්‍රහ්මදත්ත රජුරුවෝ රජ කරන කාලයේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා අට නමක් රජතුමාගේ මාලිගයට නිතිපතා දන් වළඳන්න වැඩමකරනවා, එයින් හත් නමක් දනය වළඳලා ඉවරවෙලා නැවත හිමාලයට සෘද්ධියෙන් වඩිනවා. එක නමක් ඒ අසල ගඟක් ළඟ තණකොළ පඳුරක, තණකොළ වැඩුණ තැනක ධ්‍යානයට සමවැදිලා ඉන්නවා. එතකොට මේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාට උපස්ථාන කරන්නේ පන්සියයක් ස්ත්‍රීන්. රජතුමාගේ අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන්. ඉතින් එක දවසක්ද අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා වැඩියාට පස්සේ ඒ ස්ත්‍රීනුත් එක්ක ජල ක්‍රීඩා කරන්න රජතුමා ගියා. මුළු දවසේම වගේ ජල ක්‍රීඩා කරලා මේ ස්ත්‍රීන්ට හවස් වෙනකොට බොහොම හිතලයි. ඊළඟට මේ අය කල්පනා කළා අපි ගිනි තපින්න ඕන කියලා. එහෙ මෙහෙ බලලා මේ තණකොළ පඳුර දකළා එතෙතට ගිනි තිව්වා පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන ඉන්න බව දුටුවේ නෑ. එහෙම ගිනි තියලා තණකොළ දූවෙනකොට ඔන්න දක්කා මේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නවා. බය වුණා ඊළඟට, දැන් මේ රජතුමාගේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමයි මේ ඉන්නේ ‘අපොයි දැන් ඊළඟට අපි මරණයට පත් කරයි’ කියලා දැන් ඉතින් එහෙම පිටින්ම දවමු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කියලා තව තවත් දර එකතු කරලා දර ගොඩගහලා අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ගිනි තිව්වා.

නමුත් ඒ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරෝධ සමාපත්තියෙන් වැඩහිටියේ. චේතනාව අනුව අරගොල්ලො අකුසලය කරගත්තා. ඇත්ත වශයෙන්ම පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැවුණේ නෑ. හත් දවසකට පස්සෙ සමාධියෙන් නැගිටලා පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරුපදිතව වැඩම කළා. නමුත් අර අය බරපතල කර්මයක් එයින් ඇති කරගත්තා. ඉතින් ඔය කර්මය නිසා ඒ අය - ඒ කියන්නෙ සාමාවතිය ඇතුළු පිරිසයි ඔය. අතීතයේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැවීමේ චේතනාවෙන් අර විදියට ගිනි ගොඩක් ගැහුවා. හිතෙන් දවලා ඉවරයි. ඒ කර්මයයි මේ දැන් වින්දේ. ඒක පමණක් නොවෙයි ඒ කර්මය නිසා අවුරුදු ලක්ෂ ගණන් නිරයේ පැසිලා මේ වගේම ආත්මභාව සියක මේ පිරිස ගෙවල් දූවෙන අතරේ තමනුත් දවිලා මරණයට පත්වුණා. මේ අන්තිම වාරය මේ විදියට සිදු වුණේ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

ඒ අවස්ථාවේ සංඝයාවහන්සේලා තවත් කාරණා එළි කරගන්න, ඔය දැන් මේ කාලයේ කෙරෙන්නා වගේ තවත් කාරණයක් ඇහුවා අර බුද්ධජිත්තරා උපාසිකාව පිළිබඳව. මේ බුද්ධජිත්තරා උපාසිකාව කුඳු වෙලා උපන්නේ මොකද කියලා. ඒ වෙනකොට ශාසනයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒතදග්‍ර ස්ථානයේ, අග්‍ර ස්ථානයේ තැබූ නිසා වැදගත් ශ්‍රාවිකාවක් නිසා කල්පනා කරන්න ඇති මේ විදියේ පින්වත්ත කෙනෙක් මොකද මේ කුඳු වෙලා උපන්නේ. එතකොට එක ප්‍රශ්නයක්, කුඳු වුණේ මොකද. ඊළඟට අනිත් ප්‍රශ්නය මේ මහාප්‍රඥවක් ඇති තැනැත්තියක් වුණේ මොන පිනක් නිසාද. ඊළඟට සෝවාන් වුණේ කවර පිනක් නිසාද. දසියක් - අනුන්ගේ මෙහෙකාරි තත්ත්වයකට පත් වුණේ මොන කර්මයක් නිසාද කියලා ඒ කාරණයත් සංඝයාවහන්සේලා විමසූ බව සඳහන් වෙනවා. ඊට අදල කථාන්දර ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

පළමුවෙන්ම කුඳු වීම පිළිබඳව. ඒත් අර සිද්ධිය හා සම්බන්ධයි. අර කියාපු පසේබුදුරජාණන් වහන්සේ - ඒ කියන්නෙ අර තණකොළ පඳුරු ළඟ සමාධියට වැඩහිටි පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කුඳු ශරීරයක් ඇති කෙනෙක්. ඉතින් මේක නිසා අර අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන් පන්සියගෙන් එක්කෙනෙක් - මේ කියන්නෙ මේ බුද්ධජිත්තරාව පිළිබඳවයි, ඒ තැනැත්තිය 'අපේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙමයි ඇවිදින්නේ' කියලා ස්ත්‍රීන්ට නියමිත ඒ පොරොත්තාවක් ඇදගෙන රත්‍රන් භාජනයක්

අතින් අරගෙන - මේ කාලෙන් ඔය සමහර පොඩි ළමයි ඇද කරන්නෙ, අන්න ඒ වගේ ඇද කලා විහිළුවට. විහිළුවක් කලා අපේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇවිදින්නෙ මෙහෙමයි කියලා. අන්න ඒ කර්මය නිසා ඇය කුඳු වුණා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා.

ඊළඟට ප්‍රඥවන්ත වුණේ මොකද කියන එකත්. ඒකත් මේ කාලයටම සම්බන්ධ කරලා තියෙනවා. අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා පළමුවෙන වරට රජ මාලිගාවට වැඩිය අවස්ථාවේදී පළමුවෙන්ම උන්වහන්සේලාගේ පාත්‍ර අතට අරගෙන මේ පන්සියයක් පිරිස උණු කිරිබත් පිළි ගැන්වුවා. එතකොට ඒ කිරිබත් උණු නිසා පාත්‍රය අතින් අතට මාරු කලා මේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා. මේක දකලා මෙන්න මේ කියාපු ස්ත්‍රියම නුවණින් කල්පනා කරලා තමා ළඟ තිබුණු ඇත් දත් වලින් නිමවුණු වළලු අටක් දුන්නා, මේවා උඩ තියලා පාත්‍රය පිළිගන්න කියලා. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාත් ඒ විදියට එයින් අර තමන්ට වුණු පීඩාව සංසිඳවාගෙන පස්සේ වළලු ආපහු දෙන්න හැදුවා. ඇය කිව්වා 'නෑ නෑ මේක ස්වාමීන්වහන්සේලාටම පරිත්‍යාග කලා' කියලා.

එතකොට මෙන්න මේ වත පිළිවෙත නිසා, ඒක නුවණින් කල්පනා කරලා කරපු දෙයක් නිසා ඇය මහාප්‍රඥ තත්ත්වයට පත් වුණා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. ඊළඟට සෝවාන් වීමට හේතුව දක්වන්නේ අර විදියේ අකුසලයක් සිද්දවුණ නමුත් අර පිරිස පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාට කළ උපස්ථානයම හේතු වුණා ඒ මාර්ගඵල අවබෝධයට. අවසාන වශයෙන් අර දසියක් වීම පිළිබඳව. ඒක මේ කාලයේ නෙවෙයි එතන දක්වන්නෙ, කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ මේ බුද්ධත්තරාව එක්තරා සිටු දියණියක් වෙලා හිටියා. ඒ අවස්ථාවේ ඒ තැනැත්තිය දකින්නට හැන්දෑවේ ආවා රහත් මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙක්. එතකොට මේ තැනැත්තිය ඇගේ හැඩවැඩ දනවා. ආහරණ එහෙම හැඩවැඩ දනවා. ළඟ හිටියේ නෑ මෙහෙකාරියක්. ඇතින් තිබුණු ආහරණ පෙට්ටියක් ළඟට ගන්න ඕන වෙලා මේ රහත් මෙහෙණින්වහන්සේට කිව්වා 'ආර්යාවෙනි, මට අරක අරගෙන දෙන්න. වදිමි මෙන්න මේක අරගෙන දෙන්න' කියලා ටිකක් ගෞරව සම්ප්‍රයුක්තව තමයි කිව්වෙ. ඒක අර මෙහෙකාර වැඩක් වගේ පැවරුවේ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

රහත් මෙහෙණින්වහන්සේත් කල්පනා කළා 'දැන් මං මේක කිව්ව හැටියට නොකළොත් මේ තැනැත්තිය මා කෙරෙහි තරහා ඇතිකරගෙන නිරයේ උපදිනවා. මේක කළොත් මැය දැසියක් වෙනවා. නිරයේ උපදිනවාට වැඩිය දැසියක් වීම හොඳයි' කියලා ඒ කියාපු විදියටම ඒක ගෙනලො දුන්නා. අන්න ඒ විදියට ඒ ලොවුතුරු තත්ත්ව ලබාගත්තු ඒ රහත් මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙකුගෙන් ඒ විදියට වැඩගැනීම නිසා අර විදියේ තත්ත්වයට පත් වුණා කියලා ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. මේ තුළින් අපට හිතාගන්න පුලුවන් කර්ම විපාක ගැන. ඉතින් ඊට අමතරව තව කියවෙනවා - නැවතත් අර ධර්ම සභාවේ සංඝයාවහන්සේලා අතර මේ සිද්ධිය පිළිබඳව තවමත් රාව ප්‍රතිරාව යන බවයි පෙනෙන්නේ - කියනවා මේ සම්පූර්ණ සිද්ධිය පිළිබඳව සාමාවතී ඇතුළු විශාල පිරිසක් මේ විදියට ගින්නෙන් දවිලා නැතිවුණයි, මාගන්දිය දේවියගේ ඥාතින් පිරිස අර විදියේ රජතුමාගේ ඒ දඬුවම් නිසා මරණයට පත්වුණයි, මාගන්දිය දේවියත් ඉතාම භයානක අන්දමින් පීඩා වලට පත්වුණයි, මේ ලෝකේ කවුද ජීවත්වෙන්නේ, කවුද මරණයට පත්වෙන්නේ කියලා එක්තරා විදියක ඒ අය තුළ සංඝයාවහන්සේලා අතර සංවාදයක් ඇති වුණා.

අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනට වැඩමකරලා 'කවරනම් කතාවකින් යෙදිලා ඉන්නවද?' ඒ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වහම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'ලෝකයේ ඇත්ත වශයෙන්ම ජීවත්වෙන්නේ අප්‍රමාදී අයයි. මැරුණත් ජීවත් වුණත්, ජීවත්ව සිටින හැටියට සැලකිය යුත්තේ අප්‍රමාදීව ඉන්න අයයි. ප්‍රමාදව ඉන්න අය ජීවත්ව හිටියත් මළා වගේ කියන ඒ අදහස ගෙන දෙන ගාථා තමයි වදලේ. ඒ අපි අර මුලින් මාතෘකා හැටියට තබාගත්තු ගාථා තුනයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊළඟට වදලේ.

අප්‍රමාදෙ අමතපදං - පමාදෙ මච්චුනො පදං
අප්‍රමතතා න මීයනති - යෙ පමතතා යථා මතා

අප්‍රමාදෙ අමතපදං - අමෘතඤ්ඤා කියන්නේ මේ පින්වතුන් දන්නවා අමෘත මහානිර්වාණය කියන්නේ නිර්වාණයට නමක්. නිර්වාණයට අමෘතඤ්ඤා කියන්නේ නිවන් ලැබුවට පස්සෙ තවත් උපදින්නේ නෑ. උපදින්නේ නැතිවෙනකොට ජරාවක්, මරණයක් නෑ. ඒකයි අමෘත මහානිර්වාණය කියලා කියන්නේ. අප්‍රමාදය තමයි නිවනට මග. අප්‍රමාදෙ අමතපදං - පමාදෙ මච්චුනො පදං, ප්‍රමාදය මරණයට

මගයි. අප්‍රමාද න මීයනි - අප්‍රමාද වූවෝ නොමැරෙත්. යෙ පමතතා යථා මතා, ප්‍රමාද වූවෝ හරියට මළාක් වැනිම වෙත්. ඒ කියන්නෙ ජීවත්ව තිටියත් මැරුණා වගේ.

එතං විසෙසතො ඤැන්තා - අප්‍රමාදමහි පණ්ඩිතා
අප්‍රමාදෙ පමොදනි - අරියානං ගොචරෙ රතා

අප්‍රමාදය පිළිබඳ මෙන්න මේ කාරණය - දැන් කියාපු කාරණය, ඒ කියන්නෙ අප්‍රමාදව ඉන්නවානම් ඒ අය මැරෙන්නෙ නෑ. ප්‍රමාද වූවන් මළා වගේ කියන මෙන්න මේ කාරණය එතං විසෙසතො ඤැන්තා - මෙය විශේෂ වශයෙන් දැනගෙන - මේ කියන්නෙ පණ්ඩිතයින්, නුවණැත්තෝ අප්‍රමාදය පිළිබඳ මේ කාරණය විශේෂ වශයෙන් තේරුම් අරගෙන අරියානං ගොචරෙ අප්‍රමාදෙ රතා, ආර්යයන්වහන්සේලාගේ ගොදුරු බිම වැනිවූ අප්‍රමාදය පිළිබඳව නිතරම සතුවු වෙත්. අරියානං ගොචරෙ, ආර්යයන්වහන්සේලාගේ ගොදුරු බිම හැටියට එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්නේ සතර සතිපට්ඨානයයි. සතර සතිපට්ඨානය සංඝයාවහන්සේලාගේ, ආර්යයන්වහන්සේලාගේ, මේ නිවන් බලාපොරොත්තු වෙන හැම කෙනාගේම ගොදුරු බිම හැටියට දක්වනවා. ගොදුරු බිම කියලා කියන්නෙ තමන්ට අයිති ඉඩම. අන්න ඒ වගේ ඒ ගොදුරු බිමේ ඇලුණාවූ, සතර සතිපට්ඨානය පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වන්නාවූ නුවණැත්තෝ අප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තියෙහිම සතුවු වෙත්. ඊළඟට කියවෙන්නේ - ගැඹුරු වශයෙන් කියවෙන ගාථාව

තෙ ඤායිනො සාතතිකා - නිච්චං දළහ පරකකමා
ඵුසනති ධීරා නිබ්බානං - යොගකෙබ්මං අනුතතරං

මේ කියාපු මේ ආර්යයන්වහන්සේලා අප්‍රමාදය පිළිබඳව උනන්දු වෙන අය, තෙ ඤායිනො සාතතිකා - හැම කල්හිම ධ්‍යාන වඩන්නාවූ ඒ නුවණැත්තෝ, නිච්චං දළහ පරකකමා - නිරන්තරයෙන්ම, නිතරම දැඩි පරාක්‍රම ශක්තිය ඇති, ඒ කියන්නෙ යුද්ධ කිරීම නෙවෙයි මෙතන කියන්නෙ, කෙලෙස් සටන. සියලු බාධක මැඩලන දැඩි පරාක්‍රම ශක්තිය ඇති මේ ප්‍රාඥයෝ මේ චීරයෝ මේ නුවණැත්තෝ, ඵුසනති ධීරා නිබ්බානං - යොගකෙබ්මං අනුතතරං. නිවනටම නමක් තමයි යොගකෙබ්ම කියන්නෙ. යෝග කියන්නෙ මෙතන බන්ධන. කාම යෝග, භව යෝග, දිට්ඨි යෝග, අවිජ්ජා යෝග කියන මේ සංසාරයේ සත්ත්වයා දිගටම ගෙන යාමට උපකාර වෙන බන්ධන හතරක් තිබෙනවා. අන්න

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ බන්ධන වලින් මිදීම නම්වූ යොගකෙමිං අනුත්තරං, උත්තරීතර විමුක්තිය නම්වූ ඒ නිවන ස්පර්ශ කරත්, ප්‍රත්‍යක්ෂ කරත්. අර කියාපු විදියේ ප්‍රතිපත්ති ඇති, නිතර ධ්‍යාන වඩන නුවණැත්තෝ නිර්වාණ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරත් කියලා අන්න ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගාථා ධර්මය දේශනා කර වදලා.

දැන් කථාන්දරයක් ඇහුවා. ගාථා කිහිපයක් ඇහුවා. දැන් අපට තියෙන්නේ තවදුරටත් නැවතිල්ලේ මේවා තුළින් අපට අපේ ජීවිත වලට ගතහැකි ආදර්ශ, ධර්ම කාරණා පිලිබඳ තවත් ගැඹුරු දේවල් මේක තුළින් මතුකරගන්නයි. පළමුවෙන්ම අපි මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් හිතලා බලනකොට මේ ශාසනයේ, ඒ බුද්ධ කාලයේ හිටපු ශ්‍රාවිකාවන් අතර ඉතාමත්ම ශ්‍රේෂ්ඨ නාමයක් තමයි ඔය කියාපු සාමාවතී බිසව. ඒ තැනැත්තියගේ උදර ජීවිතයේ ප්‍රවාත්තිය තමයි දැන් කියවුණේ. අපට ඒක වැඩිය විස්තර සහිතව නැතත් හිතාගන්න පුළුවන් කොයිතරම් දියුණු හිතක්ද කියලා ඒ තැනැත්තිය සතු වුණේ.

ඒ මෙහි ශක්තිය ගැන හිතලා බලනකොට තමන්ට වෛර කළ මාගන්දිය පිලිබඳව කිසිම වෛරයක් නැතුව අර විදියට සම මෙන පැතිරෙව්වා. අර රජතුමා ඊතලයෙන් විදින අවස්ථාවේ පිරිසට අවවාද කළා රජතුමාටත්, මාගන්දිය බිසවටත් තම තමාටත් සම සමව මෙහි කරන්න කියලා. ඒ තරමට දැඩි මෙහි ශක්තියක් තිබුණා. මේ මෙහි භාවනාවේ තිබෙනවා පින්වතුනි, එක අවස්ථාවක් ඒක ඉතාමත්ම දියුණු අවස්ථාවක්. ඒකට කියනවා මෙහි වේතෝ විමුක්තිය කියලා. පුද්ගල භේදයක් නැතුව හැම කෙනෙක් පිලිබඳවම මෙහි විහිදුවන්න පුළුවන් ඉතාමත්ම ප්‍රබල ශක්තියක්. ඒ අවස්ථාවේ ඒ ධ්‍යාන ශක්තිය තුළ තිබෙනවා ප්‍රාතිහාර්යයක් පෑමට පවා. අන්න ඒ ප්‍රාතිහාර්යයේ බලයෙන් තමයි අර ඊතලය ආපසු හැරුණේ. රජතුමා තුළ ඇත්ත වශයෙන්ම එතන සංවේගයක් ඇතිවුණා කියනවා 'මේ පණ නැති ඊතලයටත් මැගේ ගුණ දැනගන්න ලැබුණා. මං වගේ මනුෂ්‍යයෙකුත් දන්නේ නෑ' කියලා ඒ විදියට සංවේගයට පත්වෙලයි අර වැඳ වැටුණේ.

ඉතින් ඒ විදියට අපට තේරෙනවා අර මෙහි ධ්‍යානය තුළ කොයිතරම් ප්‍රබල ශක්තියක් තිබෙනවද කියලා ප්‍රාතිහාර්ය පෑමට තරම්. ඒ විදියට විස හියක් අතින් පැත්තට හරවන්න පුළුවන් ශක්තිය තිබුණා. නමුත් ඒක නිසාම ඇතැම් කෙනෙක් තර්ක කරන්නට පුළුවන් එහෙනම් මොකද අර ගිනිගන්න වෙලාවේ බැරිවුණේ ඇත්ත වශයෙන්ම මේ

පින්වතුන් අහලා ඇති කොතෙකුත් මෙම ත්‍රියේ ආනිශංස බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙත්තානිසංස සුත්‍රයේ දේශනා කරලා තිබෙනවා. ඉන් එකක් තමයි, 'නාසංස අගභිවා විසං වා සත්තං වා බමති'. ඒ මෙම ත්‍රිය ධ්‍යානය වඩාපු කෙනාට, මෙම ත්‍රිය වෙතෝ විමුක්ති තියෙන තැනැත්තාට, ඒ තත්ත්වයට හිත දියුණු කළ තැනැත්තාට ගින්නෙන් වත්, වස විස වලින් වත්, ආයුධවලින් වත් හිරිහැරයක් වෙන් නැත කියලා.

නමුත් මෙතන අර ගින්නෙන් වෙන උපද්‍රවය වළක්වන්න බැරි වුණේ අර කර්මයේ බරපතලකම නිසයි. කර්ම වේගය ඊට වඩා දරුණුයි. නමුත් එයින් පසුබට වුණේ නෑ සාමාවතී දේවිය එතෙතදී. තමන්ගේ පිරිස හැරවේවා විදර්ශනා පැත්තට. අන්න එතන ලොකු ගැඹුරු වටිනා අදහසක් තිබෙනවා. ප්‍රාසාදය මෙහෙ ගිනි අරගෙන දූවෙනවා. ඒ අතරේ මේ සාමාවතිය කියන්නේ මොකක්ද, වචන දෙකකින් එතන අවවාදය දීලා තියෙනවා. 'අප්පමනනා හොඵ', අප්‍රමාද වෙවු! අන්න එතනත් කියවෙනවා අප්‍රමාදය. සාමාන්‍ය ලෝකයේ අප්‍රමාදය කියලා කිව්වනම් - අපි හිතමු මේ කාලේත් ඔය විදියේ දේවල් වෙනවානේ - මහාප්‍රාසාද, තට්ටු ගණන් ලොකු ප්‍රාසාද හිටි ගමන් ගිනි අරගෙන මොන මොන හේතූන්ද කියන එක මේ පින්වතුන්ට අමුතුවෙන් කියන්න ඕන නෑ. ඒ විදියට හිර වෙලා මහාවිලාප නගමින් දුකසේ මිය යන අය ගැන කොතෙකුත් අහන්න ලැබෙනවා.

සාමාවතී දේවිය මොකද කළේ. දැනගත්තා ආයෙත් ඉතින් දෙරවල් අරින්න බෑ. දෙරවල් ඔක්කොම වහලා, මේවාට අඩලා දෙඩලා වැඩක් නෑ. කරන්න තියෙන දේ කළයුතුයි. අන්න අප්‍රමාදය. අප්‍රමාදව කරනවා කියලා කියන්නේ එතන කළේ මොකක්ද පිටත ගින්නෙන් දූවෙද්දී ඇතුළත නිවනෙන් නිවා ගත්තා. ඒකයි කළේ. පිටත ගින්නෙන් දූවුණා. දූවෙන අතරේ ඇතුළත නිවනේ නිවීමෙන් නිවා ගත්තා. ඒ කියන්නේ එල සමාපත්තිය. තමන් ලබාගත්තු සෝවාන් තත්ත්වයේදීම එල ශක්තියක් තිබෙනවා. ඒ එල සමාපත්තිය තුළින් මේ කියාපු නිර්වාණ ශාන්තිය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන්. ඒක තව දුරටත් විදර්ශනා වඩලා, ඒ කියන්නේ වේදනා පරිග්‍රහ කර්මස්ථානය කියලා කිව්වේ අර දූවෙන අවස්ථාවේ ශරීරයට එන වේදනාව, ඒකම කමටහනක් කරගත්තා. ලෝකයාගේ සාමාන්‍ය ස්වභාවය, සාමාන්‍ය අපි කවුරුත් දන්නවා වේදනාවට බයයි. වේදනාවෙන් පලා යන්නයි උත්සාහ කරන්නේ. මෙතන මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන පුදුම ක්‍රමය

මොකක්ද? මෙන්න මේ වේදනාවම කමටහනක් කරගෙන වේදනාව දිහා බලාගෙන මනසිකාරය යොදලා, යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන නුවණින් මෙනෙහි කිරීම - එතෙතට සිත යොද සමාධි සිතකින් ඒ වේදනාව තමාගෙ දෙයක් නොවේයයි මෙනෙහි කිරීම. බුදුපියාණන් වහන්සේ වේදනාව උපමා කරලා තියෙන්නේ 'වේදනා බුබුලුපමා' - දිය බුබුලු. අපිට ජේතවානේ - වහළකින් එහෙම වතුර වැක්කෙරෙනකොට භාජනයකට, හරි ඉක්මනින් වතුර හැදි හැදි බුබුලු බුබුලු එහෙමම එකතුවෙව්, එහෙමම නැති වෙලා යනවා. ලොකුවට බුබුලු හැදෙනවා. හැදිලා ඊළඟට එහෙමම බිඳිලා බිඳිලා යනවා. අන්න ඒ වගේ දෙයක් මේ වේදනාව කියන එකත් කියලා මෙනෙහි කිරීම.

අපි එතකොට මේ වේදනාව තුළින් කැලඹෙන්නෙ මොකද මේ වේදනාව මගේ වේදනාවක් හැටියට අල්ලගන්නවා. අල්ලගෙන ඒකෙන් පලා යන්න ඒකත් එක්ක ද්වේෂයක් ඇතිකරගෙන යම්කිසි අභ්‍යන්තර සටනක් කරනවා. ඒක තුළින් අපි දූවෙනවා. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ විදර්ශනාත්මක වශයෙන් අර වේදනාවම අරමුණු කරගෙන, ඒ පීඩාවම අරමුණු කරගෙන, ඒකම කමටහනක් කරගෙන ඒකට හිත යොදනවා. ඒ තුළින් දකිනවා අනිත්‍ය ස්වභාවය, දුක් ස්වභාවය, අනාත්ම ස්වභාවය. අන්න ඒක ගැඹුරින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීමෙන් තමයි ඉහළ මාර්ගඵල වලට පත්වුණේ සාමාවතී ඇතුළු ඒ පිරිස බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකළේ 'අනිප්පලා කාලකතා', අනිෂ්ඵල මරණයකට පත්වුණා කියලා. නිෂ්ඵල මරණයක් නොවේ. අනිෂ්ඵල මරණයක්. ඒ කියන්නෙ සාර්ථක මරණයක්. ඒ අදහසම තමයි මේ ගාථාවල කියවෙන්නේ 'අපපමනතා න මීයනති - යෙ පමනතා යථා මනා', අප්‍රමාද වූවෝ මැරෙන්නෙ නැහැ. ප්‍රමාද වූවන් තමයි මැරෙන්නෙ. මේක අද අපගේ ජීවිත වලටත් හොඳ පාඩමක්. මේ කියන්නෙ අපි මැරෙන අවස්ථාව කොතැනද කොයි වෙලාවෙද කොයි විදියේ සිද්ධි මාලාවක් මැද්දෙද කියන එක අපට කාටවත් ස්ථිරව කියන්න බැ. අර කියාපු විදියට ප්‍රාසාදයක් එහෙම පිටින්ම ගිනිගන්න අවස්ථාවේ එළියට එන්න බැරුව ඒ විදියේ අවස්ථාවකත් අපේ මරණය සිද්දවෙන්න පුලුවන්. ඒ වෙලාවට පිහිට වෙන්නෙ මොකක්ද කියන එක දැන් හිතාගන්න පුලුවන්. අන්න අර තමන් පුරුදු කළ කර්මස්ථානය.

සාමාවතී බිසවගේ ජීවිතය තුළින් අපට ජේතවා අර මුල් අවස්ථාවේදී දියුණු කරගත්ත මෙමඬි ධ්‍යානය උපකාර කරගත්තා. ඒක

තුළින් තමන්ගේ සැනසුම ලබාගත්තා වගේම රජතුමා පිළිබඳවත් විශාල වෙනසක් ඇතිකරලා එහෙම පිටින්ම ඒක ධර්ම විජයක් කරගත්තා ඒ අවස්ථාව. එවන් අවස්ථාවකදී මේ සංසාර තත්ත්වය හරියට කල්පනා කරලා අපි ඒකත් හරියට පිළිගැනීමම තමයි කළ යුත්තේ. එබඳු දෙයක් සිද්දවුණාම අපි සාමාන්‍යයෙන් කරන්නේ මොකක්ද, මේක කරන්න ඇත්තේ අහවලා තමයි කියලා ඊළඟට ද්වේෂයෙන් දැවී දැවී ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් දැවී දැවී තමයි අර ගින්නෙහුත් දූවෙන්නේ. ඒ වෙනුවට සාමාවතිය කළේ මොකක්ද? මේක කර්ම වේගයක් හැටියට තේරුම්ගත්තා. ‘මේ තරම් දීර්ඝ සංසාරයේ අපි මේ වගේ දැවීවීව අවස්ථා ගණන් නැතුව ඇති’ කියලා තමන්ගේ පිරිසට අවවාද කරලා ‘බුද්ධඥානයෙන්වත් කියන්න බැරි තරමට අපි දූවෙන්න ඇති. මේක සුළු දෙයක්. කළ යුත්තේ මෙන්ම මේකයි. මේක කොතෙකුත් වෙන දෙයක්. නමුත් අප විසින් මේ අවස්ථාවේ කරන්න ඕනේ මේක විදර්ශනාවට නඟලා ඉක්මනින් මේ භවයෙන් එළියට පැනගැනීම’ යි පහද දුන්නා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ අප්‍රමාදය මොකක්ද, අර විදියේ දූවෙන ගොඩනැගිල්ලකින් එළියට පැනීම නොවෙයි. ඇත්ත වශයෙන්ම එළියට පනින්නත් බෑ ඒ අවස්ථාවේ. බැරි වූණත් සාමාන්‍ය ලෝකයා උත්සාහ කරන්නේ අන්තිම අවස්ථාවේ කවුරු හරි පිහිට වෙලා මේ දෙර අරිනවා ඇති. මම කොහොම හරි බේරගන්නවා ඇති කියන අදහසකින් තමයි විලාප කිය කියා අන්තිමට මරණයට පත්වෙන්නේ. ඒ වෙනුවට මේ තත්ත්වය හරියට පිළිගත්තා මේ තැනැත්තිය. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ වඩා වර්ණනා කරන්නේ එබඳු අවස්ථාවල්වල භවයෙන් එළියට පැනගැනීමයි. මේ සංසාරයෙන්, මේ භවයෙන් එළියට පැනගැනීමයි. ඒකයි සාමාවතී බිසව ඇතුළු පිරිස කරගත්තේ. කොයිතරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ එක්තරා දේශනාවක් තිබෙනවා වෙන තැනක. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවක සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා ‘මහණෙනි, වස්ත්‍රය හෝ හිස හෝ කෙනෙකුගේ ගිනි ගත්තහම ඒ තැනැත්තා විසින් මොකක්ද කළ යුත්තේ?’ සංඝයාවහන්සේලාත් දෙන්නේ දැන් මේ පින්වතුන් දෙන පිළිතුරම තමයි. ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, වස්ත්‍රය හෝ හිස හෝ ගිනි ගත්තොත් ඒ තැනැත්තා විසින් කළ යුත්තේ ලොකු උත්සාහයක් විරියයක් සතියක් දරලා ඒ ගින්න කොහොම හරි නිවාගන්න එකයි’

බුදුපියාණන් වහන්සේ මොකක්ද වදලේ 'නෑ මහණෙනි මම කියන්නේ ඒක නෙවෙයි. එබඳු අවස්ථාවේ කළ යුත්තේ ඒ තමන්ගේ ගිනි ගත්තු වස්ත්‍රය ගැනවත් හිත ගැනවත් නොතකා දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියන චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න උත්සාහ කළයුතුයි. ඒ වෙනුවට කරන්න තියෙන්නේ අර බාහිර ගින්න නිවන එක නෙවෙයි මේ ඇතුළත ගින්න නිවාගැනීමයි'. ඒ බුද්ධදේශනාව අනුවම සාමාවතී දේවිය ඇතුළු පිරිස අප්‍රමාදීව ක්‍රියාකළ බවයි කථාන්තරයෙන් අපට පේන්නේ. ඉතින් මේක ඉතාමත්ම වටිනවා තම තමන්ගේ ජීවිත වලට. ඇත්ත වශයෙන්ම ආපද අවස්ථාවල්වලදී තමන්ට පිහිට වෙනවා කියලා නොයෙකුත් විදියේ ඉතුරුම් තැන්පතු ගැනයි ලෝකයා හිතන්නේ. නමුත් අන්ත අන්ත කියාපු අසරණ අවස්ථාවේදී තමන්ට පිහිට වෙන්නේ තමන් දියුණු කරගත්තු කර්මස්ථානයක්. අර විදියේ දැඩි ද්වේෂය පැන නැගුණු අවස්ථාවල දැඩි ද්වේෂ නිසාවන උපද්‍රව බොහෝ දුරට වළකාගන්න පුළුවන් මෙමිත්‍රී ධ්‍යානයෙන්. මෙමිත්‍රී ශක්තියෙන්. ඊළඟට කර්මානුරූපව තමන්ට නොවැළැක්විය හැකි අවස්ථාවක් ආවොත් අන්ත ඒ අවස්ථාවේ මේ කියාපු විදර්ශනාවෙන් භවයෙන් එළියට පැනගැනීමේ අවස්ථාවක් හැටියට හිතලා ඒකෙන් සම්පූර්ණ ප්‍රයෝජනයගන්න ඕන. ඒක තමයි අප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තිය.

දැන් අර ගාථා වලින් කියපු එක එහෙම පිටින්ම අර සාමාවතී දේවියගේ චරිතයෙන් ප්‍රකාශ වෙනවා. ඒ ගැඹුරු අර්ථය තුළින් අපට හුඟක් දේ ඉගෙනගන්න තිබෙනවා. ඊළඟට ඒ එක්කම දැන් මේ කථාන්තරයෙන් කියවුණ අනිත් සිද්ධි ආශ්‍රයෙන් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් කොයිතරම් භයානක කර්ම සාගරයකද අපි මේ ජීවත්වෙන්නේ කියලා. බුදු ඇසට පෙනුනා සාමාවතීය ඇතුළු පිරිසගේ මරණය මාගන්දිය නිසාම වුණා නොවෙයි. මාගන්දිය උපකරණයක් පමණයි. මාගන්දිය බිසව උපකරණයක් වුණා සාමාවතී දේවිය ඇතුළු පිරිස අතීතයේ අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් දවන්නට ගත්තු උත්සාහය - දැව්වෙන් නෑ, දවන්න ගත්තු වේතනාව - බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'වෙනනා හං හිඤ්ඤාවේ කමම. වදමි. වෙනයිකා කමම. කරොති කායෙන වාචාය මනසා'. මහණෙනි, මම වේතනාවම කර්මය යැයි කියමි. වේතනාවක් ඇතිකරගෙන තමයි ඊළඟට කයින්, වචනයෙන්, සිතීන් කර්ම කරන්නේ කියලා.

අන්න ඒ ධර්මතාවට අනුව - කෙනෙකුට තර්ක කරන්න පුළුවන් කෝ ඉතින් දැවුණේ නෑ නේද? අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ, දැවුණත් නැතත් අර අය හිතෙන් දවලා ඉවරයි. ඒ කර්මය නිසා තමයි අර විදියට විපාක දුන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම දවිලා එහෙම වුණානම් ඊටත් වැඩිය දරුණුයි. නමුත් චේතනාවම කර්මය නිසා ඒ බරපතල කර්ම විපාකය. ඊළඟට අනිත් කර්ම, හොඳ හෝ කුසල් හෝ අකුසල් හෝ වේවා මේ කර්මවල තිබෙන විපාක පක්ෂය ගැන අපි නිතර හිතිය යුතුයි. අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ සිදුවන සිදුවීම් හැම එකක් යටම කර්ම තිබෙනවා. කර්ම නැමති මහපොළොව උඩ ඉන්නවා වගේ කියලා හිතාගන්න ඕනේ. ඒ තරමට මේ සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් අපි කරපු කර්ම ගොඩ උඩමයි අපි මේ ඉපදිලා තිබෙන්නේ. ඒ කර්ම ගෙවන්නමයි මේ ජීවිතයේ යන්නේ. මේක කෙළවරක් කරනතුරු, මේ කර්මවල බීජ ශක්තිය, නැවත උපදින බීජ ශක්තිය නැතිකරනතුරු අර ලෝකෝත්තර මාර්ග එල වලින්, මාර්ග ඥාන වලින් එතකල් අපිට තියෙන්නේ මේ කර්ම සාගරයේම පිහින පිහින ඉන්න එකමයි.

හොඳ කර්ම ගැන කියාපු එකත් - එතනත් බුද්ධත්වය දැසිය පිළිබඳ ප්‍රවෘත්ති වලින් කියවුණා, පළමුවෙන්ම ඇහුවේ ඒ තැනැත්තිය කුඳු වීම පිළිබඳව. එතන අකුසල කර්මයක් දැක්වුවා. ඒකත් සුලුකොට තැකිය යුතු දෙයක් සාමාන්‍ය ලෝකයේනම් බලනකොට. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ පොඩි විහිළුවක් කළේ. මෙන්න මේ විදියට අපේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇවිදින්නේ කියලා ඒ විදියට කුඳු ගැහිලා පොරොත්තාවක් පෙරොගෙන එහෙම ඇවිද්ද, ඒ කළ අකුසලය, ඒ කියන්නේ ඒ තුළින් ඇති කරගන්න අකුසල චේතනාව නිසා අර තැනැත්තිය කුඳු වුණා. මේ අපේ ශරීරයේ ඇතිවන රෝග, ශරීරයේ අංගවිකලතාවන් ආදියට බොහෝ දුරට හේතු වෙනවා ඔන්න ඔය විදියේ දේවල්. අපට කොතෙකුත් අහන්න ලැබෙනවා මේ කාලේ පවා බුද්ධඥානයෙන් කියාපු දේවල් වෙන වෙන අය ඒ සුලු සුලු මට්ටමේනුත් හෙළි කරගන්නවා. නමුත් මේක සත්‍ය කාරණයක්. අපේ හිතීන් වචනයෙන් කයෙන් කරන ඒ සුලු ක්‍රියාවක පවා කුසල් හෝ අකුසල්වල ඉතාමත්ම ඇතට යන විපාක වේගයක් තියෙනවා. විපාක වාරයක් තිබෙනවා. ඉතින් ඒක අනුව ඒ කුඳු වුණ බව ප්‍රකාශ වෙන සිද්ධිය.

ඊළඟට මහාප්‍රඥවක් ඇති කෙනෙක් වීම. ඒකත් ලොකු දෙයක් නෙවෙයි. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා ඒ දනය වළඳන අතරේ පාත්‍රය

එහෙ මෙහෙ කරනවා දකළා අර තැනැත්තිය නුවණින් කල්පනා කළා. ඇප උපස්ථාන කරන අවස්ථාවේ, වත් පිළිවෙත් කරන අවස්ථාවේදී ඔන්ත මේ පින්වතුන්ට ඒක හොඳ පාඩමක්. මේක කළ යුත්තක් හෝ මහකරදරයක් හැටියට හිතාගෙන කරනවා නෙවෙයි. මේක මට මගේ නුවණ පාවිච්චි කරලා, මගේ කර්ම රැස්කරගන්න හොඳ අවස්ථාවක් කියලා හිතන්න ඕන. අමුතුවෙන් ඉල්ලුවෙ නෑ. නමුත් අර තැනැත්තිය නුවණින් කල්පනා කරලා බැලුවා පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාට පහසුවක් සැලසීම වශයෙන් තමන් ළඟ තිබුණු ඒ වළලු ටික දුන්නා. ඒ පාවිච්චි කළ නුවණ නිසා මහාප්‍රඥ ඇති තැනැත්තියක් වුණා. ප්‍රඥ ඇති තැනැත්තියක්, බහුශ්‍රැත තැනැත්තියක්, ධර්මධර තැනැත්තියක්.

ඒ වගේම සෝවාන් වීමට හේතු වුණේ ඒ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේලාට කරපු උපස්ථානය මාර්ගඵල අවබෝධය ලබාපු නිර්වාණ ප්‍රත්‍යක්ෂ කරපු කෙනෙකුට කරන උපස්ථානය, ඇප උපස්ථානය තමන්ටත් ඒ තත්ත්වය ලබාගැනීමට උපකාර වන බව. අමුතුවෙන් කියන්න ඕන නෑ මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තිබෙණවා. ඊළඟට අවසාන වශයෙන් අර කියාපු දසියක් වීම පිළිබඳව. එතනත් බැලුවහම සුලු දෙයක්. සිටු කුමාරියක් හැටියට ඉදිද්දී රහත් මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙකුගෙන් දසියකගෙන්ගන්න වැඩක් ගත්තා. එය ඉතාමත්ම සුලු අවස්ථාවක් සුලු දෙයක් හැටියටයි හිතෙන්නෙ. නමුත් ඒකෙන් යම්කිසි අකුසල කර්මයක්. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සංසාරයේ වාසය කිරීමේ කොයිතරම් මහාභයානක දෙයක්ද?

මේ පින්වතුන් මහාවේගයෙන් වාහනයක් එලවාගෙන යනවානම්, ඒ රියැදුරා - දක්ෂයෙක්නම් එව්වර බයක් නොවෙන්න පුලුවන්. නමුත් කොයි වෙලාවෙ සතෙක් පැනලා, කොතනින් මොකක් වෙලා පොඩි එහෙමෙහෙ වීමක් වෙලා යන්ත්‍රයක් එහෙ මෙහෙ වෙලා මේක නොපිට යනවාද කියලා දන්නෙ නෑ. අන්න ඒ වගේ තමයි මේ අපේ හිතත්. ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් මේ හිත ක්‍රියා කරන්නෙ. ඒ හිත ඉතා සුලු මට්ටමකින් හෝ නොපිට ගිය හැටියේ ඊළඟට ඇතිවෙන කර්ම වේගයට අපි දීර්ඝකාලයක් මේ සංසාරය ගෙවන්න වෙනවා. ඔන්ත ඔය විදියේ තත්ත්වයක්. ඔන්ත ඔය නිසාමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම තිස්සෙම ප්‍රකාශ කරන්නේ නියම අප්‍රමාදයනම් අපි මුලින් පටන් ගත්තු ඒ වාක්‍යය කීපයෙන්මයි කියවෙන්නෙ. මේ ජීවිතයේ සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන අප්‍රමාදයනම් බස් එකට, දුම්ඊයට වෙලාවට යන්න, කාර්යාලයට

වෙලාවට යන්න, අනෙකුත් එදිනෙදා කටයුතු හරියට වෙලාවට කරගැනීම, කොහොම හරි කරගැනීම.

සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ අදහස හොඳින් හෝ නරකින් හෝ ධර්මයෙන් හෝ අධර්මයෙන් හෝ කළ යුත්ත ඒ වෙලාවට කරලා ජීවිත සාර්ථක කරගැනීමයි අපි කාගේත් බලාපොරොත්තුව එයයි. ආර්ථික වශයෙන් සාර්ථක කරගැනීමයි. නමුත් ඒක තුළින් ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය අනුවනම් ප්‍රමාදයටයි වැටෙන්න. නියම අප්‍රමාදය එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවේ මෙන්න මේ කියාපු භයානක සංසාරයෙන් හැකිතාක් ඉක්මනින් මිදීම. මේ භවයෙන් එළියට පැනගැනීමයි. අන්න ඒ භවයෙන් එළියට පැනගැනීමට උපකාර වන දේ තමයි සාමාවතී බිසවගේ චරිතයෙනුත් අපට පෙනෙන්නේ. වස්ත්‍රය ගිනිගත්තු අවස්ථාව පිළිබඳ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ දේශනාවෙනුත් හෙළි වෙන්නේ ඒකයි. ඉතින් ඔය විදියට සංසාරයේ ඇති භයානකත්වය ඒ වගේම මාගන්දිය බිසවගේ කාරත්වය. ඒ කාර ස්වභාවය ඇත්ත වශයෙන්ම මාගන්දිය බිසවගේ මුල් කාලය ගැනයි ඒ කතාන්දරයේ කියවෙන්නේ. ඉතාමත්ම රූප සම්පන්න තැනැත්තියක්. මුළු දඹදිවම ඉතාමත්ම රූප සම්පන්න නිසා හැම රජවරුම මේ තැනැත්තිය විවාහ කරගන්න බැලුවා. මව්පියනුත් කල්පනා කළා බුදුපියාණන් දැක්ක හැටියේ ලෝකෙ මේ තරම් රූපසම්පන්න කෙනෙක් නෑ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට එක්කගෙන ආවා විවාහ කරලා දෙන්න. ඒ තරම් රූපසම්පන්නයි. රූප සම්පත්තිය එහෙම වුණත් ගුණ සම්පත්තිය ඉතාමත්ම දුර්වල බවයි අපට පෙනෙන්නේ. අර සිද්ධිය නිසා ඇතිවෙච්ච ද්වේෂ සිත නිසා ඇය කොයින්තරම් භයානක අකුසල් රාශියකට බැඳුනද කියතොත් අන්තිමේදී මෙලෝ වශයෙනුත් අර විදියට බරපතල වධ හිංසා ඇතුළු මැරෙන්න සිද්දවුණා.

ඔය තුළින් අපට බලාගන්න පුලුවන් මේ සමාජයේ දියුණු වෙන්නෙ කවුද, පිරිහෙන්නෙ කවුද, නියම ප්‍රමාදය, නියම අප්‍රමාදය මොකක්ද, ලෝකයා හිතන ප්‍රමාදය කොයි විදියේ දෙයක්ද අන්න ඒ විදියට අපි කල්පනා කරන්නට ඕන. මේක තුළින් අපි ධර්මමය වශයෙන් ඉගෙනගත්තු කරුණු එදිනෙදා ජීවිතයට ප්‍රයෝජනය ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. දැන් මේ ධර්ම මාර්ගයම තමයි ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන එක. කෙටියෙන් සලකාගත්තොත්. මුළු මහත් බුද්ධශාසනයම හඳුන්වන්නේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා. ශීලයට අදල ගුණ සම්පත්තිය

තමයි පළමුවෙන්ම වැදගත් වන්නේ. අර සාමාවතී දේවියගේ වටිනා නිර්මාණය ජීවිතය. ගුරු ගෞරවය. තමන්ට බණ පදයෙන් උපකාර කළ ඒ දසිය දස බවෙන් මුදලා ආචාර්ය තනතුරේ තබාගත්තා. එයින් අපට ජේතවා ඒ තැනැත්තියගේ ගුණ සම්පත්තිය. ඊළඟට ඒ ගතකළ ජීවිතය. අර විදියට මෙහි විභවය. ඒ හැම එකකටම උපකාර වෙන්නේ, ඇත්ත වශයෙන්ම සමාධියක් ලැබීමට උපකාර වෙන්නේ ශීලයයි. තමන්ට අයිති ශීලයෙන් ශීලවත්ත වීමයි. හිත එක්තැන් කරගැනීමයි සමාධිය කියලා කියන්නේ. හිත එක්තැන් වීමක් බලාපොරොත්තු වෙන්න බැහැ පසුතැවිලි තිබෙනවානම්. පසුතැවිලි නැති ජීවිතයක් ගතකරන්නයි, ඒකට පදනම වශයෙනුයි අපි යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වන්නේ.

දැන් මේ අවස්ථාවේ ආජීව අණ්ඩක ශීලය සමාදන් වුණා. යම්කිසි ශීල මට්ටමක් අවශ්‍යයි. ගිහියන් පිළිබඳව කල්පනා කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ පංචශීලය දක්වලා තිබෙනවා. ඔය වගේ ආජීව අණ්ඩක ශීලය. ඒ වගේ ශීලයකින් ඒ ප්‍රතිපත්ති තුළින් යම්කිසි අධිෂ්ඨානයක් ඇති කරගන්නවා මගේ කය වචනය මේ විදියට හික්මවාගන්නවා කියලා. ඒක තුළින් ඇති කරගන්න - කොටින්ම කියනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ වෙනතා සීලං - වෙනසිකං සීලං. මේ ශරීරය ඉබේ ක්‍රියා කරන කුඩුවක් වගේ දෙයක් නොවෙයි මේක හිතෙනුයි ක්‍රියා කරවන්නේ. ඒක නිසා මේ ශීලය කියන එක කය, වචනය හික්මවාගැනීමයි කියලා කිව්වට මොකද මේ හික්මවාගැනීම කෙරෙන්නේ සිතිනුයි. ඒකට උපකාර වෙන්නේ අර අධිෂ්ඨාන ශක්තියයි. ශීලයක් අධිෂ්ඨාන කරගන්නවා.

ඇතැම් කෙනෙක් අහන්න පුළුවන් අපි එක සැරයක් සීලය ගත්තහම මදිද කියලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රායෝගික වශයෙන් කල්පනා කරලා බලනකොට කෙනෙකුට තමන් ගත්තු ශීලය නිතරම තමාගේ හිතේ පිටිපස්සෙ හරි තියෙන්න ඕනේ. ඒක මතුවෙලා වෙලාවට එන්න. ඒකමයි ඔය නිතිපතා සිල් සමාදන් වෙන ආදී කටයුතු කරන්නයි කියලා කියන්නේ. මේක නිකන් තර්කයට අදාළ දෙයක් හැටියට හිතලා, අපි එක සැරයක් ගත්තා, ඒ මදිය කියලා එහෙම හිතන්න නරකයි. දිනපතා තමන් යම්කිසි ශීලයක් අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. අද දවස මම ගතකරන්නේ මේ කණු පහ අතරෙයි, පංචශීලයනම්. මේ කණු අට අතරෙයි ආජීව අණ්ඩක සීලයනම්. ඊට එහාට මම යන්නේ නෑ කියලා ඒ අධිෂ්ඨානය තුළින් අවස්ථාව පැමිණියහම අකුසලයක් කරන්න,

සතෙක් මරන්න හිතුනා, හොරකමක් කරන්න හිතුනා, ඒ අවස්ථාවේදී අර ප්‍රඥාව ඉදිරිපත් වෙලා, නුවණ ඉදිරිපත් වෙලා කියනවා, මේ ඔබ අධිෂ්ඨාන කළ එකට විරුද්ධ එකක්. ඒක කරන්න එපා කියලා හිත ඒක වළක්වනවා. ඒකට කියනවා සම්ප්‍රාප්ත විරතී කියලා. විරතී කියලා කියන්නේ වෙන්වීම. මේ වෙරමණි කියන වචනයේ තිබෙන්නෙන් මේ වෙන්වීමේ අදහසයි.

ඉතින් ඒකයි අපි සමහර වෙලාවට කියන්නේ මේ ශික්ෂාපද කියනකොට වැඩියත් හිත යොදන්න ඕන වෙරමණි කියන වචනට. පාණාතිපාතා වෙරමණි සිකඛාපදං සමාදියාමි. පර පණ නැසීමෙන් වෙන්වීම පිළිබඳ ශික්ෂාපදය මම පිළි අරගෙන රකිමි. ඒක ආරක්ෂා කරමි කියන එක. අන්න ඒ විදියට මේ විරතී, මේ වෙන්වීමේ අවස්ථාව ඉතාම වැදගත් අවස්ථාවක්. එතනදී තමයි හිත මුල්තැනට එන්නේ. ඒ කියන්නේ පාපකර්මය කරන්න ඕන තරම් ඉඩ තිබෙණවා. නමුත් එතෙතනදී අර තමන් සමාදන් වුණ ශීලය ඉදිරිපත් වෙලා කියනවා මේක කරන්න එපා කියලා. අන්න එතකොට එයින් වැළකෙනවා. ඒ වැළකීම තුළින් තමන්ට ලොකු ශක්තියක් ඇතිවෙනවා. ඒ ශක්තියම පස්සෙ ආවර්ජනා කරලා බලනකොට සතුටක් වෙනවා. අකුසලයක් කරන්න තිබුණ, එහෙම නැත්නම් ආපදාවට අනතුරකට පත්වෙන්න තිබුණ භයානක අවස්ථාවේ මං බේරුණා නේද කියලා සැනසිල්ල ලැබෙනවා. ඊළඟට ඒ සැනසිල්ල පමණක් නොවෙයි ඒ කර්මය නිසා වෙන්න තිබුණු අකුසල් රාශියක්, එහෙම නැත්නම් අනාගතයේ විඳින්න තිබුණු විපාක රාශියකින් මා බේරුණා කියලා.

ඒකයි අපි සමහර අවස්ථාවල කියන්නේ අපි සතෙකු මරණකොට ඒ සතාට වන පීඩාවට වැඩියි අපි විඳින පීඩාව. දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයානම් හිතන්නේ සතෙකුට හිංසා කිරීම නරක නිසා ඒක කරන්න එපා කියලා. එපමණක් නොවෙයි එතන තිබෙන්නේ. ඒ සතාට හිංසා කිරීම වෙනුවෙන් අපේ මේ හිත දූෂ්‍ය කරගැනීමේ විපාක අපට ගෙවන්න වෙන්නේ අර සතා විඳින වේදනාව වගේ සිය දහස් ගුණයක් වැඩියෙන්. එතකොට ඇත්ත වශයෙන්ම අර කපාන්තරය ගැන ආපහු හිතලා බලනවානම් පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේට මුකුත්ම වුණේ නෑ අර දවිල්ලෙන්. ඕනනම් අර අළු ටික ගසලා දමලා උන්වහන්සේ අහසින් පැන නැගිලා යන්න ඇති හිමාලයට. උන්වහන්සේට කිසිවක් වුණේ නෑ. නමුත් අකුසලය එහෙමමයි. අර සිත, දවන්න ගත්තු සිත, දර එකතු

කරලා ගොඩ ගහලා ගිනි තිබ්බා. අන්න ඒ වගේ අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ මේ අකුසල කර්මයක් ඇතිවෙන්නේ, මේවා සමහර අය සමාජයට විතරක් එල්ල කරලා තෝරනවා. ඒක එක පැත්තක් පමණයි. මේක ඇත්ත වශයෙන්ම සිත දූෂ්‍ය කරගැනීම නිසාමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අකුසල කර්ම වලට හේතුව හැටියට දැක්වුවේ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ.

ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන එක සමහරවිට කෙනෙකුට හඳුනාගන්න පුලුවන් තමාගේ චිත්ත සන්තානයේ. සමහරවිට වංචක ධර්ම නිසා ආචරණය වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. සතිය කියන සිහිය නුවණ යොදනවානම් හැම අවස්ථාවකම නුවණින් කල්පනා කරලා බලනකොට තමන්ට තේරුම්ගන්න පුලුවන්. අඩුගානේ මේක යට තිබෙන්නේ ලෝභයක්, මේක යට තිබෙන්නේ ද්වේෂයක්, යට තිබෙන්නේ මෝහයක් කියලාවත් තේරුම්ගන්න පුලුවන්. එතකොට මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ අකුසල් වලට හේතුව ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ. කුසලය කියන්නේ මේ කාලයේ වචන වලින් කියනවානම් නියමාකාර දක්ෂ බව හැටියට. අකුසලය කියන්නේ අදක්ෂ වීම. මේ සංසාරයේ ගතකරන මේ මනුෂ්‍යයා විසින් අදක්ෂව ජීවත් වුණොත් ඒකට අර කියාපු දුක් විපාක ලැබෙණවා. දක්ෂ විදියට ජීවත් වුණොත් අන්න සැප විපාක ලැබෙණවා. ඉක්මනින් නිවන් ලබාගන්නත් පුලුවන්.

ඒ විදියට සාමාජික අර්ථයෙන් නොවෙයි. මෙතන කුසල කියන එකේ සාමාන්‍ය අර්ථය දක්ෂ වීමයි. මෙන්න මේ කුසල වේතනාවල් ඇතිවෙන්නේ අලෝභ, අදෝස, අමෝහ සිතින් කියලා දක්වනවා. ලෝභයෙන් වෙන්වෙන්න යම් ප්‍රමාණයක් උත්සාහගන්නවානම් ඒක අලෝභයයි. එක මොහොතක් වෙන්න පුලුවන්. මොකද ලෝභය තමයි සත්ත්වයා වහගෙන ඉන්නේ. ද්වේෂයයි වහගෙන ඉන්නේ, මෝහයයි වහගෙන ඉන්නේ. දීර්ඝ කාලයක් අපි පුරුදු කරලා තියෙන්නේ ඒකයි. ඒකෙන් මිඳෙන්න මොහොතක් හරි අපි උත්සාහ කරනවානම්, ඩිංගක් හරි උත්සාහ වෙනවානම් අන්න ඒකට ලකුණක් වැටෙනවා අපට. හොඳ ලකුණක් වැටුණා. කුසලයක්. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන අලෝභ, අදෝස, අමෝහ කියලා තියෙන්නේ. එතන අයන්න යොදලා තිබෙන්නේ විරුද්ධාර්ථයෙන්. ලෝභයෙන් වෙන්වීම. ද්වේෂයෙන් වෙන්වීම. මෝහයෙන් වෙන්වීම. එකපාරට වෙන් වෙන්න බෑ. නමුත් එක මොහොතකට හරි ඒකෙන් එහාට තල්ලු කරලා දමීමා. එහාට තල්ලු කරලා දමීමා. ඒ තල්ලු කරන්නේ අර කියපු විරති වෛතසිකයෙන්.

වෙන්වීමේ අදහසින්, සතෙක් මරන්න හිතෙනවා. සතාගේ මස රස වෙන්න පුලුවන්. එහෙම නැත්නම් ද්වේෂයක් තිබෙනවා. කෙනෙක් මරන්න හිතෙනවා. නමුත් ඒ හිත ආවා. ඉක්මනින්ම ඒක නැතිකරගන්නා. ආයෙ ඇතට යන්න නොදී. පුලුවන් ඉක්මනින් ඒක සංසිද්ධගන්නවා. එහෙම නැත්නම් මනෝ කර්ම හැටියට හිත ඇතුළෙන් කර්ම රැස් වෙනවා. කොයිතරම් භයානකද. ගිනි අගුරක් වගේ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහරවිට ගිනි අගුරු උපමාව දක්වලා තිබෙන්නේ. පොඩි දරුවෙකු දුන් සමහරවිට දන්නේ නැතුව ගිනි අගුරක් අල්ලනවා. ඒක අල්ලගෙන ඉන්නවාද ලස්සන නිසා? නෑ. අත යන්නම් ගැවුණ හැටියේ අත අරිනවා. අන්න ඒ වගේ ගිනි අගුර බව දැනුන හැටියේ අතහරින්න ඕනේ.

නුවණින් කල්පනා කරලා මේකෙ යට තිබෙන්නේ ලෝභයයි, ද්වේෂයයි, මෝහයයි. වහාම ඒක අතහරින්න ඕනේ. එහෙම නැත්නම් ඒක හිත ඇතුළේ වැඩ කරලා වචනයට නැගිලා අන්තිමට ක්‍රියාවෙන් සම්පූර්ණ වෙනවා. එතකොට ඉතින් මේකෙන් බේරෙන්න බෑ. කල්ප ගණනක් ඒකට දුක් විඳින්න වෙනවා. ඒ අකුසලය පැත්තයි. ඉතින් කුසලය අන්න අර වෙන්වීමේ ශක්තියමයි. කෙනෙක් හිතන්න පුලුවන් 'සිල් සමාදන් වෙනවා කියලා අපි මොකක්ද මේ කරන්නේ. වෙන්වීමක් ගැන කතා කරනවා, කරන දෙයක් නෑ මේතන. නොකරන දේවල් ගැනයි කියන්නේ'. එහෙමත් කතා කරන අය ඉන්නවා. තර්ක කරන අයත් ඉන්නවා. 'අපට කරන්න දෙයක් නෑනේ මේතන. ඔක්කොම වෙන් වෙන දේවල්'. ඒක පහසුයි පින්වතුනි. වෙන් වෙන දේවල් අහක්කළාම අපිට කරන දේවල් පහසුවෙන්ම හිතාගන්න පුලුවන්. මේවාට අමතරව. මේ කියන අකුසල වේග වලින් අමතර අනිත් ඒවා අපට හිතාගන්න පුලුවන් - කුසල්. ඒ අහක්වීමම කුසලයක්. ඒකයි කියන්නේ අකුසලයෙන් වෙන්වීමම කුසලයක්. අකුසලයෙන් වෙන්වීම නිකන් කෙරෙන්නේ නෑ. යම්කිසි උත්සාහයක් නිසා යම්කිසි දක්ෂකමක් නිසයි කෙරෙන්නේ. ඒ දක්ෂකම තමයි කුසලය. ඒක නිසා තමයි සතුන් මැරීමෙන් වෙන්වීම. සතෙක් මරන්න වෙන අවස්ථාවේ විතරක් සිල් සමාදන් වෙන එක නෙවෙයි. කලින්ම මේ සිල් සමාදන් වෙලා හිතට දගන්නවා මේක. භොරකම් කරන අවස්ථාව ආවාහම විතරක් ඒ අදින්නාදනය කියන ශික්ෂාපදය ඒ වෙලාවට කරගන්න බෑ. හිතට පුරුදු කරන්න ඕන. පළමුව මේ කුසලාකුසල පිළිබඳව ශීලය සකස්කරගන්නවා. සකස් කරගත්තු ශීලය උඩ ඉඳගෙන තමයි යම්කිසි කෙනෙක් සමාධිය ඇති කරගන්නේ.

හිත තැන්පත් කරගන්නේ. යම්කිසි කමටහනකින් මෙෙත්‍රී හෝ වේවා බුද්ධානුස්සතිය, අසුභ, මරණසති ආදී යම්කිසි කමටහනකින් සිත තැන්පත් කරගන්නවා. ඒ තැන්පත් කරගැනීමෙන් අවස්ථාවල් තමයි ඔය ධ්‍යාන සිත් හැටියට දක්වෙන්නෙ.

හොඳට හිත එකඟ වුණහම ඒ තුළින් කායික වශයෙනුත් ලොකු සැනසිල්ලක්. සාමාන්‍ය ලෝකයා පංචකාම සම්පත්තියෙන් ලබන වින්දනය වගේ සිය දහස් ගුණයක් ශ්‍රේෂ්ඨයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා ඒ සමාධිය. ඊළඟට ඒ සමාධිය පිහිට කරගෙන තමයි යම්කිසි අවස්ථාවක අර අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණය මතුකරගෙන කෙනෙක් විදර්ශනා වඩලා අර මාර්ග එල අවබෝධය ලබන්නේ. අන්න එතකොට මේ කථාන්තරය තුළින් අපට ධර්ම කාරණා රාශියක් මතුකරගන්න ලැබුණා මේ පැයක් පමණ අවස්ථාව තුළ. මේ පින්වත් පිරිස ඉතාමත්ම ශ්‍රද්ධාවෙන් යම්කිසි ශීල මට්ටමක පිහිටලා මේ අවස්ථාවේ මේ ධර්මදේශනාව තුළින්ම පවා යම්කිසි සමාධියක් ඇති කරගන්න පුළුවන් ආදර්ශවත් කථාන්තර රාශියක් ශ්‍රවණය කළා. ඒ තුළින් ඇති කරගත්තු ධර්ම ශක්තිය තම තමන්ගේ ජීවිත වලට ළං කරගෙන මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අමාන පදය, අමාන මාර්ගයේ ගමන් කරමින්, අප්‍රමාද මාර්ගයේ ගමන් කරමින් ප්‍රමාදය ඉවත් කරලා කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් දන, ශීල, භාවනා තුළින් සියලු කුසල් දහම් සම්පූර්ණ කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ අති භයානක සංසාරයෙන් අත්මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසීමට මේ අද දින ධර්මශ්‍රවණයම උපකාර වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕනෙ. ඒ වගේම මේ විදියේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් සමාදන් වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන ශාසනාරක්ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්මමණ්ඩලය ඇතුළු අවිච්චියේ පටන් අකනිටාව දක්වාම යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ හැම දෙනෙක්මත් මේ කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වීමෙන් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් හැකිතාක් ඉක්මනින් සියලු සංසාර දුක් කෙළවර කරගෙන, කෙළවර උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසේවා කියන ප්‍රාර්ථනාවත් එක්ක මේ විදියට ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

98 වන දේශනය

98 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 100)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

දුප්පබ්බජ්ජං දුරභිරමං දුරාවාසා සරා දුඛා
දුකෙඛා’සමානසංවාසො දුක්ඛානුපතිතදධගු
තසමා න වදධගු සියා නව දුක්ඛානුපතිතො සියා’ති

– ධම්මපද, පකිණ්ණක වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ගිහි සැපයට වඩා පැවිදි සැපය උතුම් බව තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. ගිහි සැපයට යටින් තියෙන දුක් කම්කටොළ රාශිය අමතක වීමෙන් සමහර විට ගිහි සැපය වඩා උසස් හැටියටත් වැටහීයන්න ඉඩ තියෙනවා. කෙනෙක් පැවිදි භූමියට අරගෙන එන නෙකම්ම බලවේගය ඒ විදියේ වැරදි වැටහීමක් නිසා අඩු වෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහොම අවස්ථාවල ගිහි සැපයට යටින්, ගිහි ජීවිතයට යටින් තියෙන දුක් කම්කටොළ රාශිය මතුකරලා දුන්නා. දැන් අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඒ වගේ ප්‍රශ්නයකට මුහුණපාපු එක්තරා හික්කුචකට අවවාද වශයෙනුයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර මහාවනයේ කුටාගාර ශාලාවේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ වජ්ජ පුත්තක හික්කුන්වහන්සේ නමක් වන ඒ හික්කුච වන ලැහැබක භාවනානුයෝගීව වැඩ විසුවා. උන්වහන්සේ එක දවසක්ද රාත්‍රියේ සක්මනේ භාවනා කරමින් සිටින අතරේ ඇහුණා ඒ නගරයේ එද පැවතුන එක්තරා වාර්ෂික සැණකෙලියක සද්දය. නොයෙකුත් විදියේ තුර්ය භාණ්ඩ හඬ, ගී හඬ, ගැයුම් නැටුම් ආදී ඕවා පිළිබඳ, බෙර හඬවල් සද්ද ඇහෙන්න පටන් ගත්තා. ඉතින් මේ හමුදුරුවන්ට මතක් වුණා තමන් රජ සැප වින්ද කාලයේ, ගිහි කාලයේ ඒ විදියේ අවස්ථාවල්වල අලංකාර වස්ත්‍රාභරණයෙන් සැරසිලා විනෝදයෙන් උන්න ආකාරය. හිතලා ලොකු කණගාටුවක් ඇතිවෙලා වැලපීම් වශයෙන් එක්තරා ගාථාවක් ප්‍රකාශ කළා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

‘අපි මේ ආරණ්‍යයේ තනිව වාසය කරනවා කැලේට වීසි කරපු ලීකැල්ලක් වගේ. මේ වගේ රාත්‍රියක අපට වැඩි අවාසනාවන්ත අය කවුද?’ කියලා ඔය විදියට බොහොම දුක් ගැනවිලි වගේ ගාථාවක් ප්‍රකාශ කලා කියනවා. මේක අහන් හිටිය ඒ වන ලැහැබට අධිගෘහිත දේවතාවා මේ හිඤ්ඤත්වහන්සේට සංවේගය ඇතිකරන්න ඒ ගාථාවම අනිත් පැත්තට හරවලා ප්‍රකාශ කලා. ‘ඇත්ත තමයි ඔබවහන්සේ තනිව මේ ආරණ්‍යයේ වීසි කරපු දර කඩක් වගේ ඉන්නවා. නමුත් ඔබවහන්සේ ගැන බොහොම ගරු හැටියට, උසස් හැටියට සලකනවා ගිහි පින්වතුන් - උපමාව දක්වන්නේ නිරයට ගිය අය, දෙව් ලොව ගිය අය ගැන ආසාවෙන් උසස් කරලා හිතන්නා වගේ’. ඒ ගාථාව ඇහුවට පස්සෙ අර හමුදුරුවන්ගේ අර ගිහි සැප ගැන තිබුණු ඇල්ම නැති වුණා. පස්සෙන්ද මේ හිඤ්ඤත්වහන්සේ, බුදුපියාණන් වහන්සේව දකින්න ගියාම, බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කාරණය තේරුම් අරගෙන අර හිඤ්ඤත්වහන්සේට තවදුරටත් ගිහි සැපත පිළිබඳව තියෙන ඒ ඇලුම් නැති කිරීමට උපකාර වන අන්දමට මෙන්න මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව වදලේ.

මේ ගාථාවේ හැම වචනයක්ම ඉතාමත්ම ගැඹුරු අර්ථයක් තිබෙන වචන.

දුප්පබ්බජ්ජං දුරහිරමං දුරාවාසා ඝරා දුඛා
දුකෙඛා’සමානසංවාසො දුක්ඛානුපතිතද්ධගු
තසමා න වද්ධගු සියා න ව දුක්ඛානුපතිතො සියා

දුප්පබ්බජ්ජං - පැවිදිවීම දුෂ්කරයි. ගිහි ජීවිතයේ ඉඳලා පැවිද්ද ලබාගැනීම දුෂ්කරයි. දුරහිරමං - පැවිදි වුණත් පැවිද්ද පිළිබඳව ඇල්ම ඇතිකරගැනීම, පැවිදි ජීවිතයට, පැවිදි රටාවට ඇල්ම ඇතිකරගැනීම දුෂ්කරයි. දුරාවාසා ඝරා දුඛා - ගිහි ගෙය වාසය මහාදුක් කන්දරාවක්, දුක් ගොඩක්. දුකෙඛා’සමානසංවාසො - එතන සමාන කිව්වට අසමාන සංවාසො කියන එකයි එහි නියම අර්ථය එන්නෙ, අසමානවූ අයත් එක්ක එකට වාසය කිරීමත් දුකක්. සමාජයේ ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තියෙන නිසයි කිව්වේ. ඊළඟට ඒ වගේම දුක්ඛානුපතිතද්ධගු - මේ සංසාර ගමන දුකත් ඇදගෙන යන ගමනක්. තසමා, ඒ නිසා, න වද්ධගු සියා - මේ සංසාරයේ දිගට දිගට දුක ඇදගෙන යන්න එපා. න ව දුක්ඛානුපතිතො සියා - දුකත් එක්ක, දුක පිටිපස්සෙන් එන විදියට

කටයුතු කරන්න එපා, කියලා ඔය විදියට අවවාද කරමින් ගාථාවක් වදාලා.

මේ එක එක වචනයක් ගැන තව ටිකක් අපි කල්පනාවෙන් හිතනවානම් මේ 'දුප්පබ්බජ්ජං' කියලා කිව්වේ මොකද? ගිහි පින්වතා බුද්ධ කාලයේ තිබුණු පැවිදි සංකල්පය අනුව ගැඹුරු අදහසින්ම නියම නෙකම්මයකින් පැවිදි වුණා. සිවුරු පිරිකර තිබුණු පලියටවත් නෙමෙයි දැඩි නෙකම්ම අදහසකින්. අර අතීතයේ සඳහන් වෙන්නා වගේ සුලු හෝ වස්තු සම්භාරයක් අතහැරලා, මහත්වූ හෝ වස්තු සම්භාරයක් අතහැරලා, සුලු හෝ නෑ පිරිසක්, මහත්වූ හෝ නෑ පිරිසක් අතහැරලා. ඒ විදියට ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදිවීම කියන එක බොහොම දුෂ්කර දෙයක් ගිහි පින්වතාට. පැවිදි නොවෙන්නයි බොහෝවිට නිදහසට කාරණා තියෙන්නේ. ඒ තරමට අර ගිහි ජීවිතය පිළිබඳ බන්ධන ලිහලා කෙළවර කරන්න බෑ. එකකට එකක් ඇදිලා තිබෙන මහපුදුම බැඳුම් රාශියක් මෙතන තියෙන්නේ. ඉතින් ඒක නිසා තමයි දුප්පබ්බජ්ජං කියන්නේ. පැවිදිවීම බොහොම අමාරුවෙන් ලබාගතයුතු තත්ත්වයක්.

ඒ වගේම එහෙම අමාරුවෙන් පැවිදි වුණත් පැවිදි බිමට ගියාට පස්සෙ පුරුදු ගිහි ගති නිසා පැවිදි ජීවිතයට අදාල ජීවන රටාවට හැඩ ගැස්ම අපහසුයි. පිණ්ඩපාතයෙන් යැපීම, විවේක වාසය, වනාන්තර වල ගිහිල්ලා තනිව වාසය කිරීම භාවනාවට ලැදිව, පිරිස්වලින් ඉවත් වෙලා, හිඤ්ඤාවයට අදාල විනය ශික්ෂාපද රැකීම, මේ හැම එකක්ම අමුතු දේවල්. මේවා පිළිබඳව ඇල්මක් ඇතිකරගෙන, ඕනෑකමක්, ඡන්දයක් ඇතිකරගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කිරීමත් පැවිදි වුණ කෙනාට දුෂ්කරයි. ඒකම තමයි අන්න අර වජ්ජී පුත්තක හිඤ්ඤන්වහන්සේට වුණේ. වජ්ජී පුත්තක කියන්නේ පොත පතේ සඳහන් වෙන හැටියට - ඒ කාලේ වජ්ජී රජ දරුවන් අතර තිබුණා සමූහාණ්ඩුවක් හත්දහස් හත්සිය හත් දෙනෙක් රාජ කුමාරවරු විටින් විට රජකම් කළ බව සඳහන් වෙනවා. මේ කියන හිඤ්ඤවත් ඒ විදියට තමන්ට වාරයට පැමිණි රජකමත් අතහැරලා පැවිදි වුණ කෙනෙක් හැටියටයි දැක්වෙන්නේ. නමුත් අර සැණකෙලි සද්දෙ ඇහිලා ආයෙ රජකමට හිත ගියා, ඒකයි, රජ සම්පත්වලට හිත ගිහිල්ලයි හිත දුර්වල කරගෙන අර විදියට තමන්ගේ තත්ත්වය ගැන වැලපීමකින් ගාථාව ප්‍රකාශ කළේ.

දුරහිරමං, ශාසනයේ වචනයක් තියෙනවා අහිරති කියලා. පැවිදිවීම පිළිබඳ විශේෂ ඇල්මක් නැතුව බෑ මේක ගෙනියන්න. ඒ ඇල්ම

නැති වෙනකොට ඒකට කියන්නේ අනභිභව කියලා. නොඇල්ම ඇතිවුණ හැටියේ ඊළඟට උකටලී වෙනවා කියලා අතීතයේ වචනයක් තියෙනවා. ඊළඟට ගිහි ගෙවල් ගැන හිත හිතා ඉන්නවා. කවදද මේ කරදරයෙන් මිදිලා ආපහු යන්නේ කියලා. අන්න ඒ විදියට මේ සංසාර දුර්වලතාවන් නිසා පැවිද්ද පිළිබඳව ඇල්ම ඇතිකරගැනීම දුෂ්කරයි ගිහියාට. ඒ වගේම තමයි 'දුරාවාසා සරාදුබා', ඔන්න ඊළඟට ගිහි ජීවිතයේ තත්ත්වය තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා. ගිහි ජීවිතයේ වාසය මහාදුක් කරදර රාශියක්. මොකද ගිහි ජීවිතයේ වාසය කරනවා කියන්නේ ඒකට අදල ධන සම්පත් රැස් කරගැනීම සඳහා වෙහෙසෙන්න වෙනවා. ඒක පිළිබඳව අතීත උපමාවල් දක්වන්නේ ඔය ගෙදර දෙරවල් වල ආදයමත් වියදමත් පියවාගන්න ඒක බොහෝම අමාරු දෙයක්. බොහෝවිට ගෙවල් වල අඹු සැමියන් අතර අය වැය විවාද ඇතිවෙලා කලහ කෝලාහලත් ඇතිවෙනවා. මොකද ඒකේ තත්ත්වය පොතේ දක්වෙන්නේ හරියට සිදුරු වුණ කළේකට වතුර වත්කරන්නා වගේ. කළේ කට පොඩියි, නමුත් සිදුරු මහගොඩක් තිබෙනවා. ඒ වගේ - 'අය ටිකයි. වැය වැඩියි'. ඉතින් ඔය පටලැවිල්ල බේරගන්න බොහෝම අමාරුයි ගිහි ජීවිතයේ, ඒක නිසා මහාදුක් කන්දරාවකට මැදි වෙනවා. ඒ කරන්න තියෙන වගකීම්, අඹුදරුවන් පිළිබඳව, සමාජයීය යුතුකම් ආදිය ඉෂ්ට කරලා පිරිමහන්න බෑ.

තවත් උපමාවක් දෙනවා, ගිහි ජීවිතයේ ඕනෑ එපාකම් පිරිමසාගන්න අපහසුකම දක්වන්නේ මහාසමුද්‍රය වගේ කියලා. මහමුහුදු පුරවන්න බෑ කොච්චර ගංගාවල් ආවත්. ඒ වගේ ගිහියාගේ සිත, ආශාවන් කොතෙක් ඉෂ්ට කළත් තෘප්තියක් නෑ, කෙළවරක් නෑ ඕනෑකම්. අන්න ඒවා නිසා ගිහි ගෙයි වාසය ඒ විදියට දුරාවාසා සරා දුබා.

ඊළඟට, 'දුකෙබා අසමානසංවාසො', අසමානයිත් හා වාසය කිරීමත් දුකක්. සමාජය කියන්නේ විවිධ විෂම පුද්ගලයින්ගෙන් ගහණ තැනක්. ඔවුනොවුන් අතර පුදුම විදියේ තරඟකාරීත්වයක්, ඊර්ෂ්‍යාවක්, පාපමිත්‍ර සේවනාදී දේවල්, ඕවා නිසා විෂම පුද්ගලයින් බහුල සමාජයක වාසය කිරීම කෙනෙකුට පහසු කාරණයක් නොවෙයි, අසමානසංවාසො. අසමානයිත් හා එක්ව වාසය කරන්නට සිදුවීම මහාදුකක්. ඊළඟට 'දුකානුපතිතදාගු', ඒ වගේම තමයි ගිහි ජීවිතය කියන්නේ සංසාරයේ දිගින් දිගට යාමයි. සංසාරයේ දිගින් දිගට යාම කියන්නේ අන්න අර

ඇලුම් බැඳුම් තුළින්, ඒ වගේම ගැටුම් තුළින් ඇති කරගන්න කර්ම වේග තව තවත් ගෙව ගෙවා දිගින් දිගට යන ගමනක්. ඒකයි මේ සංසාරය වඩන එකක් කියලා කියන්නේ. ගිහි ජීවිතය තුළ සසර වැටීමක් කෙරෙනවා. ඒකයි දුක්ඛානුපතිතදාමු කියන්නේ. ඒ විදියටම සංසාර දුකත් ඇදගෙනයි මේ ගමන යන්නේ. දිග ගමනක් යන්නේ. මෙතන ඇත්ත වශයෙන්ම කාරණා පහක්ම මේ ආකාරයට දක්වනවා. ඊළඟට 'තසමා න වදාමු සියා' - සංසාරයේ දිගින් දිගට යන කෙනෙක් වෙන්න එපා. 'න ව දුක්ඛානුපතිතො සියා', දුක ඉල්ලගෙන යන්න එපා කියලා මය ටිකයි ඒ ගාථාවේ අදහස.

අපි කලින් කිව්වා වගේ බැලූ බැල්මටනම් පැවිදි ජීවිතය කියන්නේ මහාදුක් ගොඩක්, කැලෑවට වෙලා අර විදියට තනිව ලී කැල්ලක් වගේ වාසය කිරීම. ගිහි ජීවිතය කියන එක කොයිතරම් විලාසිතාවන් බහුල, දකිනකොට ආසා හිතෙන විචිත්‍ර වෛවර්ණ සුඛෝපභෝගී ජීවිත රටාවක්ද. ඉතින් මොකද බුදුපියාණන් වහන්සේ මේක දුකක් හැටියට පෙන්නුවේ, පැවිද්ද සැපයක් හැටියට පෙන්නුවේ? ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවන්වල ආදර්ශයෙන්මත් ලෝකයාට ප්‍රකට කලා.

ඒ විදියේ සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා, වටිනා සිද්ධියක්. එක අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ අලව් නුවර ගවයින් යන මාර්ගයේ තිබුණු ඇට්ටේරිය වනයක රැයක් ගත කලා. ඇට්ටේරියා කොළ ඇතිරියක් මත සැතපිලා හිටියා. උදේ නැගිටලා ඒකෙම භාවනාවේ වැඩහිදිනා අතරේ හත්ඵක ආලවක කියන රාජ කුමාරයා ඇවිදින්න යන අතරේ දුටුවා මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ කොළ ඇතිරිය මත ඉඳගෙන ඉන්නවා. තේරුම් ගන්නා රාත්‍රිය ගතකරන්න ඇත්තේ මෙහෙ කියලා. ඉතින් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සුවසේ රැය ගත කළාද?' බුදුපියාණන් වහන්සේ උත්තර දෙනවා 'එසේය රාජ කුමාරය. මම සුවසේ සැතපුණා. ලෝකයේ යම් කෙනෙක් සුවසේ සැතපෙනවානම් එයින් කෙනෙක් මං'. එතකොට මේ රාජ කුමාරයා කියනවා 'ස්වාමීනි, මේ හේමන්ත ඍතු වේ රාත්‍රිය සීතලයි. හේමන්ත ඍතුවෙනුත් උග්‍රම හිම වැටෙන දවසක් මේ දවස. ඒ වගේම මේ බිම ගවයින්ගේ කුර ගැටිලා රළු වෙච්ච බිමක්. කොළ ඇතිරියත් බොහොම තුනීයි. ගස්වල කොළත් අඩුයි. භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ සිවුරුත් සීතලයි.

හතර වටින් හමන වේරම්භ වාතයත් සීතලයි. ඒත් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කියනවා ‘මම සුවසේ සැතපුණා’ කියලා’.

ඔන්න එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා ‘හොඳයි රාජ කුමාරයාණෙනි, මං මුලින් ප්‍රශ්නයක් අහන්නම්. කැමති හැටියට පිළිතුරු දෙන්න. දැන් ඔන්න හොඳ ගෘහපතියෙක් හෝ ගෘහපති පුත්‍රයෙක් හෝ ඉන්නවා සුඛෝපභෝගී ඇතුළත පිටත පිරියම් කළ කුටාගාර මන්දිරයක හොඳ විල්ලුද ඇතිරිලි හෙලූ සුවපහසු කොට්ට මෙට්ට ඇති සයනයක. පහනකුත් දල්වෙනවා. ළගින් ඉන්නවා ඉතාමත්ම ප්‍රිය මනාප භාර්යාවන් හතර දෙනෙක්. ඒ ගෘහපතියා හෝ ගෘහපති පුත්‍රයා හෝ සුවසේ නිදගන්නවාද?’ එතකොට අර රාජ කුමාරයා කියනවා ‘එසේය ස්වාමීනි. ලෝකයේ සුවසේ නිදගන්න අයගෙන් කෙනෙක් ඒ’.

ඔන්න ආයෙත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘හොඳයි එහෙනම් මේ ප්‍රශ්නයටත් පිළිතුරු දෙන්න. ඒ ගෘහපතියාට හෝ ගෘහපති පුත්‍රයාට යම් බඳු කායික වෛතසික දවිලි ඇතිකරන රාගී සිතිවිලි වලින් පීඩා විඳිමින්, දුකසේ සයනය කරන්න සිද්දවෙනවා නේද?’ එතෙතදි කියන්න වෙනවා ‘එසේය’ කියලා අර රාජ කුමාරයාට. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘ඒ ගෘහපතියා හෝ ගෘහපති පුත්‍රයා හෝ දූමෙමින් සිටින රාගාදී කෙලෙස් ත්වාගනයන්වහන්සේ තුළ සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රහීනයයි. මුලින් සිඳින ලද, උගුලා දමන ලද තල් ගසක් මෙන් නැවත නූපදින තත්ත්වයකට පත් කරලයි තියෙන්නෙ රාගය, ද්වේෂය කියන ඒ ක්ලේෂයන්. ඒක නිසයි මං කිව්වෙ සැපසේ නිදගන්නවා කියලා. ඒ විදියටම යම් බඳු ද්වේෂ සිතුවිලි ඇතිවෙනවානම් අර ගෘහපතියාට හෝ ගෘහපති පුත්‍රයාට හෝ ඒ නිසා රාත්‍රිය දුකසේ ගතකරන්නට වෙනවානම් ඒ ද්වේෂයත් ත්වාගනයන්වහන්සේ තුළ ප්‍රහීනයයි. යම් බඳු මෝහයකින් පීඩා විඳින්න වෙනවානම් අර කියාපු තැනැත්තාට අර කියාපු සුඛෝපභෝගී මන්දිරයේ, ඒ දුක් කම්කටොළු කිසිවක් මෝහය නැති ත්වාගනයන්වහන්සේට නෑ. ඔන්න ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්නා ඒ අවස්ථාවේ.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රේෂ්ඨ ශ්‍රාවකයින් පිළිබඳවත් ඒ විදියේ හොඳ වටිනා ප්‍රවෘත්ති සඳහන් වෙනවා. ඒ වගේ තවත් සිද්ධියක් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුපිය අඹ වනයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ හද්දිය කියන හිඤ්ඤන්වහන්සේ නමක් අරණ්‍යයට ගියත්, ගසක් මුලට ගියත්, පාලු ගේකට ගියත් භාවනාව සඳහා ‘අහෝ

සුඛං! අහෝ සුඛං!!' කිය කියා ඉන්නවා. අහෝ සුඛං! අහෝ සුඛං!! කියන්නේ අනේ කොයිතරම් සැපයක්ද! අනේ කොයිතරම් සැපයක්ද! සිංහලට අපි නැගුවොත්. ඉතින් මේක අහලා අනිත් හුඟාක් සංඝයාවහන්සේලා කල්පනා කරනවා 'එකත් එකටම මේ හද්දිය ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ තමන් කලින් වින්ද රජ සැප ගැන හිතලා, ඒ රජ සැප ගැන ආසාවෙනුයි පැවිද්ද ගැන කළකිරිලා මේ අහෝ සුඛං! අහෝ සුඛං!! කියන්නේ'. ඔහොම කල්පනා කරලා මේ සංඝයාවහන්සේලා ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට කිව්වා 'ස්වාමීනි අපේ හද්දිය ආයුෂ්මතුන් පැවිද්ද ගැන කළකිරිලා මෙහෙම මේ විදියට අහෝ සුඛං කිය කියා ඉන්නවා' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ හිඤ්චට කිව්වා 'එන්න කියන්න හද්දිය හිඤ්චට' කියලා.

ඒ හිඤ්ච ගිහිල්ලා පණ්ඩිතය කිව්වහම අර ස්වාමීන්වහන්සේ වැඩියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'ඇත්තද හද්දිය ගහක් මුලකට ගියත්, සුඤ්ඤාගාරයකට ගියත්, ආරණ්‍යකට ගියත් අහෝ සුඛං කියනවා කියන්නේ?' 'එසේය ස්වාමීනි'. 'මොන හේතුවක් නිසාද ඔබ එහෙම කියන්නේ?' එතකොට මේ හද්දිය ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම ඒ ගිහි කාලයේ රජ ගෙදර ඉන්න කාලයේ ඇතුළුවර - අන්ත:පුරයෙ ඇතුළත් ආරක්‍ෂා සංවිධාන, පිටතත් ආරක්‍ෂා සංවිධාන. නගරයේ ඇතුළත් ආරක්‍ෂා සංවිධාන, ආරක්‍ෂක භටයො හැම පැත්තෙන්ම, පිටතත් ආරක්‍ෂක භටයො. ජනපදය ඇතුළත් ආරක්‍ෂක භටයො, පිටතත් ආරක්‍ෂක භටයො. ඉතින් මේ විදියට ආරක්‍ෂක භටයින්ගෙන් වටවෙලා හිරවෙලා, මම මහාභයකින්, තැනිගැනීමකින්, සන්ත්‍රාසයකින් ඒ රජ කාලෙ හිටියෙ. නමුත් ස්වාමීනි, දැන් මම කැලේකට ගියත්, ගහක් මුලකට ගියත්, පාලු ගේකට ගියත්, මම තනිවම කිසිම බයක් සැකක් නැතිව නිස්කලංකව හරියට ඒ කැලේට අයිති මුව පැටියෙක් වගේ ඉතාමත්ම සන්සුන් අන්දමින් ජීවිතය ගෙවනවා. අන්න ඒකයි මම මේ අහෝ සුඛං, අහෝ සුඛං කිව්වේ'. ඔන්න එතකොට ඒ විදියේ ආදර්ශන් අපිට තියෙනවා.

මේක අනුව අපිට හිතාගන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ යම්කිසි ගැඹුරු අදහසකිනුයි අර පැවිදි සැප ගැන ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ. පැවිදි සැප කියන එක පින්වතුනි, 'නෙකම්ම සුඛං, පච්චෙක සුඛං, උපසම සුඛං' කියලා එහෙම හඳුන්වනවා ඇතැම් තැන් වල. නෙකම්ම සුඛං කියන්නේ මේ ගිහි බන්ධන වලින් මිදීමම ලොකු

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සැපතක්. මේ මොන කරදරයක්ද කියලා, මේ පින්වතුන්ට - සමහරුන්ට තේරෙනවාත් ඇති. විශේෂයෙන්ම මේ ධර්මයට කාලය යොමුකරන්න, භාවනාවට යෙදෙන්න ලොකු ඕනකමක් ඇති අයට මේක මහාදුක් කන්දරාවක්, අපි මොන මෝඩකමකින් මේවා පටලවාගත්තද කියලා කණගාටු වෙන අයත් ඉන්නවා.

අතීතයේ මේ බෞද්ධයින් අතර හැඟීමක් තිබුණා ගිහි ගෙය, ගිනි ගෙයක් කියලා. ඉතින් ඒ ජීවිතයේ තියෙන දුක් කන්දරාව ගැන හිතලා බලනකොට, එයින් මිදිලා දැන් මෙහෙම මේ අවස්ථාවේ මේ පින්වතුන්ටත් සුලු වශයෙන් ඒ නෙකම්ම සුඛය තියෙනවා. කොච්චර සහනයක්ද ඕවයින් එක මොහොතක්, එක පැයක්, එක දවසක්, වරුවක් හරි වෙන්වෙලා ඉන්න පුලුවන් කියන එක. ඒකම තමයි ඊළඟට සම්පූර්ණයෙන් මේ ගිහි බන්ධන කඩාගෙන ගිහිල්ලා යම් අවස්ථාවක විවේක වාසයට රුවිය ඇති කරගත්තනම් නෙකම්ම සුඛය අන්න පළමුවෙන්ම. ඒක ගැන හිතලා කොයිතරම් බන්ධනයක්ද, හිර ගෙදරකින් මිදුණා වගේ කියලා සතුටු වෙනවා. ඊළඟට ඒ වගේම පවිචේක සුඛ. අර විවේකය, ලෝකයාට සාමාන්‍ය ජනයාට භය උපදවන සමහරවිට වල් සතුන් සිටින - වල් සතුනුත් එක්ක මෙහිතියෙන් ජීවත් වුණ ඒ සංඝයාවහන්සේලා ගැන කොතෙකුත් සඳහන් වෙනවා. දැන් මේ මහාභයානක අධිවේග වාහන දුවන පාරේ මේ පින්වතුන්ට යන්න පුලුවන්නම්, මේ භයානක වල් සතුන් ඉන්න ආරණ්‍යක විවේක වාසයට කැමති සංඝයාවහන්සේ කෙනෙක් ජීවත්වීම පුදුමයක් නෙවෙයි. සමහරවිට මනුෂ්‍යයින්ටත් නැති විදියේ යම්කිසි හැඟීමක් සතුන්ටත් තියෙනවා අර විදියට කිසිම හිංසාවක් නොකර ජීවත්වෙන සංඝයාවහන්සේලා පිළිබඳව. ඒ නැතත් ඒවායේ ඒ තිබෙන භයානක තත්ත්වය පිළිබඳව මරණසතිය උපදවාගෙන, විවේක වාසය අගය කරමින් ජීවත්වෙන සංඝයාවහන්සේලා සිටිනවා. අන්න ඒක පවිචේක සුඛය.

ඊළඟට ඒ පවිචේක සුඛය තුළින් මතුකරගන්න සමාධිය, භාවනාව දියුණු වුණාට පස්සෙ උපසම සුඛය. උපසම සුඛය කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන රාග, ද්වේෂ, මෝහ සංසිද්ධි තුළින් ලබන සැපය. මහාසීතල කාලයේ, අර විදියේ කටුක බිමේ, ඇට්ටේරියා කොළ ඇතිරියක මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සැතපුණා කිව්වහම - සැතපුණේ සැපයෙන්. අන්න එහෙම කියන්න පුලුවන් වන්නේ අර උපසම සුඛයත් සම්පූර්ණ වුණහම. ඔන්න ඔය විදියටයි පැවිදි සැපය

කියන්නේ. ඉතින් ඒ වගේම ඇතැම් අවස්ථාවල ඊටත් වඩා සවිස්තරව ගිහි ජීවිතය පිළිබඳව දුක් කම්කටොළු බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. මහාදුක්කකකකක සුත්‍රය කියලා, මහාදුක් කදක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ එකින් එක පෙන්වන සුත්‍රදේශනාවක් තියෙනවා. ඒකෙදි ක්‍රමානුකූලව උන්වහන්සේ කාමයන්ගේ ආදීනව දුක්වීම් වශයෙන් ගිහි ජීවිතය තුළ විදින්න වෙන දුක් ගැහැට එකින් එක පෙන්වනවා.

පළමුවෙන්ම මෙහෙම කියවෙනවා. ඔන්න යම්කිසි කුලපුත්‍රයෙක් - ගිහි ගෙයි ජීවත්වෙනවා කියන්නේ රැකී රක්‍ෂාවක් කරලා, හරිහම්බ කරගෙන, බඩ වියන රැකගෙන, අඹුදරුවන් රැකගෙන, සමාජ යුතුකම් කරගෙන ජීවත්වීම කියන මහාවගකීම් රාශියක්. ඒක සඳහා උත්සාහයෙන් ජීවත්වෙන්න වෙනවා, අලසයාට බෑ. ඉතින් උත්සාහය කියන්නේ ධනය ඉපයීමට. ඉතින් ඔන්න යම්කිසි ශිල්පයක් ඉගෙනගෙන තිබෙනවානම් ඒක අනුව රක්‍ෂාවක යෙදෙනවා. එතන සඳහන් වෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා දැන් මේ කාලේ වචනයෙන් කියනවානම් අවිචට වේලෙමින්, වැස්සට තෙමෙමින්, ශීතල, උෂ්ණය පිළිගෙන ඒවායින් පීඩා විදිමින් වෙන එකක් තබා කියනවා - කුසගින්නෙන් පිපාසයෙන් මැරෙමින් ඒ මහාදුක් කන්දරාවක් මැද අර රැකී රක්‍ෂා කටයුතු කරනවා. ඒක පළවෙනි දුක හැටියට දක්වනවා. ඊළඟට කියනවා එහෙම ඒ තරම් වෙහෙස වෙලාත් තමන් කරන ඒ රැකී රක්‍ෂා වලින් ආදයමක් නොලැබෙනකොට, ඒවා පාඩු වෙනකොට, පාඩු සිද්ධවෙනකොට ඒවා බිඳ වැටෙනකොට, විනාශ වෙනකොට මේ පුද්ගලයා අඬනවා, වැලපෙනවා පපුවේ අත්ගසාගෙන. මුළාවට පත්වෙනවා 'අනේ මං මෙව්වර ගත්ත උත්සාහය මෙහෙම විනාශ වුණා, නැති වුණා. මගේ වෑයම නිශ්ඵලයි' කියලා අඬනවා දෙඩනවා. ඊළඟට කියනවා යම්කිසි විදියකින් අද ඒ දරපු උත්සාහය සඵල වුණා, ධනය උපයාගත්තා. ඊළඟට මහාදුක් දෙමිනස් රාශියක් තුළ ඒ තැනැත්තා නිදි නැතුව කල්පනා කරනවා 'අනේ මං මේ උපයාගත්තු ධනය රජවරු රාජසන්නක කර නොගනිත්වා! සොරුන් සොරකම් නොකරගනිත්වා! ගින්නෙන් විනාශ නොවේවා! ජල ගැල්මට, ගංවතුරට හසු නොවේවා! මේවා විනාශ නොවේවා!' කියලා ඕවා ගැන බොහොම ආරක්‍ෂා සංවිධාන යොදනවා. දුක් දෙමිනස් සහිතව ජීවත්වෙනවා.

ඊළඟට කියවෙනවා ඊළඟ දුක හැටියට ඒ තරම් ආරක්‍ෂා සංවිධාන යොදගෙන හිටියත් රජවරු මේවා රාජසන්නක කරනවානම්,

හොරුන් ඇවිල්ලා පැහැරගන්නවානම් හොරෙන් හරි බලහත්කාරයෙන් හරි - ගින්නට පිළිස්සිලා යනවානම්, ජල ගැලුම්වලට ඇහුවෙලා විනාසවෙලා යනවානම් ඔන්න එතකොටත් අර විදියටම අඩනවා, වැලපෙනවා, පපුවේ අත්ගසාගන්නවා. යමක් අපට තිබුණානම් ඒකත් නැතිවුණා - 'යම්පි මෙ අහු තම්පි මෙ නඹී' කියලා ඒ විදියට පපුවේ අත්ගහවා වැලපෙනවා. අපට යමක් තිබුණානම් ඒකත් නැති වුණා කියලා. ඔන්න ඊලඟ දුක. එපමණක් නෙවෙයි ඒ ලබාගත් ගිහි ජීවිතය තුළ ඒවාට තියෙන ආසාවල් නිසා උපයාගත් වස්තූන් පිළිබඳව, බෙදහදගැනීම් පිළිබඳ ප්‍රශ්න නිසා රජවරු රජවරුන් එක්ක වාද විවාද සටන් ආදිය කරනවා. ගෙදර දෙරවල්වල, අඹු සැමියන් අතර, මව්පියන් දරුවන් අතර, සහෝදර සහෝදරියන් අතර වාද විවාද ඔය විදියට පටන් ගෙන, ඇහුම් බැණුම්, ඊළඟට දඬු මුගුරු, අවි ආයුධ අරගෙන එකිනෙකාට හිංසා කරගෙන අන්තිමට එකිනෙකාව මරාගන්නවා. ඔන්න ඔය දුක් කන්දරාවක් ගිහි ජීවිතය හා සම්බන්ධව තියෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඔය ඔක්කොම සමූහයක් හැටියට අරගෙන අපි හිත යොදනවානම් වටිනා උපමාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදලා තියෙනවා මුනි කියන සූත්‍රයේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වනයේ ධා්‍යන වඩන 'මුනි' නමින් හඳුන්වන ප්‍රතිපත්තිගරුක භාවනායෝගී නියම භික්ෂුවකගේ ජීවිතයේ ඇති වටිනාකමයි ප්‍රකාශ කරන්නේ මුනි සූත්‍රය තුළ. ඒක අවසාන වෙන ගාථාවේ මහපුදුම උපමාවක් දක්වනවා. හිතන්න හිතන්න ගැඹුරුයි, ගිහියා ගැන සඳහන් කරලා තියෙන උපමා. මේ විදියටයි එතන කියවෙන්නේ ඒ ගාථාවේ. යම්සේ නිල් ගෙලක් ඇති මොණරා අහසේ පියාසර කිරීමේ වේගය අනුව, කවදවත් හංසයාට සමාන කරන්න බැරුවා වගේ, ගිහියාට අර වනයක භාවනානුයෝගීව සිටින මුණිවරයාට කිට්ටු කරන්න බෑ කියලා. එතකොට අර ගිහියාට තියෙන උපමාව ගැන අපි ටිකක් හිතලා බලන්න ඕන. මොණරා මේ කවුරුත් දන්නවා. නිල් ගෙල හරි ලස්සනයි. ඊටත් වැඩිය ලස්සනයි පිල් විදහාගත්තහම. පිල් විදහාගෙන නටනකොට මොණරා කොයිතරම් ලස්සනද? නමුත් පිල් ටික අකුළගත්තට පස්සෙ ඕනෑකමකටවත්, වෙන සතෙක් ආවත් පීඩා කරන්න, පියාසර කරගන්න බෑ. මොකද, අර පිල් කළඹෙ බර. ඕක අර ට්‍රෙලර් එකක් වගේ ඇඳගෙන යන්න ඕනෙ, මහකරදර ගොඩක්.

ඉතින් ලස්සන වුණාට මොකද මොණරාට අර හංසයා වගේ නිදහස්ව පියාසර කරන්න බෑ. ඒ හංස උපමාව - මුණිවරයා පිළිබඳව තවත් තැන්වල බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. හංසයාගේ සිරිතක් තියෙනවා, යම් විලක හිඳලා ඒක සුදුසු නැතෙයි කියලා හිතුන හැටියේ එතනින් ඉගිලිලා වෙන විලකට පියාසර කරනවා කිසිම බැඳීමක් නැතුව. මොණරාට එහෙම බෑ. ගහකින් ගහකට පනින එකත් බොහොම අමාරුවෙන් කරන්නෙ අර පිල් කළඹ නිසා. ඉතින් තවදුරටත් අපි ඒවා විග්‍රහ කරන්න යන්නෙ නෑ මේ පින්වතුන් හිත නරක් කරගන්නත් පුළුවන්. නමුත් මේ පින්වතුන්ටම භාරයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ දුන්න උපමාවේ ගැඹුර හිතන්න. බැලුවාමනම් මොණරා කොච්චර ලස්සනද? නිල් ගෙල විතරක් නෙවෙයි පිල් කළඹත් හරි ලස්සනයි. නමුත් අර කියාපු පොඩි දුර්වලකම තියෙනවා. ඉතින් ඒකම තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පැවිදි සුඛයේ වටිනාකම දැක්වීමේදීත් ඒ විදියට කියලා තියෙන්නෙ.

මෙන්න මේ විදියේ කාරණා ගැන අපි කල්පනා කරලා බලනකොට ගිහි සැපය තුළ, ඊර්ෂ්‍යා කරන්න, ලෝභ වෙන්න, ගිජු වෙන්න, තරඟ කරලා දිනාගන්න දෙයක් නෑ ප්‍රතිපත්තිගරුක හිඤ්චකට. නමුත් කෙලෙස් වේග නිසයි අර විදියට ඒවා පිළිබඳව ආපහු හිත යන්නෙ. ඒක සාංසාරික දුර්වලකමක්. ඇත්ත වශයෙන් අර කියාපු වජ්ජී පුත්තක හිඤ්ච වර්ජකමත් අතහැරලා - තමන්ගේ වාරයට පැමිණි රජකමත් අත ඇරලා පැවිදි වෙන්න ඇත්තෙ ලොකු නෙකමම අදහසකින්. නමුත් කෙලෙස් වේගකට යටවෙලා ටිකකට අර සැණකෙලියට හිත ගියා. ඔය විදියට සමාජයේ නොයෙකුත් කාලවල නොයෙකුත් විදියේ සැණකෙලි තියෙනවා. ඔය සැණකෙලි වලට සම්බන්ධ වෙන්න ගියොත් අන්න අර පැවිදි සැපය අතහැරලා - එතන මිරිඟුවක් ඔස්සෙ දුවනවා වගේ වෙන්නෙ. ආපස්සට එනවා.

ඉතින් ඒ පැවිදි සැපය අතහැරලා ආපහු ගිහි සැපය සොයාගෙන යන එක ඒ පැරණි පොත පතේ දක්වන්නෙ වමාරපු දෙයක් ආපස්සට ගන්නවා වගේ, ඇතුළට ගන්නවා වගේ කියලා. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කල් තබා අර විදියට ගිහි ජීවිතයේ දුක් ගැහැට ලෝකයාට ප්‍රකාශ කළේ. ඒ නිග්‍රහ කිරීම් වශයෙන් නෙවෙයි. කාගෙන් බලාපොරොත්තුව මේ නිවන් ලබාගැනීමයි, ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වේවා පරමාර්ථය. නමුත් ඒකට පිරිය යුතු ඒ ගුණධර්ම රාශිය පුරන්න ඔහු.

ගිහි ජීවිතයේ යම් ආස්වාද පක්‍ෂයක් තිබෙනවා. නමුත් ඊට වඩා සිය දහස් ගුණයක් ආදීනව තිබෙනවා. ඒ ආදීනව පක්‍ෂය හරියාකාරව වටහාගත්තට පස්සෙ තමයි නිස්සරණය කියලා කියන නෙකම්මය ඇතිවෙන්නෙ. එයින් ඉවත්වීම. ගිහි ජීවිතයෙන් ඉවත් වෙලා, පැවිදි ජීවිතයට එක් වෙලා, විවේක වාසයට, භාවනාවට ලැදි වෙලා ඊළඟට එතන ඉඳලා තමයි ඒ භාවනා, විදර්ශනාදිය වඩලා මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගන්න පුලුවන් වෙන්නෙ. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන් කියනවානම් ගිහි ජීවිතයේ ඒ කියාපු ගිහියාගේ ඉලක්ක, ධනය, නිලතල, පදවි, තානාන්තර මේවා ඔක්කොම පැවිදි අයගේ ඉලක්ක කරගතයුතු නෑ. ඊට වඩා වටිනාම ඉලක්කය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා දුක් කෙළවර කරගැනීම, නිවන කියන නමින්. ඒකයි පැවිදි පක්‍ෂයේ ඉලක්කය. ඒ සඳහා යන මාර්ගය වශයෙන් තමයි මේ පින්වතුන් අද දවසෙ තමන්ගේ මට්ටමින් අර කියාපු නෙකම්මයට අදල අන්දමින්, වැඩි පිරිසක් උපෝසථ අට්ඨංග ශීලය සමාදන් වුණේ.

ඒක ගැනත් අපි හිත යොදලා බලනවානම් මේ පෙහෙවස් සමාදන් වීම ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ රහත් ප්‍රතිපදාවට ළං වීමේ එක්තරා උත්සාහයක් හැටියටයි. ඒක විශේෂයෙන්ම දැක්වෙනවා එක් අවස්ථාවක විශාඛා මහෝපාසිකාව පොහොය දවසක දවල් යාමයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න ආව පූර්වාරාමයේදී. බුදුපියාණන් වහන්සේ 'මොකද විසාඛා මේ මහදවල් අද?' කියලා ඇහුවහම, පැවසුවා 'ස්වාමීනි, මම අද උපෝසථ අට්ඨංග සීලය සමාදන් වුණානෙ'. ඉතින් එතන ඉඳලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දීර්ඝ දේශනාවක් කලා පොහොය අටසිල් රැකීමේ වටිනාකම් ආදිය ගැන. මෙහෙම කියවෙනවා එක් එක් ශික්‍ෂාපදය ගැන. සතුන් මැරීමෙන් වෙන්වීම කියන ශික්‍ෂාපදය - ඒක කවදත් නිත්‍ය ශීලය වශයෙන් ගිහි පින්වතා රකින බව ඇත්ත. නමුත් පොහොය දවසට ඒක රකින්නෙ එදිනෙදා ගිහි ජීවිතයේ ඒක රැක්ක මට්ටමෙන් නොවෙයි. උපරිම මට්ටමින්, අන්න අර කියාපු රහතන්වහන්සේලා - එතන කියන්නේ නමට සතුන් මැරීමෙන් වෙන්වීම පමණක් නොවෙයි ඒ ශික්‍ෂාපදයෙන් බේරීමට, ඒ එක්කම යන තවත් වචන රාශියක් කියවෙනවා, අඬු මුගුරු ඉවත් කරලා සියලු සත්ත්වයින් පිළිබඳ දයානුකම්පාව ඇතිකරගෙන ඒ

විදියට ජීවත්වීමයි අර පළමුවෙනි ශික්ෂාපදය අර රහත් මට්ටමින් පිරීම කියලා කියන්නේ.

ඒකයි මෙසේ මේ පින්වතුන් දවසක් ඒ වෙනුවෙන් වෙන් කරගෙන උපෝසථ අවධානය ගිලිය ආරක්ෂා කරන්නේ. අතීතයේ තිබුණු පැවිදි සංකල්පය යාවජීව සංකල්පයක්. පැවිදි වෙන්වෙලොකු අධිෂ්ඨානයකින්. ආයෙ එන්න නෙවෙයි. මරණය හෝ තරණය කියලා. ඒක නිසා තමයි අර කියාපු විදියට සුලු හෝ වස්තු සම්භාරයක් හෝ වස්තුවක්, සුලු හෝ නෑ පිරිසක්, මහත්වූ නෑ පිරිසක් අත්හැරලා යන්නේ. ඒක ලේසියෙන් කරගන්න පුලුවන් දෙයක් නොවන බවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවල දක්වලා තිබෙනවා ඔය ධර්මපදයේ එහෙම. මේ ලෝකයේ යම් බන්ධන තිබෙනවානම් යකඩයෙන්, දූව වලින් කෙඳි ආදියෙන් කරන ලද බන්ධන තිබෙනවානම් ඒ ඔක්කොම බන්ධන පරාදයි මේ ජීවිතය තුළ රන් රුවන් මුතු මැණික් අඹුදරුවන් පිළිබඳව තිබෙන ඇල්මට. ඒ බන්ධන කඩාගන්න පුලුවන්. නමුත් මෙන්න මේ කියාපු ඇල්ම කඩාගන්න පහසු නෑ. ඒක නිසා තමයි ඒ පැවිද්ද යාවජීව පැවිද්ද. ඇත්ත වශයෙන් ආපසු යම් යම් හේතූන් නිසා හිත දුර්වල වීම් ආදිය නිසා තවත් නොයෙකුත් හේතූන් නිසා සිවුරු ඇරීම් තිබුණත්, යන්නේ ගැඹුරු අදහසකින් - නියම පැවිද්ද, නෙකම්මය, අර විදියට අත්හැරලා ඒ යන ගැමීමම තමයි සාර්ථක වෙන්නේ.

ඉතින් යාවජීව සංකල්පය ඒ පැත්තෙන් තියෙනවා. එතකොට ගිහි පින්වතා ගිහි ජීවිතය තුළ ඉඳගෙන අර කියාපු නෙකම්ම වේගය දියුණු කරගන්නේ කොහොමද? ඒකට පිළිතුරයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උපෝසථය තුළින් මතුකළේ. අතීතයේ උපෝසථ කියන වචනය ඒ බ්‍රාහ්මණයෝ එහෙම තේරුවේ - ඒකත් බ්‍රාහ්මණ මට්ටමින් වුණත් වටිනා දෙයක්. ගිහි ජීවිතය තුළ ඒ කාලේ දින දර්ශනය සකස්කර ගත්තේ හඳු මුල්කරගෙන. ඒ හදේ ස්වභාවය අනුව දවස් වෙන්කරගෙන උපෝසථ කියන්නේ ඒ කාලේ දෙවියන් එක්ක වාසය කරනවා වගේ, ජීවිතයේ යම්කිසි අමුතු ප්‍රතිපත්ති මාලාවක් අනුව ඒ දවස ගත කිරීමයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ දැන් මේ දෙන ආර්ය උපෝසථයේදී - මේ විසාධාවට විස්තර කරන ආර්ය උපෝසථයේදී දක්වන්නේ රහතත්වහන්සේලාට කිට්ටුව ජීවත්වීම වගේ අදහසක්. මං මේ ශික්ෂාපද මේ විදියට රැකීමෙන් රහතත්වහන්සේලා රකින්නා වගේ උපරිම මට්ටමින්, මං රහත් ප්‍රතිපදාවට ළං වෙනවා, ඒ සංකල්පයයි.

අද මේ රාත්‍රියේ, අද මේ දවස, යම් රහතන්වහන්සේලා - අපි හිතමු විකාල භෝජනයෙන් වැළකීම කියන එක - ඒ රහතන්වහන්සේලා මුලු ජීවිතය පුරාම විකාල භෝජනයෙන් වැළකෙනවානම්, අද මේ රාත්‍රියේ, අද මේ දවසේ මං මේකෙන් වැළකිලා ඉන්නවා. යම් රහතන්වහන්සේලා ඒ බ්‍රහ්ම වරියාව රකිනවානම් ඒක, අද මේ දවසේ මං මේක රකිනවා. ඒ වගේම 'නවව ගීත වාදිත විසූක දසසන', දැන් අද ලෝකයේ, මේ පින්වතුන්ගේ නිවෙස්වල තියෙන යම්කිසි උපකරණයක ඇණයක් පොඩ්ඩක් කරකැව්ව හැටිය, තද කළ හැටිය, මුලු ලෝකම තියෙන නවව ගීත වාදිත විසූක දසසන ඔහේ ගලාගෙන එනවා. ඒ වගේම තමන්ට මිල, මුදල් තියෙනවානම් සාප්පු සවාරියක් ගිය හැටියේ 'මාලා ගැඹු විලෙපන ධාරණ මණ්ඩන විභූසන' මේ ඔක්කොම අරගෙන එන්න පුලුවන්.

නමුත් එහෙම හැකියාව තිබෙද්දී මේ පින්වතුන් අද මේ දවස ගතකරන්නේ අන්න ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ කිව්වා වගේ අරහත් ප්‍රතිපදාවට ළංවීමේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන. ඒ විදියටම තමයි අනිත් ශික්ෂාපද. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා විශේෂ වශයෙන් කියාපු අබ්‍රහ්මවරියා ශික්ෂාපදය - අබ්‍රහ්මවරියා වෙරමණි. ඊළඟට විකාල භෝජනය පිළිබඳව. ඊළඟට නවව ගීත වාදිත ආදී ඒ ටික. ඊළඟට උච්චාසයන මහාසයන. ගෞරවදේවල්වල තියෙන ඒ සුවපහසු ආසන වලින්, සයන වලින් ඉවත් වෙලා, වාමී ජීවිතයකට, පැවිද්දට ගැලපෙන, බුදුපියාණන් වහන්සේ කොළ ඇතිරියකට - අව්වර ඒ ඒ සෘතුවට ගැලපෙන මාලිගාවල වාසය කළ ඒ සිද්ධාර්ථ කුමාරයා බුදු වුණාට පස්සේ රාත්‍රිය ගත කළේ ඇට්ටේරියා කොළ ඇතිරියක කියලා කියනකොට මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුලුවන්. අද මේ දවස, අද මේ රාත්‍රිය මේ විදියට මේ සැප සම්පත් අතහැරලා පොළොවේ වැතිරිලා ඉඳගැනීම මේක කරදරයක් හැටියට හිතන්න නරකයි. ඒ විදියට අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ ඒ අරහත් ප්‍රතිපදාවේ වටිනාකම.

ඒකේ, නියම වටිනාකම නුවණින් තේරුම් අරගෙන ඒකේ පරමාර්ථය තේරුම් අරගෙන මේ හැම එකක්ම අපි කරන්නේ සංසාරයේ පංචකාම සම්පත්තියට දීර්ඝ කාලයක් තියෙන ඇල්ම හිමිහිට, හිමිහිට හරි කඩාගන්න. ඒ කඩාගැනීමේ පුරුද්ද දීර්ඝ කාලයක් මේ විදියට උපෝසථ සීලය එහෙම රැකලා හිත සැහෙන පමණට මට්ටු කරගත්තු කෙනාට පැවිදි ජීවිතය පහසුයි. අන්න එතෙතදිනම් කියන්න පුලුවන්

හරියටම ඇඳුම වෙනස් කිරීම වගේ දෙයක්. නමුත් ඇඳුම වෙනස් කිරීම පමණකින් පැවිද්ද ලැබෙන්නේ නෑ. ඒකට හිත සකස්කරගන්න ඕන. ඒ අවස්ථාවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ ආර්ය උපෝසථය තුළින්. ඒකත් තේරුම්ගැනීම උපකාර වෙනවා. නමුත් බොහෝ දෙනා ඉලක්කය හැටියට තබාගන්නේ අන්න අර ගිහි සැපතයි. මොකද ඒකට හේතුව බැලූ බැල්මට පේනවා මහාසුවිසල් සුඛෝපභෝගී මන්දිරවල කෝටිපතියන් ජීවත්වෙනවා, අධිසුඛෝපභෝගී, අධිවේගී වාහන වලින් ඒ අය යන එනවා. අර කියපු සැණකෙලි ආදී නොයෙකුත් විදියේ විනෝද වල යෙදෙනවා. නමුත් ඒවා යටින් හිතෙන් කොයිතරම් දුක් කන්දරාවක ගිහි ගොඩක ජීවත්වෙනවාද කියන එක අමතක කළොත් තමයි මේවා සැප හැටියට පෙනෙන්නේ. ඒ ටිකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

එතකොට මේක දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ පාරමී වශයෙන් පුරුදු කරලා තිබුණු ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒ කාලයේ හිටි ශ්‍රේෂ්ඨ ශ්‍රාවකයන්වහන්සේලාත් තමයි ඒ උත්කෘෂ්ඨම ආදර්ශය දුන්නේ. අනිත් අයටත් තියෙන්නේ ඒ ආදර්ශයට ගරු කරමින් - බුද්ධ චරිතය, ශ්‍රාවක චරිත ආදිය කියවනකොට මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් වෙනවා සංසාර දුකින් මිදීම කියන එක සඳහා කොයිතරම් පරිත්‍යාගයක් කරන්න තිබෙනවාද කියලා. මේ පරිත්‍යාගය නොකර බෑ මේකට - මේ සසර බන්ධන කඩාගන්න. ඒක අත්තකිලිමටානුයෝගයක් කියලා හිතන්න නරකයි. මොකද ඒ භාවනාවට සප්පාය - ඒකට සුදුසු අන්දමට කයත්, සිතත්, පරිසරයත් සකස් කරගැනීමයි පැවිද්ද කියලා කියන්නේ, ප්‍රවෘත්තීන් කියලා කියන්නේ.

තවත් උපමාවකින් අපි කිව්වොත් දීර්ඝ කාලයක් සංසාර දුක කෙළවර කරගැනීමේ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිව, නමුත් ඒ සඳහා මාර්ගයක් දකින්නේ නැතුව ඒ සඳහා උත්සාහ කළ අයට, බුදු කෙනෙක් පහළ වුණා කියලා අහන්න ලැබුණහම, සංඝ ශාසනයක් බිහි වුණා කියලා අහන්න ලැබුණහම අතීතයේදීත්, අර මහාකප්පිත කතාවේ තියෙන්නා වගේ බුදු කෙනෙක් පහළ වුණා කියන වචනය අහලම, රජවරු රජකම් ඇත හැරලා ගිහිල්ලා පැවිදි වුණා. රජ බිසෝවරු ඒත් ගිහිල්ලා පැවිදි වුණා. මැති ඇමතිවරු මේ ගිහි සැපත් අත්හැරලා පැවිදි වුණා. පැවිදි වුණේ මොන අදහසකින්ද? එතනදී කියවෙන වාක්‍යයක් තිබෙනවා - 'පබ්බජනං අනුපබ්බජංසු' - පැවිදි වූවන් අනුව පැවිදිවීම. ලෝකයේ සාමාන්‍යයෙන්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දකින්න නියෙන වාරිත්‍රයක් තමයි ආදර්ශය, අනුකරණය. ඒ අනුකරණය තුළින් වැරදි අනුකරණය වැරදි ආදර්ශය හොඳ නෑ. හරි ආදර්ශය තමයි අපි ගන්න ඕන.

ඉතින් අර රජවරු හරි ආදර්ශය දෙනකොට, මේ තරම් සම්පත් අතහැරලා රජවරු ගියානම් අපට මොන ඇමතිකමක්ද? ඇමතිකමත් අතහැරලා ගියා. එතකොට ඒ අනුව අනිත් අයත් යනවා. ඔහොම ඔහොම රාජධානි හිස් වුණා කියනවා. ඒ අර බුදු කෙනෙක් පහළ වුණයි කියන ආරංචියටයි. එතකොට එහෙම හිතෙන ඒ ක්‍රියාවලිය අපි උපමාවකින් තේරුම් කරන්න බැලුවොත් අපි හිතමු දැන් අතීතයේ ඔය ගව පාලනය කරන අයගේ ගෙදරවල්වල මුළු රැ කිස්සේ අර ගව රැළ හිරවෙලා ඉන්නෙ ගාලෙ. එළිවෙන්නෙ කොයි යාමෙද කියලා ගොම්මන් යාමෙ එතකල් බලාගෙන ඉන්නවා. අර ගොපල්ලා ගිහිල්ලා දෙර ඇරිය හැටියේ මේ ගවයින් ඉන් පැනලා හරියට නිදහස පතාගෙන යන්නා වගේ පැනලා යනවා. අන්න ඒ සංකල්පයට හුරුයි මේ පබ්බජ්ජා කියන වචනය. 'පබුජ', 'බුජ' කියලා කියන්නෙන් ගව ගාල. මේ සංසාර ගව ගාලෙන් පැනලා යාමයි එතකොට පබ්බජ්ජා කියලා කියන්නේ. ඒකට ඕන කරන ශක්තිය තමයි නෙකම්ම ශක්තිය කියන්නේ. එතකොට සංසාර කාන්තාරයේ දීර්ඝකාලයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අනුව ශීලාදී ගුණධර්ම රැකලා, ගිහි ජීවිතයේ ආදීනව ගැන නුවණින් කල්පනා කරලා ඒවා ගැන ඊට ගැලපෙන භාවනාමය හිතක් සකස් කරගෙන සිටින කෙනා, බුදු කෙනෙක් පහළ වුණා කියලා අහන්න ලැබුණ හැටියේ අර විදියට රාජධානි අතඇරලා යනවා. ඕකයි එතකොට නෙකම්ම. ඊළඟට ගියාට පස්සෙ තේරෙනවා කොයිතරම් දුක් කන්දරාවකින්ද මම මේ බේරිලා ආවේ කියලා.

ඉතින් ඒ නෙකම්ම සුඛය. ඊටපස්සෙ ඒක තුළ ඒ නෙකම්ම සුඛය උපකාර කරගෙන - දැන් මේ පින්වතුන්ට නිතර අහන්න ලැබෙණ එකක් තමයි ගෙදරදෙරවල් වල ඉඳගෙන අපිට භාවනා කරන්න බෑ. අපි කොච්චර කිව්වත් ඉතින් මේ පින්වතුන් පැමිණිලි කරනවා. හැම පැත්තෙන්ම මේවාට බාධක. ඒකයි ඒ අතීතයේ සංඝයාවහන්සේලා ඒ වන සතුන් ඉන්න ඇත වනාන්තරවල ගිහිල්ලා භාවනා කළේ. මොකද හිත නිස්කලංක වෙන්නේ ඒ මනුෂ්‍ය ආශ්‍රයෙන් ඉවත් වෙලා, විවේක තැනකට ගිය අවස්ථාවෙයි හොඳහැටි සමාධිගත වෙන්නේ. ඒ සමාධිය උපකාර කරගෙනයි දුකෙන් නිදහස් වුණේ. ඇත්ත වශයෙන්ම හැම

බුදුවරයෙක්ම ස්වභාව ධර්මයට අනුවම ඒ ස්වාභාවික පරිසරයකයි බුද්ධත්වය ලබාගත්තේ කියලත් කියවෙනවා. කොයි හැටි හෝ වේවා ඒ විවේක වාසය ගැන ප්‍රිය උපදවලා එතනදී තැන්පත් කරගන්න සිතෙන් තමයි අන්තිමට මේ සංසාර දුක කෙළවර කරන චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ ගැඹුරුම අවබෝධය ලබාගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒකට සුදුසු ඉතාම සජ්ජාය පරිසරයයි. ඒ පරිසරය ලබාගැනීමට කරගන්න වෙනසයි පැවිද්ද කියන්නේ. නමුත් පැවිදි වෙලත් ගිහිල්ලා වැටෙන්නේ ඒකට නුසුදුසු බිමකනම්, එතනදී මොකක් නමුත් අඩුපාඩුවක් තියෙනවා.

ඒක නිසා තමන් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන අන්න ඒ විදියේ විවේක වාසයක් විවේක තැනක් ලබාගෙන මේ කටයුත්ත සම්පූර්ණ කරගන්න. මොකද දීර්ඝ කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ අර කියාපු ගිහි බන්ධන වල, ගිහි දුක් ගොඩවල්වල පෙරළෙමින් ආවා. නමුත් මේකෙන් විමුක්තියක් පැතු පමණට මේ විමුක්තිය ලැබෙන්නේ නෑ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ 'යමපිච්ඡං න ලහති තමපි දුක්ඛං' කියලා ධම්මචකකප්පවතනන සූත්‍ර ආදියේ. මොකක්ද මේ බලාපොරොත්තු වෙන්නේ? මේ උපත ස්වභාවය කොට ඇති මේ තත්ත්වයෙන් මිඳෙන්න ඇත්නම් හොඳයි. ජරාවට පත්වීම කියන මේ සංසාරික තත්ත්වයෙන් මිඳෙන්න ඇත්නම් හොඳයි. මරණය කියන මේ භයානක ව්‍යාධියෙන්, මරණයෙන් මිඳෙන්නට ඇත්නම් හොඳයි කියලා ඔය ප්‍රාර්ථනාව තියෙනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'න බො පණ ඵවං න ඉච්ඡාය කතතබ්බනති' - පැතු පමණකින් මේවා ලැබෙන්නේ නෑ ඒකට ගතයුතු ක්‍රියා මාර්ගය නොගෙන. ඒකට ගතයුතු ක්‍රියා මාර්ගය තමයි අන්න අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අන්දමට ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ග ප්‍රතිපදාව, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නමින් හැඳින්වෙන. ඒක අපි මේ පින්වතුන්ට බොහෝ අවස්ථාවල මතක් කරලා, පැහැදිලි කරලා, විස්තර කරලා තියෙනවා.

ඉතින් ඒක තුළ මේ අවශ්‍ය හැම දෙයක්ම තියෙනවා. හරි දැක්මක් ඇති කරගන්න ඕන. හරි දැක්මටම අදාළ දෙයක් තමයි - අපි සාමාන්‍යයෙන් හරි දැක්මේ ලිහිල් පක්ෂය හිතනවානම් කුසල් අකුසල් හොඳ නරක පිළිබඳ මූලික අවබෝධයයි. අවම මට්ටමින් බලනකොට අපේ සංසාර ගමන දුගති වලට යා නොදී සුගති පැත්තට හරවාගෙනවත් ඒ මාර්ගයේ යන්න උපකාර වෙනවා කුසල් අකුසල් ටික තේරුම්ගන්නහම. හොඳ නරක තේරුම්ගන්නහම. නමුත් එපමණකින්

වැඩේ ඉවත් නැ. ගැඹුරුම, ඉහළම මට්ටමේ සම්මාදිට්ඨිය තමයි වතුරාර්ය සත්‍යය. මෙතෙක් ප්‍රකාශ කළ ඒ පංචුපාදනස්කන්ධය හා සම්බන්ධ, මේ සංසාර පැවැත්ම හා සම්බන්ධ දුක් කන්දරාව. එතනම තමයි ජාති, ජරා, ව්‍යාධි ආදී වශයෙන් තිබෙන මේ හැම දුකක්ම තිබෙන්නේ.

එතකොට සසර පැවැත්ම දුකක් බව බුදුපියාණන් වහන්සේ විතරයි පැහැදිලිවම ප්‍රකාශ කළේ. අනිත් අය මේක පැහැදිලිවම කොටස් කරගෙන මේ ටික විතරක් සැපයි, එක කොටසයි දුක කියලා ඔහොම වෙන් කරගන්න බැලුවා. ඒක ධර්මානුකූල නැහැ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ වෙන එකක් තබා බ්‍රහ්ම ලෝකවලවත් සැපයක් නැ. අර සිංහ රාජයා ඒ සිංහ නාදය කරනකොට වනයේ කුඩා බෙනවල වාසය කරන සතුන් ඒවා ඇතුළට යනවා. ජලයේ වාසය කරන සතුන් ජලයට ඇතුල් වෙනවා. පියාසර කරන සතුන් අහසට ඉගිලෙනවා අර සිංහනාදය අහලා. එපමණක් නොවෙයි රජ මැදුරුවල ඇත් ගාල්වල් ඉන්න හස්තීන් පවා යකඩ දම්වැල් කඩාගෙන යනවායි කියනවා. ඒ වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ඒ ත්‍රිලක්‍ෂණ ධර්මය ප්‍රකාශ කරනකොට මේ හැමතැනම දුකක්, අනිත්‍ය ස්වභාවයක් බ්‍රහ්ම ලෝකවලත් පවතිනවා කියනකොට එතන ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉන්න බ්‍රහ්මයින් පවා තැති ගැනිලා කියනවා 'අපි මෙතෙක් කල් හිතන් හිටියේ අපි නිත්‍යයි කියලා. දැන් අපි අනිත්‍යලු' කියලා ඔන්න බය වෙලා සන්ත්‍රාසයට පත්වෙනවා. දැන් උපමා කරන්නේ හරියට අර රාජකීය හස්තීන් ඇත්ගාල් වල යකඩ දම්වැල් කඩාගෙන අර සිංහ නාදය අහලා බයවෙලා යන්නා වගේ බ්‍රහ්ම රාජයින් පවා ඒ විදියට සංවේගයට සන්ත්‍රාසයට පත්වෙනවාය, අන්න ඒ විදියේ ධර්මයක් මේක. එතකොට ඒ සංසාර දුක කෙළවර කිරීම කියන ඒ පරමාර්ථයයි හැම බෞද්ධයාටම හිමි, ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා. ඒකට යන මාර්ගයේ යටත් පිරිසෙයින් අර කියාපු සම්මාදිට්ඨියවත් ඇති කරගතයුතුයි.

අපි ගමනක් යනවානම් ඒ ගමනේ ඉලක්කය පිළිබඳ යම්කිසි අවබෝධයක් ඇති කරගන්නට ඕනේ. යන්න ඕන කරන පළාතට නැතුව අනිත් පැත්තට ඔලුව හරවාගත්තොත් කොහේ ගිහිල්ලද නවතින්නේ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සම්මාදිට්ඨිය මුල් තැන තැබුවේ. ඒ ජීවන දර්ශනය ඇතිකරගැනීම පවා වටිනා දෙයක්. එහෙම ඇති කරගන්නට පස්සෙ ඒකට අනුව යන ගමනයි මේ ප්‍රතිපදාව කියලා කියන්නේ.

ලෝකයේ තියෙන අනිත් හැම මාර්ගයක්ම, පාරක්ම - අධිවේග ආදී මාර්ග හැම එකක්ම පරාදයි කියලා කියනවා මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයට. නමුත් මේ මාර්ගය ලෝකයේ යම්කිසි තැනක දකින්න බෑ. ඒක තමා තුළ ඇති කරගතයුතු එකක් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, වශයෙන්. ඉතින් ඒ මාර්ගයේ පළමුවෙනි පියවර තමයි ඔය සම්මාදිට්ඨිය. ඒ සම්මාදිට්ඨිය ඇතිකරගෙන ශීල ආදී ගුණධර්ම ඇති කරගනිමින් දවසක් ගතකරනකොට ඇතිවෙන සිතුම් පැතුම් රාශිය ඇත්ත වශයෙන්ම සම්මා සංකප්ප, අර කියාපු නෙකම්ම සංකප්ප, අව්‍යාපාද සංකප්ප, අවිහිංසා සංකප්ප කියලා කියන ඒ හොඳ සිතිවිලි. ඒ හොඳ සිතිවිලි අනුව හොඳ වචන පාවිච්චි කිරීම තුළින් තමන්ගේ ජීවිතයේ සම්පූර්ණ පරිවර්තනයකට සුදුනම් වෙනවා. ඒ වචනයට අනුව පවතිනකොට සම්මා කම්මන්ත, ඒ පැවැත්ම දවසකට දෙකකට සීමා කරන්නේ නැතුව මුලු ජීවිතාවට සම්බන්ධ කරලා ගන්නකොට සම්මා ආජීවය. ඒ සම්මා ආජීවය හරිගස්සාගන්න යන උත්සාහය තුළින් තමන්ගේ හිත පිළිබඳව අවදිමත්ව ඒකෙ තියෙන අකුසල් ස්වභාවය හඳුනාගෙන අකුසල් තියෙන ඒවා නෙරපමින්, අලුත් අකුසල්වලට ඉඩ නොතියමින් තමන් ළඟ තියෙන හොඳ හිතිවිලි වලට රුකුල් දෙමින් නරක සිතුවිලි ඉවත් කරමින් දරන උත්සාහය සම්මා වායාම.

ඒ විදියටම කරගෙන ගිහිල්ලා අන්තිමට හොඳ සතියකින් හොඳ සිහි නුවණකින් යුක්තව, යම්කිසි අරමුණක දීර්ඝ කාලයක් සිත පවත්වාගැනීමෙන් - සිත කියන එක ඇත්ත වශයෙන්ම ආයුධයක්නම් ඒක පුලුවන් ඉහළම මට්ටමින් මුවහත් කරගෙන ඊළඟට අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ගැඹුරින් විනිවිද දැකීමෙන් තමයි සම්මා සමාධිය ඇතිවන්නේ. ඊළඟට තියෙන්නේ සම්මා ඥාන, සම්මා විමුක්ති. විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන යම්කිසි අවස්ථාවක මේ සංසාරයේ දුක් ස්වභාවය, ශුන්‍ය ස්වභාවය වටහාගෙන සසර දුකින් එතෙර වෙලා උතුම් අමාමහ නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුලුවන් වන්නේ අන්න ඒ ප්‍රතිපදාවේ අවසානයටයි.

එතකොට අද දවසේ මේ පින්වතුන් හොඳ ප්‍රතිපත්තිවල යෙදුනා වගේම මේ අවස්ථාවේ ධර්මශ්‍රවණය කලා. ඒ ධර්මශ්‍රවණයෙන් ලැබිය හැකි ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤඤා කියන ඉන්ද්‍රිය, බල වශයෙන් නිවනටත් උපකාර වන ධර්මයන් යම්කිසි ප්‍රමාණයකට මතුකරගන්න ධර්මදේශනාව උපකාර වුණා කියලා හිතාගන්න පුලුවන්. නිවනට අදල

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ ධර්මදේශනා පිළිබඳව අපි මේ දෙපක්ෂයම - ධර්මදේශනාමය වශයෙන්, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගත්තු යම් පුණ්‍ය සම්භාරයක් තිබෙනවානම් ඒ කුසල් සෑම එකක්ම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සඤ්ඤා කෙනෙක් පින් අනුමෝදන් වනු කැමතිනම් අනුමෝදන් වෙත්වා. තමන්ගේ ශ්‍රේණි අතුව ඒ හැම කෙනෙක්ම තම තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනා අනුව හැකිතාක් ඉක්මනින්ම මේ සංසාර දුකින් මිදිලා උතුම් අමා නිවනින් සැනසෙත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනාව ඇති කරගන්න. තමන්ටත් මෙන් මේ ප්‍රතිපත්තීන් පූර්ණය කිරීමෙන් හැකිතාක් ඉක්මනින්, මෙලොවදීම මේ ශාසනය පවතින කාලයේදීම සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිචේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගන්න බලය ලැබේවා කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරගනිමු. මේ විදියට ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

99 වන දේශනය

99 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 118)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

අභිවාදනසීලිස්ස - නිවචං වද්ධාපවායිනො

වතතාරො ධමමා වඩස්නති - ආයු වණෙණා සුඛං බලං’ති

– ධමමපද, සහස්ස වග්ග.

සැදූහැවත් පින්වතුනි,

ජීවිතයක පැවැත්මට උපකාරවත් වන ආයු, වර්ණ, සැප, බල කියන කාරණා ඉෂ්ට කරගන්න මනුෂ්‍යයා නොයෙකුත් උපාය මාර්ග යොදනවා. උපක්‍රම සොයනවා. හැම දෙනෙක්ම පතන මේ දේවල් වැඩිහිටියන්ට නැමදීම, වැඩිහිටියන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම තුළින් පවා ලබාගතහැකි බව තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. ඒ කාරණයයි අද මේ අලුත් අවුරුද්දත් සමග යෙදිලා තිබෙන බක් පෝය දවසේ මේ පින්වතුන්ට අපි ඉදිරිපත් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, ඒ බව ප්‍රකාශ කෙරෙන ගාථාවකුත් ඒකටම නිදර්ශන වන කථාන්දරයකුත් මගින්. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගාථා ධර්මය වදලේ දීඝායු කියන දරුවෙකු අරමුණු කරගෙනයි. ඒ කථාව මෙහෙමයි දක්වෙන්නේ.

දීඝ ලම්බික කියන නගරයේ වාසය කළා බ්‍රාහ්මණයින් දෙදෙනෙක් අවුරුදු හතලිස් අටක්ම තපස් රැක්කා. බ්‍රහ්මවරිය තපස රැක්කා. ඒ දෙදෙනාගෙන් එක්කෙනෙකුට අවුරුදු හතලිස් අටක් ගෙවුණාට පස්සෙමත් අදහසක් ආවා තමාගේ කුල පරම්පරාව තමාගෙන් පස්සෙ නැතිවෙන නිසා ගිහි ජීවිතයක් ගතකරන්න ඕනෙයි කියලා. එහෙම ගිහිලා - පොතේ සඳහන් වෙන්නෙ තමන්ගෙ තපස අනුන්ට විකුණලා ඒ වගේ දෙයක් කළා කියලයි කියන්නේ, කොටින්ම කියතොත් කහවණු සියයකුත්, ගවයින් සියයකුත් සහිතව භාර්යාවක් සරණ පාවා ගත්තා. එහෙම ගිහි ජීවිතය ගෙන යන අතරේ එක දවසක්ද ඒ නගරයට පැරණි මිත්‍ර තාපසයා පැමිණි අවස්ථාවෙදී ඒ දරුවාත් එක්කරගෙන මේ දෙන්නා දෙමහල්ලෝ ගියා ආශිර්වාදය ලබන්න අර තාපසයාගෙන්. ගිහිල්ලා ඉස්සෙල්ලා අර බ්‍රාහ්මණයා දරුවා මව අතට දීලා තමන් වැන්ද, මවක්, දරුවා පියා අතට දීලා වැන්ද. ඒ දෙදෙනාටම ‘දීඝායුකො හොථ’ දීර්ඝායු වෙන්න කියලා ආශිර්වාද කළා අර තාපසයා. ඊළඟට මේ

දෙන්නා අර දරුවා ලවා වැන්දෙව්වා. එතකොට අර තාපසයා නිශ්ශබ්දව හිටියා. ඉතින් මේ බ්‍රාහ්මණයා අහනවා 'මොකද ස්වාමීනි අපි දෙන්නා වැන්දහම දීර්ඝායුෂ වෙන්න කියලා පුතා වැන්දහම මුකුත් නොකිව්වේ?' එතකොට කියනවා 'මේ පුතාට ජීවිත අන්තරායක් ජේනවා' කියලා. කෙතෙක් කල් ජීවත්වෙනවාද ඇහුවාම 'සත් දිනක් තමා මේ ජීවිතය රැකෙනේන' කියලා කිව්වා. ඒක වළක්වන්න ක්‍රමයක් තියෙනවද කියලා ඇහුවහම කියනවා 'මටනම් එහෙම ක්‍රමයක් තියෙන බවක් ජේනේන නෑ. නමුත් සමහරවිට ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ඒක දන්නවා ඇත්' කියලා. එතකොට අර බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'ඒ වුණාට මං මෙතෙක් රැක්ක තපස නැතිවෙලා යනවා ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ළඟට ගියොත්' කියලා. එතකොට අර තාපසයා කියනවා 'තමන්ට පුත්‍ර ස්තේහය තියෙනවානම් යන්න වෙනවා. ගිහිල්ලා ශ්‍රමණ ගෞතමයන් හමුවෙලා අහන්න වෙනවා' කියලා. ඔන්න ඉතින් අර බ්‍රාහ්මණයාත් භාර්යාවත් අර දරුවාත් අරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගියා.

ගිහිල්ලා අර ඉස්සෙල්ලා වගේම බ්‍රාහ්මණයා වැන්ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ 'දීඝායු හොතු' යි කිව්වා. භාර්යාව වැන්දහමත් 'දීඝායු හොතු' කිව්වා, දීර්ඝායුෂ්ක වෙන්න කිව්වා. දරුවා වැන්දහම නිශ්ශබ්දව හිටියා. එතකොට මොකද කියලා ඇහුවහම අර විදියටම බුදුරජාණන් වහන්සේත් ප්‍රකාශ කලා 'මේ දරුවාට ජීවිත අන්තරායක් තියෙනවා. සත් දිනක් පමණයි ජීවත්වෙන්නේ'. 'ඒක වළක්වන ක්‍රමයක් තියෙනවද?' කියලා ඇහුවහම 'තියෙනවා. ඒක කරන්න කැමතිනම් මෙන්න මේ විදියට පිළිපදින්න' කිව්වා. මොකක්ද, 'බ්‍රාහ්මණය ඔබේ ගේ ඉස්සරහ මණ්ඩපයක් කරවලා ඒ මැද කුඩා පුවක් - ආසනයක් තබලා, වටේට සංඝයාවහන්සේලා සඳහා ආසන අටක් හෝ දහසයක් පනවලා පිරිත් සජ්ඣායනාවක් කරන්න වෙනවා' කියලා. එතකොට මේ බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'මට ඒ මණ්ඩප හැදිලි ආදියනම් කරන්න පුළුවන්. භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් මට කොහෙන්ද ලැබෙන්නේ' කියලා. 'ඒක මං බලාගන්නම්. මණ්ඩපය හදලා ඇවිල්ලා කියන්න' කිව්වහම ඔන්න බ්‍රාහ්මණයා ඒවා සකස් කරලා ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒවා සියල්ල සුදුනම් කිව්වාට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා එතනට වැඩම කෙරෙව්වා.

සංඝයාවහන්සේලා වැඩියට පස්සෙ අර දරුවන් කුඩා පුවක් මැදින් ඉන්ද්‍රවලා පිරිත් සජ්ඣායනාව නොනවත්වාම හත් දිනක්

පැවැත්වුවා. ඒ හත්වෙනි දවසේ හැන්දෑවේ බුදුරජාණන් වහන්සේත් එතනට වැඩම කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ වඩිනකොට සියලු සක්වලවල දේවතාවුන් එතනට පැමිණියා. ඊළඟට සඳහන් වෙනවා මොකද මේ ජීවිත අන්තරාය කියලා. ඒක දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි. වෙස්සවණ කියන ඒ වෙසමුණි යක්ෂ රාජයාට අවුරුදු දෙළහක් උපස්ථානය කළා අවරුද්ධක කියන යක්ෂයෙක්. අවුරුද්ද නෙවෙයි අවරුද්ධක කියන නමයි තියෙන්නේ, අවරුද්ධක කියන යක්ෂයෙක් ඒ වෛශ්‍රවණ කියන වෙසමුණි රජුන්ට අවුරුදු දෙළහක් තිස්සේ උපස්ථාන කරලා වරයක් ලබාගත්තා. මොකක්ද වරය, අර දරුවාගන්නයි කියන එක. දරුවා ගන්නේ හුරුකල් කරන්න නෙවෙයිනේ. ඉතින් ඒ දරුවාගන්න වරය ලැබුණා. ඒක බලාගෙන හිටියා මේ යක්ෂයා ඇවිල්ලා වෙලාව එනකල්. නමුත් අර සංඝයාවහන්සේලා එහෙත් පිරිත් කියනවා. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩියාට පස්සෙ කිට්ටු වෙන්නවත් බෑ, මොකද අර දේවතා සමාගම එක් වෙනකොට එතන දෙවියන් අතරේ සිරිතක් තිබෙනවා මහේශාඛ්‍ය දෙවිවරු එනකොට අල්පේශාඛ්‍ය දෙවිවරු පසුබසින්න ඕන. ඒ අය පිටිපස්සෙන් පිටිපස්සට ගිහිල්ලා අන්තිමට අවරුද්ධ යක්ෂයාට කිට්ටු වෙන්නවත් බැරිවුණා.

ඔන්න එතකොට අර මාරක වෙලාව පැන්නා. අටවෙනි දවස උදෑසන අරුණ නැගෙනකොට අර දරුවා තාම ජීවත්වෙලා සිටිනවා. ඉතින් මව්පියෝ දරුවා ගෙනල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පා ළඟ තියලා වැන්දෙව්වා. බුදුරජාණන් වහන්සේ 'දීඝායු හොතු' කියලා කිව්වා. අන්න ඒ දරුවාට ඒ අවස්ථාවේ දීර්ඝායුෂ්ක වෙන්න කිව්වා. 'හාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ දරුවා කොච්චර කල් ජීවත්වෙනවාද?' කියලා ඇහුවා. 'අවුරුදු එකසිය විස්සක් ජීවත්වෙනවා' යි කිව්වා. ආශ්චර්යවත් දෙයක් ඒක. ඉතින් ඊළඟට කථාවේ දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි. අර දරුවා වැඩිහිටි වුණාට පස්සේ, තේරෙන වයසට පත්වුණාට පස්සේ තවත් පන්සියයක් උපාසක පිරිසක් එක්ක බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන් තැන තැන යමින් ඒ කටයුතු කරනවා දැකලා සංඝයාවහන්සේලා ධර්ම සභාවේ කථා කළා 'කොයිතරම් පුදුම දෙයක්ද හත් දවසෙන් මැරෙන්න හිටිය මේ දරුවා දැන් අවුරුදු එකසිය විස්සකට ආයුෂ ලබාගෙන මේ විදියට පිරිසක් එක්ක ගැවසෙනවා' කියලා. ඒ කථාව කෙරෙන අතරේ - ඒ වගේම සංඝයාවහන්සේලා කල්පනා කළා මොකක් හරි මේ ආයුෂ දික් වෙන්න ක්‍රමයක් තියෙනවා ඒකයි මෙහෙම වුණේ කියලා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුරජාණන් වහන්සේ එතෙතට වැඩමකරලා කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියද කියලා අහලා සංඝයාවහන්සේලා ඒ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වහම කියනවා, 'එසේය මහණෙනි, ආයුෂ දිග වෙන ක්‍රමයක් තිබෙනවා' කියලා මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව - මේ පින්වතුන් නිරන්තරයෙන් අහලා පුරුදු අපි සාමාන්‍යයෙන් ධර්මදේශනාවක් අගට මේ පින්වතුන්ට ආශීර්වාදය හැටියට කියන එකයි අද මුලට ගත්තෙ. ඒ ගාථාව වදලා.

අභිවාදනසීලිසස - නිවචං වදධාපවායිතො
වතතාරො ධම්මා වඩස්නති - ආයු වණෙණා සුඛං බලං

නිතර, නිරන්තරයෙන්, වැදීමට එහෙම නැත්නම් වන්දනාවට හුරුපුරුදු වී සිටින, නිතරම වැඩිහිටියන්ට ගරු බුහුමන් කරන තැනැත්තාට ආයුෂය, වර්ණය, සැපය, බලය කියන මේ ධර්මයන් හතර, වැඩෙනවා කියන එකයි මේ ගාථාවෙ තේරුම. ඉතින් මේ කථාන්තරයේ අපට පේනවා එක පැත්තකින් ආයුෂය වැඩීමට හේතු වෙන වන්දනාව පිළිබඳව. දැන් මේ අවස්ථාවට ඒක ඉතාමත්ම ගැලපෙනවා. මේ පින්වතුන්ගේ ගෙදරදෙරවල්වල සමහරවිට අද දවසේ දැනටමත් පුණ්‍ය කාලය කියන, නොනැකන කියලා හඳුන්වන - ඒ අවස්ථාවේදී බොහෝ ගෙදරවල්වල අවුරුදු වාරිතූ වශයෙන් වැඩිහිටියන්ට බුලත් අතක් දීලා වදිනවා. ඒකත් අපි මේ ගාථාවට සම්බන්ධ කරලා බැලුවහම අවුරුද්දක් ගෙවිලා යාම කියන එක තුළින් අපට පේන්නෙ අපේ ආයුෂ ගෙවී යාමක්. තම තමන්ගේ ජීවිත කාලය ගෙවෙන එක්තරා සන්ධිස්ථානයක් තමයි උපන් දිනය. මෙතන හැමෝගෙම උපන්දිනය වගේ කියලා හිතාගන්න පුළුවන් මේ විදියට කාල වක්‍රයේ සාමූහික වශයෙන් යොදා ගන්නා අලුත් අවුරුද්දක් කියන සංකල්පය.

අතීතයේ පැරණි සිංහලයින් අලුත් අවුරුද්ද හැටියට සැලකූ බක් මාසයේ එන මේ දවසේ නොනැකන කියලා විරාම අවස්ථාවක් දක්වනවා. අලුත් දෙයක්, මේක කරකැවෙන්නෙ නැති වක්‍රයක්. තමන්ගෙ හිතෙන් මේ වක්‍රය පොඩ්ඩකට නවත්තගෙන විරාම වශයෙන් ඒකටත් ඔය නැකැත් උපකාර කරගෙන නොනැකන කියලා එකක් හදා ගන්නවා. එදිනෙදා නානාවිධ වැඩකටයුතුවල යෙදී හිටි අයට පින් කරන්නවත් වෙලාවක් නැති නිසාදෝ ඒ විදියට ඒවාට නැකන නැති වෙලාවට පුණ්‍ය කාලය කියලා යොදාගෙන තිබෙන බවයි පේන්නේ. කොහොම හරි ඒ පුණ්‍ය කාලය තුළ හිතාගන්න ඕනෙ, තමන්ගෙ ජීවිතයට අලුත් ගැමීමක්, අලුත් පණක් ලබාගන්න තමයි තමන්ගේ වැඩිහිටියන්ට බුලත් අතක් දීලා

වැදලා සමා කරවාගන්නේ. මව්පිය කුල දෙටුවන්ට ඒ වගේම කුල දේවතාවුන් කියන සංඝයාවහන්සේලාට සියලු වැඩිහිටියන්ට වන්දනා කිරීමේ ගරුබුහුමන් කිරීමේ වාර්ත්‍රයක් තිබෙනවා. ඒකේ අර්ථයත් සලකාගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම දැන් මෙතන මේ කථාන්තරයේ කියවෙනවා අර තාපසයාට දරුවාගේ ජීවිතය හත් දිනක් පවතින බව පෙනුනත් ඒක වළක්වන උපක්‍රමය පෙනුනේ නෑ. නමුත් අවංකවම ප්‍රකාශ කලා 'සමහරවිට ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ට පුළුවන්' කියලා ඒ පැත්තට යොමු කලා. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේත් වැදීම පමණකින්ම මේ මාරක අනතුර නවත්වන්න බැරි බව පෙනුන නිසා පිරිත් සජ්ඣායනාවක් පිළිබඳ ඒ අදහස ඉදිරිපත් කළ බවයි පෙනෙන්නේ.

'පරිත්‍රාන' කියන වචනයෙන් හැඳින්වෙන්නේ හාත්පසින් ආරක්‍ෂාව. පරිත්ත, පිරිත් කියන මේ වචනයේ ගැඹුරු අර්ථය මොකක්ද, හාත්පසින් ආරක්‍ෂාව සැලසීම. කොහොමද මේ ආරක්‍ෂාව සලසන්නේ, මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා ඔය පිරිත් පින්කම්වලදී කෙරෙන ආකාරය. ත්‍රිවිධ රත්නයේ සත්‍යතාවය පිළිබඳ සත්‍යක්‍රියා වාක්‍යයක් මගින් ආශීර්වාදයක් කෙරෙන්නේ. 'එතෙත සවෙචන සුවඤ්චි හොතු' ආදී වශයෙන් බුද්ධ රත්නය, ධර්ම රත්නය, සංඝ රත්නය - විශ්ව ව්‍යාපි ආනුභාවය, ඒ ගුණ බලය, සිහියට නගාගෙන එයින් සත්‍යක්‍රියා කිරීම. ඒ වචනයේ විශාල ශක්තියක් තිබෙනවා. ඔය සක්වළ පුරා පැතිරෙන විශාල ශක්තියක් තිබෙනවා වචනයේ. වචනය එක්කම යන මේ ආශීර්වාද බලය - සත්‍යක්‍රියාවත්, ඒ අනුව යන ආශීර්වාදයත්. එතකොට අර දරුවා මැදින් ඉන්දවලා ඒ අවස්ථාවේ පිරිත් පින්කම පැවැත්වුවා වගේ දැන් මේ අවස්ථාවේ මේ කාලයේ අපට දකින්න ලැබෙනවා පිරිත් පැන් කළය, පිරිත් නූල් ටික මැදින් තියලා සංඝයාවහන්සේලා අවටින් ඉඳගෙන පිරිත් සජ්ඣායනා කරන බව. පිරිත් පැන්, පිරිත් නූල් ආනුභාව සම්පන්න හැටියට ඒ සංකල්පය තියෙන්නේ ඒකයි.

ඉතින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් එක පැත්තකින් ඒ වන්දනාව වගේම අන්න අර පිරිත් සජ්ඣායනාවත් අතුරු අන්තරා වළක්වන්න - දැන් මෙතන කියවෙන්නේ අවරුද්ධක කියන යක්‍ෂයෙක්. අපට නොපෙනෙන යම් යම් බලවේග තිබෙනවා අමනුෂ්‍ය උපද්‍රව ආදී. ඒවා දුර්භූත කරගන්න උපකාර වෙනවා ත්‍රිවිධ රත්නයේ ඒ ශක්තිය, බලය. ඉතින් ඒකයි මේ අවස්ථාවේ විශේෂයෙන් කියවිලා තියෙන්නේ ඒ කථාන්තරයේ. සාමාන්‍ය ලෝකයේ ගිහි ජීවිතය ගැන හිතලා බලනකොට

මව්පියන් ආදීන් ඒ වගේම තමන්ගේ ඥාතීන් අතර බැලුවත් වයසින් වැඩි අයයි අපි බොහෝවිට වැඩිහිටියන් හැටියට සලකන්නේ. නමුත් ශාසනය ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට වැඩිහිටි සංකල්පය ඊට වඩා වෙනස්. මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා එදම පැවිදි වුණු කුඩා දරුවා පවා ගිහියන්ගෙන් වැදුම් පිදුම්ගන්න බව. ඒ වගේම පැවිද්දෙන් වැඩිහිටි අයට වැදිය යුතු බව. උපසම්පදාවෙන් වස් ගණන අනුව වැදීමේ ශාසන චාරිත්‍රයක් තියෙනවා. විශේෂයෙන්ම ශාසන ප්‍රාතිහාර්යය කෙනෙකුට දකින්න පුලුවන් අවස්ථාවක් තමයි යම්කිසි මව් කෙනෙක් දස මසක් තමන්ගේ දරුවා කුසේ ඇතිදැඩි කරගෙන, ලේ කිරි කර පොවලා, දගකාර අවදියේදී නොයෙකුත් ඇනුම් බැනුම් දඩුවම් කරලා යම් අවස්ථාවක ශාසනයට පූජා කරනවානම් හත් හැවිරිදි දරුවෙක් හෝ, පූජා කළ අවස්ථාවේ අර දරුවාට වදිනවා. ඒ දරුවාට වදිනකොට අර දරුවා වෙනද වගේ මාතූපාදං නමාමහං කියලා නැවිලා වදින්නේ නෑ මවට. ඒ වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන ආකාරයට කියලා තියෙන ආකාරයට, පැවිද්දෙකුට මා පිය උපස්ථානය කරන්න පුලුවන් උපරිම ක්‍රමය තමයි ශ්‍රද්ධාවෙන්, ශීලයෙන්, ත්‍යාග ගුණයෙන්, ප්‍රඥාවෙන් වැඩිමට උපකාර කිරීම. අන්න ඒ උපකාර කිරීම වශයෙන් ඒ අධිෂ්ඨානය ඇතිව, ඒ ශීල තේජස - පැවිද්ද හා සම්බන්ධ ශීල තේජස සිහියට නගාගෙන මෙන්න මේ කියන ආශීර්වාදය කරනවා: ‘අභිවාදන සීලිසස ...’ ආදී ඒ ආශීර්වාදය.

කොයි ආකාරයකින් හරි මවට ආශීර්වාද කරනවා. එතකොට මවත් තමන්ගේ දරුවා, ඒ හුරතල් දරුවා මෙනෙක් තමන්ට වැන්ද නමුත් මේ අවස්ථාවේ ශාසන හුරතලයක් හැටියට තමන්ගේ වැදීම නොසෙල්වී පිළිගැනීම ගැන සතුටු කඳුලු හෙලනවා. ඒ ගැන හිත නරක් කරගන්න නෑ ‘මගේ දරුවා මෙව්වර කල් මට වැන්ද, අද වදින්නෑ’ කියලා. අන්න ඒක හරියට ශාසන හුරතලයක් හැටියට සලකලා මව සතුටු කඳුලු පිහිදගෙනයි ඇතට වෙන්නෙ. අන්න ඒ ශාසන ප්‍රාතිහාර්ය කුලින් අපට ජේනවා වෘද්ධ පටිපාටිය ශාසනයේ වෙනස්. නමුත් ඒ වෘද්ධ පටිපාටිය පිළිබඳ සංකල්පය මුල්ම අවදියේදී තිබුණේ නෑ. ඒක ඇතිවුණ කථාන්තරයකුත් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. ඒ විදියේ වැඩිහිටි පිළිවෙලක් නැතිවෙනකොට කොයිතරම් ව්‍යාකූලත්වයක් සමාජයේ ඇතිවෙනවාද කියලා හිතාගන්න පුලුවන්. ශාසන ඉතිහාසයේ දැක්වෙන විනය පිටකයේ මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා.

යම් අවස්ථාවක අනේපිඬු සිටාණන් ජේතවනාරාමය සකස් කරලා ඔක්කෝම කුටි එහෙම සකස් කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේට දූතයෙක් යැව්වා, එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර ඉඳලා ජේතවනාරාමය පූජා කරන අවස්ථාවේ පිළිගන්න ආපසු වැඩමකරනවා. ඒ අතරතුර ඡබ්බග්ගිය කියලා ඒ කාලේ හිටිය නිතරම විනය නීති කඩන මහාදමරික විදියේ සඟ පිරිස කලින් ඇවිල්ලා මේ අපේ උපාධ්‍යන්වහන්සේලාටයි, ආචාර්යයන්වහන්සේලාටයි, මේ අපටයි කියලා ජේතවනාරාමයේ සේනාසන, කුටි තමතමන් සතු කරගත්තා. අයිති කරගත්තා. එතකොට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනට වැඩම කලා - ඒ අතරේ සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ මහාඅග්‍ර ශ්‍රාවකයන්වහන්සේ තරමක් පිටිපස්සෙනුයි වැඩියේ. ඉතින් යන්නම් කොහොම කොහොම හරි බුදුරජාණන් වහන්සේත් සඟ පිරිසත් සෙනසුන ලබාගත්තා. නමුත් සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේට සෙනසුනක් නෑ. සැතපෙන්න තැනක්වත් නෑ. ඉතින් ගහක් යටයි එද රැ ගත කලේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පස්සෙන්ද උදෑසන අලුයම් වේලේ නැගිටලා කැස්සා. යම් සංඥවක් වශයෙන් පොඩි කැස්සක් කලා. එතකොට සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේත් කැස්සා තමන් ඉන්න බව හඟවන්න. 'කවුද ඔතන ඉන්නෙ?' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහුවහම 'ස්වාමීනි, මම සාරිපුත්‍ර' කීව්වා. 'මොකක්ද ඔතන කරන්නේ' ඇහුවා. ඔන්න ඉතින් කථාව හෙලි වුණා. ඡබ්බග්ගිය හික්කුන් ඇවිල්ලා කලින්ම මේ සේනාසන අල්ලගත්තු නිසා මේ විදියට අපට පහුබින්න සිද්දවුණා කියන එක ඒ අදහස.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පස්සෙන්ද එළිවුණාට පස්සෙ සංඝයා රැස්කරලා ඒ කථාන්තරය ඇත්තද කියලා අහලා, කොහොමද මේ මෝඝ පුරුෂයින්, මේ හිස් පුරුෂයින් මේ විදියේ වැඩක් කරන්නේ? දැන්ම මේ විදියට පිළිපදිනවානම් අනාගතයේ කොයි විදියේ එකක් වෙයිද, වැඩිහිටිකමක් සලකන්නෙ නැතුව මේ අග්‍ර ශ්‍රාවකයන්-වහන්සේටත් ඉඩක් නැතිවෙන විදියට මෙහෙම කලේ' කියලා ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ අර සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා 'කවරෙක්ද අග්‍රාසනය, ඒ කියන්නෙ පළමුවෙනි ආසනය ලබන්න සුදුසු? අග්‍ර උදකය, ඒ කියන්නෙ පළමුවෙන්ම පැන් පිළිගන්න සුදුසු කවුද? අග්‍ර පිණ්ඩය, පළමුවෙන්ම පිණ්ඩාභාරය ලබන්න සුදුසු කවුද?' කියලා ඇහුවම සමහර සංඝයාවහන්සේලා කියනවා 'බ්‍රාහ්මණ කුලයෙන් පැවිදි වුණ අයටයි'. තවත් අය කියනවා 'ගෘහපති කුලයෙන් පැවිදි වුණ අයටයි'.

ඇතැම් කෙනෙක් කියනවා ‘සුත්‍රාන්ත හොඳට පාවම් කරගත්තු සුත්‍රාන්තිකයන්ටයි’. තව කෙනෙක් කියනවා ‘විනයධර අයටයි සුදුසු’. තවත් කෙනෙක් කියනවා ‘ධර්මකථිකයන්ටයි’. තවත් කෙනෙක් කියනවා ‘පුරුම ධ්‍යානය ලබාගත්තු අයටයි පළමුවෙන්ම ආසනය දෙන්න ඕනේ’. තවත් කෙනෙක් කියනවා ‘දෙවෙනි, තුන්වෙනි, හතරවෙනි ධ්‍යාන’ තවත් සංඝයාවහන්සේලා පිළිතුරු දෙනවා ‘සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග එල ලබාගත්තු අය. අභිඥ ලබාගත්තු අය’ කියලා ඔහොම තම තමන්ට - ඒ සංඝයාවහන්සේලාටත් හරි අවබෝධයක් නැති නිසාදෝ ඔය විදියේ පිළිතුරු දුන්නා. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලාම යම්කිසි ආදර්ශවත් කථාන්තරයක් ඉදිරිපත් කලා. ඒ කථාන්තරය විනය පිටකයේ පමණක් නොවෙයි තිත්තිර ජාතකය නමින් ජාතක පොතෙන් සඳහන් වෙනවා සුලු සුලු වෙනස්කම් සහිතව. එතකොට ඒ විනය පොතේ සඳහන් වෙන කාරණ හැටියට කිව්වොත් මේ විදියටයි තියෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඇත අතීතයේ හිමාල වනය කිට්ටුව විසාල නුග ගහක් තිබුණා. ඒ නුග ගහ ඇසුරු කරමින් වටුවෙකුත්, වදුරෙකුත්, ඇතෙකුත් බොහොම මිත්‍රව ජීවත් වුණා. මේ තුන් දෙනාටම හිතුනා අපි එකිනෙකාට ගරු බුහුමන් නොකර මේ වගේ වාසය කිරීම සුදුසු නෑ. අපි කොහොම හරි වැඩිහිටියා හඳුනාගෙන වැඩිහිටියාට ගරු සත්කාර කරමින් ඒ වැඩිහිටියාගේ අවවාද පිළිපදිමින් වාසය කරමු කියලා. කොහොමද අපේ වයස දැනගන්නේ කියලා මේ වටුවාත්, වදුරාත් ඇතාගෙන් අහනවා තමන්ට මතක අතීතම සිද්ධිය මොකක්ද කියලා. ඔන්න ඇතා කියනවා මේ තියෙන නුග ගහ පැළ කාලේදී මට මතකයි ඒකට උඩින් මම යනකොට මගේ බඩේ තැවරුනා මේ උඩ දල්ල. ඒ කාලය පවා මට මතකයි. ඔන්න ඊළඟට අර ඇතාත් වටුවාත් එකතුවෙලා වදුරාගෙන් අහනවා, ඔබට කියන්න පුළුවන් ඇත අතීතය මොකක්ද කියලා. වදුරා කියනවා මං කුඩා කාලේදී, පැටියා කාලේදී බිම ඉඳගෙන මේ නුග පැළේ දල්ල කෑවා කියලා. ඔන්න ඊළඟට ඇතාත් වදුරාත් වටුවාගෙන් අහනවා ඔබට මේ නුග ගහ සම්බන්ධ අතීත මතකය මොකක්ද කියලා.

අන්න අහවල් තැන විසාල නුග ගහක් තියෙනවා. ඒ නුග ගහේ ගෙඩියක් අනුභව කරලා මං මෙතැනට ඇවිල්ලා වර්චස් හෙළවා. ඒකෙනුයි මේ නුග ගහ පැලවුණේ. වටුවෙක් නමුත් ඒ කාලෙත් මගේ

සැහෙන වයසක් තිබුණා. ඔන්න එතකොට අර වටුවයි වැඩිමහල්. ශරීරයෙන් බලනවනම් ඇතා කොයිතරම් විශාලද? වඳුරාත් විශාලයි. නමුත් මේ පොඩි වටුවා වයසින් වැඩියි. ඉතින් ඊළඟට කියන්නේ - වැඩිහිටියා දැන් හඳුනාගන්නේ - අර ඇතාත්, වඳුරාත් වටුවාට ගරු බුහුමන් කරමින් වටුවාගේ අවවාදයේ පිහිටලා ජීවත් වුණායි කියලා. ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ඒ වටුවා පංචශීලය සමාදන් කළා අර දෙදෙනාට. තමනුත් පංචශීලය රැක්කා. එහෙම රැකලා අර විදියට වැඩිහිටියන්ට ගරු බුහුමන් කිරීමේ ඒ වටිනා වාරිත්‍රය ඉෂ්ඨ කරලා එතන ඒ සඳහන් වෙනව විනය පොතේ ඒක අමුතුම බුන්ම වරියාවක් හැටියට. තිත්තිරිය බුන්ම වරිය කියන වචනය යොදනවා.

ඒ තුන් දෙනාගේ යහපැවැත්මට ධර්මයේ යොදලා තියෙනවා තිත්තිරිය බුන්මවරිය කියලා. තිත්තිර කියන්නේ වටුවා. වටුවා නිසා ඇතිවුණු අමුතු බුන්මවරියාවක් රැකලා ඒ සතුන් තුන්දෙනා සුගතිගාමී වුණා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ප්‍රකාශ කරලා 'මහණෙනි, ඒ තිරිසනුන් පවා වැඩිහිටි කාරණයේ වැදගත්කම තේරුම් අරගෙන ඒ විදියට පිළිපැද්ද, නුඹලා මේ තරම් ස්වාක්ඛාත ධර්මවිනයෙහි පැවිදි වෙලා ඇයි මේ විදියට වැඩිහිටියන්ට සලකන්නෙ නැත්තේ' කියලා එක්තරා ගාථාවකින් වැඩිහිටියන්ට නැමදීමේ ආනිසංස ප්‍රකාශ කළා. යම් කෙනෙක් වැඩිහිටියන් වැදීමේ, ගරුබුහුමන් කිරීමේ වාරිත්‍රය ඉෂ්ට කරනවානම් මෙලොවත් ප්‍රශංසාවට ලක් වෙනවා. සුගතිගාමී වෙනවා කියලා ඒ කථාන්තරය නිම කළා.

ඒ කථාන්තරයම ජාතක පොතේ සඳහන් වීමේදී අර වර්ත හඳුනාගැනීමකුත් සඳහන් වෙනවා. දැන් මෙතැන කියවුණා ඇතෙකුත්, වඳුරෙකුත්, වටුවෙකුත් ගැන. කවුද මේ තුන්දෙනා? ඇතා, මහමුගලන් මහතෙරුන්වහන්සේයි, අතීතයේ වඳුරා සාරිපුත්ත මහරහතන්-වහන්සේයි. වටුවා තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේයි කියලා ඔය විදියටයි ජාතක පොතේ හඳුන්වලා තියෙන්නෙ. ඉතින් මේ ආදර්ශ කතාවත් ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ වැඩිහිටි පටිපාටිය, පෙළ පටිපාටිය පිළිබඳ ශාසනික සංකල්පය ඉදිරිපත් කිරීමටයි. ඒ එක්කම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා මේ ශාසනයේ පළමුවෙන් උපසම්පන්නවූ තැනැත්ත, උපසම්පන්නවූ හික්කුච පසුව උපසම්පන්නවූ හික්කුචගෙන් වැඳුම් ගතයුතු, ගරු බුහුමන් ගතයුතු බව ආදී වශයෙන්, වැදිය යුත්තත්, වැදිය නොයුත්තත් ආදී වශයෙන් දිගින් දිගටම විනය පිටකයේ එහෙම

දක්වලා තියෙනවා. මේ කථාව ආශ්‍රයෙනුත් අපිට හිතාගන්න පුලුවන් සමාජයටත් මේක සම්බන්ධකරලා ගත්තොත් දැන් මේ පින්වතුන්ගේ අතීතයේ හොඳ වාරිත්‍රයක් තිබෙනවා ගැමි ජීවිතයත් එක්කම යන, ගැමියන් අතර. ඔවුනොවුන් හැමෝම සහෝදරත්වයෙන් සලකනවා වෙනුවට වයස අනුව වැඩිහිටියන්ට තමන්ගේ පවුලේම නොවුණත් මුලු ගමම පවුලක් හැටියට සලකලා නමත් එක්කම සමහරවිට අයිසා, අනිත් එක්කෙනාට මල්ලි, නංගි, අක්කා, අම්මා, තාත්තා ඒක බොහොම කනට ප්‍රියයි. අන්න ඒ විදියේ ව්‍යවහාරයක් අතීතයේ තිබුණා. ඉතින් ගොවිතැන් ආදී කටයුතුවලදී හරියට පවුලක් කටයුතු කරන්නා වගේ. ඔක්කොම බර උසුලනවා එකට. සමගි දම් රැකීමට අන්න ඒ කියන වැඩිහිටි බව උපකාර වුණා.

ඇත්ත වශයෙන් අර නුග ගහ ගැන හිතලා බැලුවත් නුග ගහක් කියන්නේ ඒකත් ප්‍රාතිහාර්යයක්. කුඩා ඇටයකින් ඇතිවෙව්ව ගහක්. විශාල නුග ගහක් දිහා බලනකොට හුඟාක් දේවල් ඉගෙනගන්න හැකියි. අර කලින් කතාවෙන්ම හෙලිවෙනවා අර වටුවා හෙලූ වර්වස්වල තිබිව්ව නුග ඇටයකින්ම මේ නුග ගහ හැදුනේ. ඒ වර්වස් අපි හිතමු ගලක්, ගල් දෙකක් අතරට යන්න ඇති. නමුත් යම් අවස්ථාවක අර මහාකුණාටු නොයෙකුත් විදියේ ග්‍රීෂ්ම ඍතු ආදී ඒවා විඳ දරාගනිමින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගහ වැඩිලා මහානුග ගහක් බවට පත්වුණා කාටත් හෙවණ දෙන. එතකොට නුග ගහක් දිහා බැලුවත් ජේනවා අර දීර්ඝ කාලයක් තිබීම තුළින් අපට යමක් ඉගෙනගන්න හැකියි. ඒ වගේම තමයි මනුෂ්‍යයෙක් වුණත්. සමහරවිට වැඩි උගත්කමක් නැතත් වැඩි තනතුරු ආදිය නැතත් ජීවන සරසවියේ අත්දැකීම් රාශිය තුළින් යම් ප්‍රමාණයකට වැඩිහිටියා පවා ගරු බුහුමන් ලැබිය යුත්තෙක් වෙනවා. දැන් බොහෝ කුඩා දරුවන් සමහරවිට වයස්ගත අයට විහිළු තහළු කරන සිරිතක් තිබෙනවා. එහෙම හිතන්න නරකයි. අන්න අර නුග ගහක් දිහා බලන්නා වගේ බලන්න ඔහු වැඩිහිටියන් දිහා. ඒ තරම් අෂ්ට ලෝක ධර්ම වලට හසුවෙමින් නොයෙකුත් ජීවන කරදර මධ්‍යයේ ඒ තත්ත්වය දක්වාම ජීවත්වීම නිසාම ලබන අත්දැකීම් රාශිය කෙනෙකුට තමන්ටත් උපකාර කරගන්න පුලුවන්. නමුත් උපකාර ලැබිය හැකි වන්නේ අර විදියට තමනුත් පැවතුනොත් තමයි. උසුලූ විසුලූ කරන්නේ නැතුව නිසි ගෞරවය, පුද සත්කාර කිරීම. එතකොට අලුත් අවුරුද්දේ වාරිත්‍රයත් ඒකයි. තමන්ගේ නිවසේ සිටින මව්පිය ආදී වැඩිහිටියන්ට පමණක් නොවෙයි අසල්වාසීන්ටත් අර කියාපු වැඩිහිටි සංකල්පය අනුව ජීවත්වෙනවානම් අන්‍යෝන්‍ය සහයෝගයෙන්

ගෙදරත් ගමක තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. අන්න ඒ විදියට අපි ගිහි ජීවිතය සම්බන්ධ කරලා ගත්තොත් තමයි මේ කථාවේ වටිනාකම තිබෙන්නේ. ඉතින් ඒ එක්කම අපි නිරන්තරයෙන්ම කල්පනා කරන්නට ඕන මේ කථාවෙන් හෙළිවෙන තවත් පැත්තක් තියෙනවා. අපි නිවනට නැඹුරු කරලා ගත්තොත් මේ කථාවේ මූලින් කියවුණා අර තාපසයින් දෙදෙනාගෙන් එක්කෙනෙක් ගිහි වෙන්න කල්පනා කළේ අර කුල පරම්පරාව රැකගන්නයි කියලා, ප්‍රවේණිය කියලා කියනවා. ඒ තාපස ධර්මයට ඒක එකගයි. මොකද බ්‍රාහ්මණ ධර්මයේ තිබෙනවා ආශ්‍රම හතරක් ගැන කියලා.

ජීවිතය අවස්ථා හතරකට බෙදනවා. ළදරු, ළමා අවස්ථාවේදී ඉගෙනගන්නට ඕනේ. තරුණ අවස්ථාවේදී පස්කම් සැප විඳින්න ඕනේ. තුන්වෙනි අවස්ථාවේදී මුණි වෘත්තිය කියන ඒ ආගමික පැත්තට නැඹුරු වෙලා අවසාන අවස්ථාවේදී මරණාසන්න වෙනකොට යෝගියෙක් හැටියට මැරෙන්න ඕනේ. ඔය විදියට ලෞකික ලෝකෝත්තර කියන දෙක සියට පහහ බැගින් බෙදගෙන එහෙමත් ඇතැම් අය බ්‍රාහ්මණ ධර්මයේ ඒ විදියට ජීවිතය ගතකලා. අනිත් සංකල්පය තමයි තාපසයෙකුට පවා - ඒකත් ඒ බ්‍රාහ්මණ ධර්මයේ පිළිගත්තු ක්‍රමයක්, ඒකේ අමුත්තක් නෑ. ඒ බ්‍රාහ්මණයින් අවුරුදු හතළිස් අටක් බ්‍රහ්මචරියාව රැකලා ගිහි වුණේ මොකටද, තමන්ගේ කුල පරම්පරාව ඉදිරියට ගෙනයන්න. ඒ පැත්ත අර කථාවේ කෙලින්ම සඳහන් වුණේ නැතත් සලකලා බලන්න වටිනවා. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ශාසනය තුළ තිබෙන නිවන පිළිබඳ සංකල්පය අර බ්‍රාහ්මණ ධර්මයට වඩා වෙනස් එකක්. ඒකමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ හත් අවුරුදු දරුවන් පවා පැවිදි කරනකොට, විශාල පිරිස් වශයෙන් බුද්ධශාසනයට එකතු වෙනකොට, තමන්ගේ අඹුදරුවන් අතහැරලා - ඒ විදියට සමාජයේ විශාල පරිවර්තනයක් වෙනකොට ඇතැම් අය බුදුරජාණන් වහන්සේට වෝදනා කලා:

‘අපුතතකතාය පටිපණේණා සමණො ගොතමො’ - ‘වෙධව්‍යාය පටිපණේණා සමණො ගොතමො’ - ‘කුලුපවේෂ්ඨය පටිපණේණා සමණො ගොතමො’

පුත්‍රයින් නැති කිරීමේ පිළිවෙතකුයි මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් අනුගමනය කරන්නේ කිව්වා. පවුල් වලට පුතුන් නැති වෙනවා. වෙධව්‍යාය පටිපණේණා - ස්වාමී පුරුෂයන් ගියාම වැන්දඹුවන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වෙනවානෙ, වැන්දඹු බව සඳහා - වැන්දඹු කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියකුයි මේ ශාසන ප්‍රතිපත්තිය ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ. කුලපවේෂදය - අන්ත අර කියාපු කුලය, කුල පරම්පරාව විනාශ කරන වැඩක්, කුල පරම්පරාව එතනින්ම කෙළවර වන විදියේ ප්‍රතිපත්තියකුයි මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ ශාසනයේ තියෙන්නෙ. ඔන්න ඔය විදියේ චෝදනාවක් ආවා බුදුරජාණන් වහන්සේට එල්ල කරලා. බුදුරජාණන් වහන්සේනම් ඒකට සංඝයාවහන්සේලාට කිව්වා ඔය සෝෂාව වැඩිකල් තියෙන්නෙ නෑ, ඒ සෝෂාව නැතිකරන්න මෙන්න මෙහෙම ගාථාවක් ප්‍රකාශ කරන්න කියලා, ඒ ගාථාවෙන් කියවෙන්නෙ ශ්‍රමණ ගෞතමයන් ධර්මයෙනුයි මේ පිරිස හික්මවන්නේ අධර්මයෙන් නොවේ. ඒක නිසා මේකේ වරදක් නෑ කියලා.

ඊළඟට විනය පිටකයේ සඳහන් වෙන තවත් ප්‍රවෘත්තියක් තිබෙනවා අපි ඒක කෙටියෙන් විතරයි සඳහන් කරන්නේ මේකට ටිකක් කිව්වු නිසා. විනය පිටකයේ තිබෙනවා පළමුවෙනි පාරාජිකාව කියලා ගිහියන්ගේ පැවැත්ම වන මෙමුඛ සේවනය පිළිබඳ ශික්‍ෂාපදය. ඒ ශික්‍ෂාපදය පනවන්න හේතු වුණ හික්‍ෂුවගේ කථා ප්‍රවෘත්තිය දිහා බැලුවත් පේනවා අපේ මේ ශාසනයේ තියෙන ඒ සාරධර්ම, වටිනාකම් බ්‍රාහ්මණ ධර්මයට වඩා වෙනස් බව. එතෙතදි කියවෙන්නේ සුදින්න කලන්දකපුත්ත කියන හික්‍ෂුවහන්සේ බොහොම ගුද්ධාවෙන් පැවිදි වෙලා හිටියා. නමුත්, උන්වහන්සේ පැවිදි වුණේ ඇත්ත වශයෙන්ම ගිහි ජීවිතයක් ගතකරලා විවාහක, භාර්යාවක් ඉන්ද්‍රදිදි - අර භාර්යාවගේ මව ඇවිල්ලා නුසුදුසු යෝජනාවක් කලා දරුවෙකු නැති නිසා අපේ පවුල සන්තක ධනය රාජ සන්තක වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒක නිසා අපට දරුවෙක් අවශ්‍යයි කියලා යම්කිසි අයුතු යෝජනාවක් කලා. ඒකට එකඟ වෙලා අර සුදින්න කලන්දකපුත්ත හික්‍ෂුව තමන්ගේ ශීලය නැතිකරගත්තා. පසුව පසුතැවිලි වෙන්න හේතුවුණ යම්කිසි වැරදි පැවැත්මක් නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ 'මොඝ පුරිස, හිස් පුරුෂයා' කියලා සුදින්න කලන්දක හික්‍ෂුවට ගරහලා පළවෙනි ශික්‍ෂාපදය පැනවුවේ අර මෙමුඛ ධර්ම පාරාජිකාවෙන් වැළකීම පිළිබඳව. එයින් අපට පේනවා අර බ්‍රාහ්මණ යුගයේ ධර්මයේ පැවතුණේ කැඳත්, රැවුලත් දෙකම බේරගන්නවා වගේ මේ ලෝකයත් රැකගන්න ඕන, ඒ එක්කම නිවන් දකින්නත් ඕනෙ, එහෙම නැත්නම් ඒ කට්ටියගේ අදහසේ හැටියට විමුක්තිය ලබාගන්නත් ඕන.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය එහෙම එකක් නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අනුව බලනකොට මේ ලෝකයම රෝහලක්, ආරෝග්‍ය ශාලාවක්. එතකොට පුලුවන් ඉක්මනින් කොයි වයසේදී හෝ යම් කෙනෙකුට නෙක්බිම්ම අදහස පහළ වුණානම් කුඩා අවදියේදී හෝ එය ක්‍රියාවට නැංවීමයි සුදුසු. අර කියාපු සමාජ, ආර්ථික, භෞතික සාරධර්ම පිළිබඳ අදහස් නොවෙයි. බුද්ධශාසනයේ දුර්ලභත්වය, නිවන් දැකීමේ ඒ දුර්ලභ අවස්ථාව ගැන හිතලා කුඩා දරුවා පවා පැවිදි කරන්න අවසර දුන්නා. මේ කථාවේ කෙලින්ම නොකිව්වත් ඒ බ්‍රාහ්මණ ධර්මයට වඩා විරුද්ධ දෙයක් මෙතන මේ කියවෙන්නේ. ඊළඟට මෙතන පිරිත් සජ්ඣායනාව ගැන ප්‍රකාශ කළා. මේ පිරිත් සජ්ඣායනාවේ තිබෙන වටිනාකම අපි හිතාගන්නට ඕනේ. රතන සූත්‍රාදියේ කියවෙන්නේ විශේෂයෙන්ම බුද්ධ රත්නයේ ගුණත්, ධර්ම රත්නයේ ගුණත්, සංඝ රත්නයේ ගුණත්. ඒ වගේම ඇතැම් පිරිත් තිබෙනවා ඔය මහාසමය, ආටානාටිය ආදී පිරිත් වල, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ තේජසට මුලු මහත් සක්වළම අවනත වෙන හැටි, යක්‍ෂයින් පවා - ඒකයි මේ පිරිත් සජ්ඣායනාවත් මහානුභාව සම්පන්නයි කියන්නේ.

ඒ හැම එකක්ම අපි උපකාර කරගන්නේ මොකටද, අපේ මේ ආයුෂ රැකගැනීමටත්, ඊළඟට ඒ ආයුෂයත් එක්කම වණී, සැප, බල රැකගැනීමටත්. ආයුෂය යම් ප්‍රමාණයකට වැඩෙනවානම් ඒකට සමාන්තරව තමයි වර්ණ සැප බල කියන කාරණා වැඩෙන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් හැම කෙනෙක්ම මෙන්න මේ ධර්ම හතරයි පතන්නේ. නමුත් මීට වඩා වටිනා, මේ හැම එකකටම වඩා වටිනා දේ තමයි ප්‍රඥාව. ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥ. එතකොට මේ ප්‍රඥාව ලබාගැනීමටනම් අපි ඔය කියාපු පිරිත් ඇසීම පමණකින්වත්, වැදීම පමණකින්වත් සෑහීමකට පත්විය නොහැකියි. ඊටත් වඩා ගැඹුරින් කල්පනා කරලා කොයි වයසේදී හෝ මේ ධර්මයේ වටිනාකම තේරුම්ගත්තානම් එය පිළිපැදීම තුළින්, ඉතාම දුර්ලභ දෙයක්වූ මේ සංඝාර විමුක්තිය තම තමන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත යුතුයි. මේකට අවස්ථාව සලසාගන්න ඕන කියන ඒ අධිෂ්ඨානය ඇතිවුණානම් ඕනෑම කෙනෙකුට මේ ශාසනයේ ඒ ධර්ම මාර්ගයේ යන්න ඉඩ තිබෙනවා.

ඒ ධර්ම මාර්ගයේ යාමේදී අපි දන්නවා නෙකම්මය සම්පූර්ණ කළාම කලින් කිව්ව ආකාරයට කුඩා දරුවෙකු පවා මව්පියන්ගෙන් වැදුම් ලැබීමට සුදුස්සෙක් වෙනවා. මොකද ඉතාම දුෂ්කර දෙයක් නෙකම්මය

කියන එක. මේ සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් අපි පංචකාම සම්පත්තිය විඳිමින් ඇවිල්ලා තිබෙණවා ගිහි ගෙවල් තුළ රැඳිලා, ගිහි වටිනාකම් වලට යටවෙලා, ඒ වගේම දැන් මේ අවස්ථාවේ මේ පින්වතුන් පොහොස අටසිල් රැකීම තුළින් තමන්ගේ ජීවිතයේ මෙතෙක් එදිනෙදා ජීවිතයට අදාල යම් යම් සැප සම්පත් වලින් වෙන්වෙලා වාමි ජීවිතයකට පුරුදු වෙනවා. නමුත් දීර්ඝ කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ පංචකාමයට අදාල නොයෙකුත් ප්‍රමාදයට හේතු වෙන දේවල්වල ගැලිලයි ජීවත් වූණේ. නෙකම්මයේදී ඒ සියල්ල ක්‍රමක්‍රමයෙන් අත්හරින්න වෙනවා. ඒකයි මේ පැවිදි වුණ හැටියේ ඒ කුඩා දරුවෙකු පවා මව්පියන්ගෙන් වැදීම් ලැබීමට සුදුසු වෙන්නේ.

අත්ත වශයෙන්ම අපි කල්පනා කරගන්නට ඕනේ ජීවිතයක් පවත්වාගැනීමට නම් මව්පියන්ට වැදීම් ආදිය තුළින්, පිරිත් ඇසීම් තුළින් අපි ආයු, වර්ණ, සැප, බල කියන කාරණා ලබාගන්නවා. නමුත් ජීවිතය පවත්වාගන්නේ මොකටද, ආයුෂ ලබාගන්නේ මොකටද, බලය ලබාගන්නේ මොකටද? මේ හැම එකක්ම අපි කරන්නට ඕනේ මේ සංසාරයෙන් මිදීම සඳහායි. එතකොට ඒකට නම් අර ප්‍රඥාව ලබාගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ප්‍රඥාව කියන එක, තම තමන් නැණ පමණින් දැනගතයුතු ධර්මයක් මේ ශාසනයේ තිබෙන්නේ. ඒකට යායුතු මාර්ගයක් තිබෙණවා, ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියලා. එතකොට ඒ මාර්ගයේ තමයි මේ පින්වතුන් මේ ගමන් කරන්නේ. යෝගාවචරයින් වශයෙන් බණ, භාවනා කරමින්. කල්පනා කරගන්න ඕන මේ වගේ අවුරුද්ද දවසක අර විදියේ පුණ්‍ය කාලයට අදාල යම් යම් පින්කම් වලින් තමන් ආයුෂ ලබාගන්නානම්, ඒ එක්කම යන වර්ණ, සැප, බල ලබාගන්නානම් ජීවිතයකට අවශ්‍ය වෙන - ඊළඟට මේ කුමක් සඳහාද ජීවත්වෙන්නේ කියන ප්‍රශ්නය තමන්ම අසන්න ඕන.

ඉදිරිපත් වෙන විරාම අවස්ථාවේදී අපේ ජීවිත කොයි පැත්තටද යොමු කළ යුත්තේ, නැවත නැවතත් සංසාරයේ ඉපදෙමින් මැරෙමින් යන, අර ලොකවඩස්න ප්‍රතිපදාවටද? අපි ඒකට කියන්නේ ලොකවඩස්න, ඒ කියන්නේ ලෝකය වැඩීම. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා නැවත නැවතත් මේ සංසාරයේ ඉපදෙමින් මැරෙමින් යාම ලොකවඩස්න ප්‍රතිපදාවක් හැටියට. ලෝකය වැඩීම කියන්නේ සොහොන් වැඩීමක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවක ඒ වේපුල්ල කියන පර්වතය පෙන්නලා සංඝයාවහන්සේලාට වදාළා 'මහණෙනි, ජේනවා

නේද මේ වේපුල්ල පර්වතය? එකම මනුෂ්‍යයෙක් එක කල්පයක් තුළ හෙලූ ඇටසැකිලි එකතු කරලා ගත්තොත් මෙන්න මේ වේපුල්ල පර්වතයටත් වඩා විශාලයි'. එතකොට අනන්ත කාලයක් අපි මේ විදියට ශරීර මවමින්, ඇට සැකිලි ඉතුරු කරමින් - ඒවාත් යම් කාලයක දිරාපත් වෙනවා - ඒ විදියේ පර්යේෂණයක් දිගට කරගෙන ගිහින් තියෙනවා. මේක කෙළවරක් නෑ.

කෙළවරක් පෙන්නුම් කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පමණයි ඒකට අදාල ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය තුළින්. මැදුම් පිළිවෙත තුළින් ලෝකයාට පෙන්වා වදාලා මේ ජීවිතයේ වටිනාම දේ, 'පඤ්ඤා නරානං රතනං' - මනුෂ්‍යයින්ට තියෙන උතුම්ම රත්නය තමයි ප්‍රඥාව. අතන කියවුණේ ආයු, වර්ණ, සැප, බල විතරයි. නමුත් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥා කියන කාරණා පහක් ඇතැම්විට දක්වනවා. ප්‍රඥාව ලබාගන්න ඕන තම තමන්ම ඊට නිසි මාර්ගයේ ගමන් කිරීමෙන්. ඒක පටන් ගන්නේ ශීලයෙනුයි. එතකොට මේ අද වැනි දවසක - මේ අවුරුද්ද කියන එක විශේෂයෙන්ම කුඩා දරුවන්ට පමණක් නොවෙයි. දරුවන්ටත් ඊළඟට වැඩිහිටි අයටත් ඒ අවුරුද්දට අදාල, බොහෝවිට ලෞකික ජීවිතයට අදාල වාරිත්‍ර ධර්ම ඉෂ්ට කිරීමේ දුර්ලභ අවස්ථාවක් හැටියට සලකලා මේ දවස ඒ වෙනුවෙන් ගතකරනවා. නමුත් එවැනි දවසක පවා මේ පින්වත් පිරිස නුවණින් කල්පනා කරලා, නියම දුර්ලභ දේ මොකක්ද අවුරුද්දකට සැරයක් එන ඒ නිකන් අවුරුද්ද දවසක්ද, එහෙම නැත්නම් මේ දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ ලබාගත්තු දවසක්ද? පොහොය දවස. එතකොට වැඩිය වටින්නේ අවුරුද්දද, පෝයද ඔය දෙක තමන් විසඳගන්නට ඕන. අවුරුද්ද වටිනවානම්, රකිඤ්ඤා සද්දෙනම් වැඩිය වටින්නේ ඒ පැත්තට ඇදිලා යනවා. පෝය වටිනවානම්, බණ සද්දෙනම් වැඩිය වටින්නේ ඒ පැත්තට ඇදිලා යනවා.

විවිධ පුද්ගලයින් විවිධාකාරයට තම තමන්ගේ සාරධර්ම පිළිබඳ සංකල්පය අනුව හැසිරෙනවා. ඒ වගේම විනෝද මාර්ගනම් අවුරුද්දට අවශ්‍ය වෙන්නේ, ඒවාට ඇදිලා යනවා. ඒ වෙනුවට සන්සුන්, වෙනදටත් වඩා වාමි ජීවිතයක් ගත කිරීමනම් අවුරුද්දකින් ලැබිය යුතු වටිනා අවස්ථාව, මේ අවුරුද්දත් එක්ක ආපු බක් පෝය තමන්ගේම රුචිකත්‍වය හා සාරධර්ම පිළිබඳ අවබෝධය තේරුම්ගන්න හොඳ අවස්ථාවක් කියලා කල්පනා කරන්න ඕන. ඉතින් අපි සතුටු වෙනවා මේ පින්වතුන් මේ ශීල

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මාර්ගයට බැහැලා, උපෝසථ අටියංග ශීලය සමාදන් වෙලා, ඇතැම් කෙනෙක් දසශීලයත් සමාදන් වෙලා, අන්ත ශීලයේ වටිනාකම තේරුම්ගැනීම. ඒ වගේම ඒ ශීලය තුළ තිබෙන්නේ පැවිද්දට පෙරහුරුවක්. නෙකම්මයට පෙරහුරුවක්. බොහෝ අවස්ථාවල මතක් කරලා දීලා තිබෙනවා මේ ගිහියාට සතර පෝයට සිල් සමාදන් වෙන්න කිව්වේ මොකද ගිහි ජීවිතයේ ඉඳලා ක්‍රමක්‍රමයෙන් පැවිදි ජීවිතයට නැඹුරු වීමක්, විවේක වාසය, භාවනාව, ආදියට අවස්ථාවක් සලසා දීමට. ඒ වගේම දැන් කෙලින්ම ධර්මයේ සඳහන්වෙන පරිදි මේ එක දවසක්, එක රැයක් අපි රහතන්වහන්සේලා හැමදාම කරන, හැමදාම පිළිපදින ඒ පිළිවෙත රකින්න ඕන කියලා අධිෂ්ඨානයෙනුයි පෝය අටසිල් සමාදන් වෙන්නේ. ඒ වගේ ගැඹුරු අදහසක් තියෙනවා සිල් සමාදන් වීම තුළ.

අන්ත ඒ විදියට කල්පනා කරලා මේ වටිනා දවසේ මේ පින්වතුන් වටිනාම දේට අද දවස ගතකළා කියලා සතුවු වෙන්න ඕනෙ. ඉතින් ඊළඟට මේවා ක්‍රමානුකූලව සම්බන්ධීකරණය තමන්ට අයිතියි. මේ ලබාගන්න මේ රැස්කරගන්න ශීල සම්පත්තිය එහෙම නැත්නම් රකින ශීලය පදනම් කරගෙන තමතමන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට සමථ, විදර්ශනා කියන ඒ භාවනා පැත්ත දියුණු කරගන්නට ඕන යම්කිසි කමටහනක් මුල් කරගෙන සිත එකඟ කරගැනීමෙන්. ගිහි ජීවිතය කියන්නේ නානාවිධ අරමුණු කරා යන පංචකාමයට අදාල දේවල් පමණක් නොවෙයි. මේ කාලයේ නොයෙකුත් යන්ත්‍ර සූත්‍ර සමඟ මේ පින්වතුන් එදිනෙදා මහා අවිචේකී දවසක් ගතකරන්නේ. රැ කාලයේවත් සැනසිල්ලක් නෑ, මහා කරව්වල් තොරතෝවි නැතිව එන ගෝලීකරණ ප්‍රවෘත්ති රාශියක් මැද්දේ කැලඹෙමින් ගතකරන්නේ දවස. ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. එක පැත්තකින් ඒ විදියට මහා භයානක තත්ත්වයක් උදවෙනවා වගේ පෙනුනාට තවත් ඇතැම් කෙනෙක් සතුවු වෙනවා මේ යුගයේ අර අතීතයේ බමුණන්, සංඝයාවහන්සේලා හිමාල වනයට ගිහිල්ලා, මහා දුෂ්කර වනාන්තර වලට ගිහිල්ලා අවිචර වෙහෙස මහන්සි වෙලා මුත් කරපු ටික දැන් සල්ලි තියෙනවානම් අපට දිවැස් පහසුවෙන් ලබාගන්න පුළුවන්, දිව කන් පහසුවෙන් ලබාගන්න පුළුවන්. ඒවා ඔය බොහෝ දෙනාගේ කන් වල යොදනවාත් පේනවානේ. දිවැස් දිව කන් තියෙනවා. ඊළඟට අහසින් ගමනත් - සල්ලි තියෙනවානම් ඒකත් පුළුවන් බස් එකේ නගින්නා වගේ.

එතකොට මොනවද අඩු? අභිඥ, ඒවා සඳහා වෙහෙසෙන්න ඕනෙ නෑ. නවීකරණ භෞතික සංකල්පයට අනුව ලෝකය දිහා බලනවානම් අර විදියේ ගිහි ජීවිතය ගතකරන නමුත් හොඳ පැත්තකුත් පේනවා වගේ. නමුත් ඒ එක්කම යන්නෙ ක්‍රමක්‍රමයෙන් තිරිසන් සභාගෙ පැත්තට බව මේ පින්වතුන් දන්නවා. තිරිසන් සමාජයක් කරා යන ගමනක්. මොකද අර කියාපු ශීලාදී ප්‍රතිපත්ති වලින් ඉවත්වෙලා වැඩිහිටියන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම, කන් දීම, අවවාද වලට කන් දීම ආදී ඒ ගුණධර්ම අමතක කරමින් බාහිර ආටෝපයට, ආටෝප-සාටෝප ජීවිතයට තැන දෙමින්, ධනය, නිලය, තනතුර ආදියට පමණක් ගරු කරමින් ගතකරන ජීවිතයකුයි සමාජයේ දකින්නට ලැබෙන්නෙ.

අතීතයේදී වයෝවෘද්ධ, ගුණවෘද්ධ, තපෝවෘද්ධ ආදී විවිධ සංකල්ප තිබුණා. සාමාන්‍ය ලෝකයේ වයෝවෘද්ධ කියන එක සංකල්පයයි කියන්නෙ. ශාසනයේ තියෙනවා ගුණ වෘද්ධ, තපෝ වෘද්ධ ආදී ඒ සංකල්ප. තපසින් වැඩිහිටි, ගුණයෙන් වැඩිහිටි. ඒකයි අපි අර කුඩා දරුවාට පවා වදින්නේ. නමුත් සමාජයේ ඒ විදියේ වෘද්ධ සංකල්පයක් වෙනුවට දැන් යන්නෙ අර කියාපු නිලතල, ධනය ආදී ඒවාටයි වදින්නේ. ධනයටයි වදින්නේ, නිලයටයි වදින්නේ. නමුත් අපි කල්පනා කරන්නට ඕනෙ ඒ විදියේ ජීවිතයක් තුළින් මනුෂ්‍යයාගේ ආචාර ධර්ම පිළිබඳ භයානක පරිහානියක් ඇතිවෙනවා. තිරිසන් සමාජයක් කරා යනවා. පාරතොටේ යන්න බැරි තත්ත්වයට සමහරවිට ඒ පරිහානිය පැතිරෙන්න පුළුවන්. එතකොට මේවා ගැන අවදිමත්ව අපි කල්පනා කරන්නට ඕනෙ කීප දෙනෙක් හරි. ඇත්ත වශයෙන් ලෝකයට අවශ්‍ය වෙන්නෙ ආදර්ශයයි. අපිට දැන් නිතරම අහන්න ලැබෙනවා බණනම් කොතෙකුත් කියවෙනවයි කියලා. සමහරවිට ඒක නිසාම අවලාදත් ඇහෙනවා බණ කීම ගැන. නමුත් ඒක නෙවෙයි අදහස. ඒ බණ අහන කීප දෙනෙක් හරි ආදර්ශය තමන්ගේ ජීවිත තුළින් ඉදිරිපත් කරගන්නවානම් අන්න ඒකයි වටින්නේ. එතකොට ඒවා බණ කීම නෙවෙයි, බණ අහන ආකාරයත්, ඒවා පිළිපැදීමට උනන්දු නොවීමත් නිසයි මේ පරිහානිය තියෙන්නෙ. ඉතින් තමතමන් කල්පනා කරගන්න ඕනෙ රටේ තත්ත්වය කෙසේ වෙතත් නුවණින් කල්පනා කරලා මේ ලැබුණු කෙටි - ආයුෂ කොච්චර දීර්ඝ වුණත් දැන් අර දරුවා අවුරුදු එකසිය විස්සක් හිටියා කියලා කියනවා. අවුරුදු එකසිය විස්සක් නමුත් අපට ඒ ධර්මයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට ඒ දරුවා ඒ කාලය නරක දේවල්වලට ගත නොකළ බව පේනවා. උපාසකයින් තව පන්සියයක්

එකතු කරගෙන. තමන්ට ඒ ලැබුණ ඉඩ සහය බුද්ධ තේජස නිසා, ධර්ම තේජස නිසා, සංඝ තේජස නිසා තමන්ට ඒ ආයුෂ ලැබුණා ඒ අවරුද්ධ යක්ෂයාගෙන් බේරිලා. ඒක සිහිපත් කරලා වෙන්නැති ඒ දරුවා පස්සෙ ආයුච්චිඵන කුමාර නමින් හැඳින්වුණා. පන්සියයක් උපාසක පිරිස ඇතිව ධර්මානුකූල ජීවිතයක් ගතකළ බවයි සඳහන් වෙන්නේ. අපිත් කල්පනා කරගන්නට ඕන අපට මේ ලැබුණ අවුරුද්ද, මේ ආයුෂය දවසක් පාසා අපි මේ ගතකරන ගුණ ගරුක ජීවිතය නිසා සමහරවිට අපේ ජීවිතවල විපාක දෙන්න තිබෙන නොයෙකුත් අකුසල කර්ම හොඳ ජීවිත ගත කිරීම තුළින් ඉබේටම ගෙවිලා යනවා, එහෙම නැත්නම් පොඩ්ඩක් හිරිලා බේරෙන්නා වගේ එහෙම තත්ත්ව අපට අහන්න ලැබෙනවා.

කල්පනා කරන්න ඕන මේ අපි එතකොට තවත් අවුරුද්දකට මුහුණදෙන්න තරම් වාසනාවන්ත වුණේ මේ ගතකළ හොඳ ජීවිතය නිසයි. ඒක ස්ථාවරයක් හැටියට අරගෙන තව දුරටත් ඒ පිළිබඳව උනන්දු වීමයි අප කළ යුත්තේ. එතකොට අන්න අර කියාපු විදියට ශීලයෙන් - නිත්‍ය පංචශීලය ගැන කොහෙන්ම උනන්දුවක් වුණේ නැති කෙනා නිත්‍ය පංචශීලය රකින්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ඊළඟට එතනින් සැහීමකට පත් නොවී එක පෝයක් හරි අටසිල් සමාදන් වෙන්න බලන්න ඕන. එක පෝයක් සමාදන් වුණු කෙනා පෝය දෙකට, හතරට ඔය විදියට ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන්ගේ ශීලය පිළිබඳවත් වැඩිමක් ඇතිවෙන ආකාරයට ජීවිතය, පැවැත්ම ගෙන යන්නට ඕන ඒ පැත්තෙන්. ඊළඟට තමන්ගේ වටිනාකම් පිළිබඳව, සාර්ධර්ම පිළිබඳව අන්න අර කියාපු වාම් දිවි පැවතුම් - උසස් සිතූම් පැතුම් කියන සංකල්පයට අනුව අනවශ්‍ය ආටෝප-සාටෝප ජීවිත වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ නියම සාර්ධර්ම තේරුම් අරගෙන ඒ විදියේ සැහැල්ලු ජීවිතයක් තුළින් සිත එකඟ කරගැනීමට, යම්කිසි කර්මස්ථානයක් පිහිට කරගෙන හිත සමාධිමත් කරගැනීමට උත්සහවත් වෙන්න ඕන. ඒ සමාධිමත්වූ සිත තුළින් ඊළඟට කරන්න තියෙන්නේ මොකක්ද? මේ මුලු මහත් ලෝකය හෝ අනිත් ලෝක ගැන, හිත යොදමින් ඒවා සොය සොයා යෑම නොවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ 'සංඥවත් මනසත් සහිත බඹයක් පමණවූ මේ ශරීරය තුළම මම, ලෝකයත්, ලෝකයේ හටගැන්මත්, ලෝකයේ නිරෝධයත්, ලෝක නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදවත් දක්වා වදරම්' කියලා.

ඒ බුද්ධ වචනය සිහියට නගාගෙන මේ තමන්ගේ පංචස්කන්ධය හරියට තේරුම්ගත්තානම් ඒ වගේමයි අනිත් අයගේත් පංචස්කන්ධය. ඒ පිළිබඳ සතිපට්ඨාන න්‍යාය අනුව කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියන සතර පැත්තෙන් අර ඇතුළත පිටත වශයෙන් අජ්ඣන්ත බහිද්ධා කියන ආකාරයට බලන්න පුරුදු වෙන්න ඕනෙ. සතර සතිපට්ඨානය පිළිබඳව අපේ අවබෝධය ගැඹුරු වෙනවා. ගැඹුරු වෙන්න වෙන්න ඊළඟට ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර සත්තිස් බෝධි පාක්‍ෂික ධර්ම හැටියට දක්වන ඒ සම්මප්පධාන, සෘද්ධිපාද, ඉන්ද්‍රිය, බල, බොජ්ඣංග ආදිය ගැනත් අවබෝධය දියුණු වෙනවා. ඒ තුළින් අවසානයේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පිවිසෙනවා. දැන් නොයෙකුත් මහාමාර්ග, අධිවේගී මාර්ග ලෝකයේ ඇතිවෙනවා ජේනවා, ඒ අධිවේග මාර්ග සමහරවිට ඉක්මන් මරණය ඇතිකිරීමේ කෙටි ක්‍රමයක් වෙන්න පුළුවන්, ඒ අධිවේගී මාර්ග හැම එකක්ම පරාදයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයට හඳුන්වා දුන්න මෙන් මේ මැදුම් පිළිවෙත හැටියට හැඳින්වෙන ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ‘එසො මගො නතතඤ්ඤා දසසනසස විසුද්ධියා’ - තමන්ගේ ඒ ජීවන දර්ශනය එහෙමත් නැත්නම් නිවන් දර්ශනය පිරිසිදු කරගැනීමට මේ මාර්ගයම පමණයි තියෙන්නේ. එතකොට ඒ මාර්ගයට අවතීර්ණ වීමයි අවසානයේ සතර සතිපට්ඨානයෙන් පටන්ගන්න මේ ශික්‍ෂණයේ පරමාර්ථය. ඒ මාර්ගය තුළින් තමයි යම් අවස්ථාවක ඒ සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන ක්‍රමානුකූල පුද්ගල පෞරුෂයේ අභිසංවර්ධනයකින් සම්පූර්ණ පරිවර්තනයකින් තමයි කෙනෙකුට, ලෝකෝත්තර තත්ත්ව - සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ ලෝකෝත්තර මාර්ග තුළින් අවසානයේ මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගන්න හැකියාව ලැබෙන්නෙ.

මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕන අද වගේ වටිනා දවසක තමන්ගේ ඉලක්කයන් තියාගන්න තියෙන්නෙ මෙතෙක් මේ අවුරුද්දේ රැස්කරගත්ත පෞද්ගලික ධන සම්පත්වලට වඩා ඊළඟ අවුරුද්දේ ඊටත් වඩා ධන සම්පත් රැස්කරගෙන සුබෝපහෝගී ජීවිතයක් ගත කිරීම නෙමෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදළ මේ සංසාර දුකට පිළිබඳව ගැඹුරින් තේරුම් අරගෙන මේ දුක කෙළවර කරගැනීම සඳහා මෙතෙක් දැරූ ප්‍රයත්නයට වඩා සිය දහස් ගුණයක් ශක්තිමත් ප්‍රයත්නයක්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉදිරි අවුරුද්ද තුළ දරනවා කියන ඒ අධිෂ්ඨානය සිතට තැන්පත් කරගන්න ඕනෙ.

එතෙක් මේ වටිනා ශීලයක් සමාදන් වීමෙන්, ඊළඟට මේ ධර්මශ්‍රවණය කිරීමෙන් ඒ වගේම ඒ කාලය ඇතුළත තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් තමන්ට හුරුපුරුදු භාවනාවක් දියුණු කරගැනීමෙන් දන, ශීල, භාවනා ආදී හැම පැත්තෙන්ම මේ පින්වත් පිරිස විශාල කුසල සම්භාරයක් රැස්කරගත්තා. මේ සිල් පිරිසට දනය සැපයීම කියන එකත් සුලු පටු වැඩක් නොවෙයි. ඒකත් මේ පින්වතුන් ඉෂ්ට කරගත්තා. තම තමන්ම ඒ කටයුතු වලට සහභාගි වෙලා. එතකොට දන, ශීල, භාවනා කියන වටිනා ගුණධර්ම රාශියක් අද දින රැස් කරගත්තා. මේ හැම එකකින්ම, මේ රැස්කරගත්තු ශක්තියම අපි ඉදිරියට ගෙන යමින් හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ශාසන පහන නිවෙන්න කලින් තමන්ගේ ඒ කලාශාණම්‍ය පිහිට උපකාර කරගෙන බණ භාවනා සාර්ථක කරගෙන, කර්මස්ථාන මුදුන්පත් කරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිචේදයෙන් මේ සියලු සංසාර දුකින් අත මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවන් ලබාගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවනානිශංසයත් ඒකාන්තයෙන්ම උපකාර, උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

100 වන ဧည့်သည်

100 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 138)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

නො භාසමානං ජානනි - නිසසං බාලෙහි පණ්ඩිතං
භාසමානං ච ජානනි - දෙසෙනතං අමතං පදං

භාසයෙ ජොතයෙ ධම්මං - පගගනෙහ ඉසිනං ධජං
සුභාසිත ධජා ඉසයො ධමෙමා හි ඉසිනං ධජො’ති

– විසාධපඤ්චාලිපුත්ත සූත්‍රය, නිදන සං., සං.නි.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

සම්බුද්ධ ශාසනයේ විරස්ථිතියට ධර්මදේශනාව මූලාධාර වන ආකාරය තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහොම අවස්ථාවල ඉස්මතු කරලා දැක්වුවා. ජීවිතයක්, ජීවිත ගමනක් සම්පූර්ණයෙන්ම පරිවර්තනයකට භාජනය වන අන්දමට ධර්මය දේශනා කරන පිළිවෙලත් පහදලා දුන්නා. ආදර්ශවත් හැටියට ධර්මය දේශනා කරන ඇතැම් සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රශංසාවට පවා ලක් වුණා. මේ අද මාතෘකා කළ ගාථා දෙකත් උන්වහන්සේ වදලේ ඒ වගේ අවස්ථාවකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර මහාවනයේ කුටාගාර ශාලාවේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ විසාක පංචාලපුත්ත කියන ස්වාමීන්වහන්සේ උපස්ථාන ශාලාවේ සංඝයාවහන්සේලාට ධර්මානුශාසනා කරනවා. ඒ ධර්මානුශාසනා කරන ආකාරය දැක්වෙන විශේෂ වචන කීපයක් සඳහන් වෙනවා ‘ධම්මියා කථාය සඤ්ඤෙසති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සමපහංසෙති’. ධර්මකථාවෙන් සන්දර්ශනය කියන්නේ නොයෙකුත් උපමා නිදර්ශන ආශ්‍රයෙන් තමන් කියන කාරණා හරියට සන්දර්ශනය කරනවා, දක්වනවා, පැහැදිලි කරනවා. ඒ වගේම සමාදපෙති කියන්නේ ඒවා ඒත්තු ගන්වනවා. දූන් සිල් සමාදන් කරනවා කියන්නේ ඒවා පිළිගන්න සලස්වනවා කියන එකෙන. සමුත්තෙජෙති කියන්නේ උත්සාහවත් කරනවා. සමපහංසෙති කියලා කියන්නේ සතුටු කරනවා.

එතකොට හොඳ ධර්මදේශනාවක ලක්ෂණ වශයෙන් ඒ කියන කාරණා උපමා, නිදර්ශන මගින් පෙන්නුම් කිරීමත්, ඒ කියන කාරණා හොඳට ඒත්තු ගන්වාලීමත්, ඒ වගේම උත්සාහවත් කිරීමත්, සතුටු

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කිරීමත් කෙරෙනවා. ඒ වචන එතන යෙදෙනවා. ඒ වගේම තවත් වචන, පද කිහිපයක් එතන සඳහන් වෙනවා ඒ කථා විලාසය, දේශනා විලාසය පිළිබඳව. ඒ භාෂාව පිළිබඳව කියන්නේ පොරියා වාචාය, විසසධාය, අනෙලගලාය, අතථසස විඤ්ඤපනියා, අනිසසිතාය කියන වචන පද පහකුත් එතන සඳහන් වෙනවා. පොරියා වාචාය - පෞරී කියන්නේ පුරවාසීන්ගේ නගරවාසීන්ගේ භාෂාව. සාමාන්‍යයෙන් පොරියා වාචා කියන්නේ ව්‍යක්ත - සභ්‍ය භාෂාවෙන් ඒ දේශනාව පවත්වන බවයි ඒ වචන වලින් හැඟෙන්නේ. විසසධාය කියන්නේ හොඳට වචන, අකුරු පැහැදිලිව උච්ඡාරණය කරමින්, මටසිලිටි අන්දමින්. අනෙලගලාය - නිදෙස්ව ගලා යන අන්දමින්. අතථසස විඤ්ඤපනියා, ඒ කියන දේවල් හරියට අර්ථය පැහැදිලි වෙන අන්දමට දේශනා කරනවා. ඒ වගේම අනිසසිතාය කියන්නේ මේ භවයට ඇලුම් කරන අන්දමට නොවෙයි, භවයෙන් මිදීමට උපකාර වන අන්දමට ඒ ධර්මය දේශනාව හසුරුවනවා. ඉතින් ඔන්න ඔය කියන ලක්ෂණ වලින් යුක්තව උන්වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට උපස්ථාන ශාලාවේ ධර්මදේශනාව පැවැත්වුවා.

එද සන්ධ්‍යා භාගයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විවේකයෙන් නැගිටලා ඇවිල්ලා උපස්ථාන ශාලාවේ ඒ පනවන ලද ආසනයේ වැඩ ඉඳගෙන සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා 'කවුද මහණෙනි, මේ උපස්ථාන ශාලාවෙහි සංඝයාවහන්සේලාට මේ මේ විදියේ වචන මාලාව යොදලා, ධර්මකථාවකින් සංඝයාවහන්සේලා උත්සාහවත් කළේ?' එතකොට සංඝයාවහන්සේලා කියනවා 'ස්වාමීනි මේ ආයුෂ්මත් විසාක පංචාලපුත්තයී සංඝයාවහන්සේලා උත්සාහවත් කළේ ධර්මකථාවකින්'. ඉතින් ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට විසාක පංචාලපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ අමතලා කියනවා 'සාදු සාදු විසාක. බොහොම හොඳයි විසාක, සංඝයාවහන්සේලා මේ වගේ පිරිසිදු වචන මාලාවකින් උත්සාහවත් කිරීම' කියලා එහෙම ප්‍රශංසා කරලා, ඔන්න ඒ අවස්ථාවේ අර මාතෘකා කළ ගාථා දෙක වදළේ.

නො භාසමානං ජානනි - නිසසං බාලෙහි පණ්ඩිතං. බාලයන් අතර මිශ්‍රව සිටින පණ්ඩිතයා කථා නොකරනතාක් අන්‍යයේ දැන නොගනිත්. භාසමානං ච ජානනි - දෙසෙනතං අමතං පදං. කතා කරන කල්හි - අමෘත පදයවූ ඒ නිර්වාණය ගැන දේශනා කරන කල්හි අන්‍යයේ ඔහු හඳුනාගනිත්. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන ඒ ගාථාව හරියට අභියෝගයක් වගේ. අපි ඒකෙ සාමාන්‍ය අර්ථය කිව්වොත්

මෙන්න මෙහෙමයි - 'භාසයෙ ජොතයෙ ධම්මං', මේ ධර්මය දෙසන්නේය. ධර්මය බබුළුවන්නේය. 'පගගනෙහ ඉසිනං ධජං', ඉසිවරුන් ඒ ධජය ඔසවන්නේය. ඔසවා අල්ලාගන්නේය. සුභාසිත ධජා ඉසයො, සෘෂිවරු ධර්මය ධජය කොට ඇත්තාහ. ධමමො හි ඉසිනං ධජො, ධර්මයමයි සෘෂිවරුන්ට ධජය. ඒ අභියෝග ස්වරූපයම අපි පරිවර්තය තුළින් ඉදිරිපත් කරන්න උත්සාහ කළොත් මෙහෙම කියන්න හැකියි.

දෙසවු බබුළුවවු සදහම
ගනිවු නගවු ඉසිවර ධජ
සුගති ධජය ඇත ඉසිනට
දහමමැ වෙයි ඉසිවර ධජ.

අන්න ඒ ගාථා ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළා. ඊළඟට ඒ විසාක පංචාලපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ සම්බන්ධයෙන් ඒ බණ පොත්වල උන්වහන්සේගේ ජීවිත කතාව පිළිබඳව, වර්ත කතාව පිළිබඳව යම් යම් කෙටි විස්තර තියෙනවා. උන්වහන්සේ මගධ රටේ කෙනෙක්. පංචාලපුත්ත කියන නමෙන් තේරෙන්නේ පංචාලී කියන - සමහර තැන්වල සඳහන් වෙනවා රජ බිසවකගේ පුතෙක් හැටියට, නමුත් ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකාරවරයෙකුගේ පුතෙක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ප්‍රදේශයට වැඩිය අවස්ථාවේ බණ අහලා පැහැදිලා, පැවිදිවෙලා සැවැත් නුවරට ගිහිල්ලා අභිඥාලාභී මහරහතන්වහන්සේ කෙනෙක් බවට පත් වුණා. ඊළඟට උන්වහන්සේ තමන්ගේ උපන් ගමට ඇවිල්ලා ඒ ප්‍රදේශවාසී මනුෂ්‍යයින්ට ධර්මය දේශනා කළා. ඒ අවස්ථාවේ ඒ මනුෂ්‍යයින් ඇහුවා නියම ධර්මකථිකයෙකු තුළ තිබියයුතු ලක්ෂණ මොනවාද කියලා. උන්වහන්සේ දුන්න පිළිතුර උන්වහන්සේ පිළිබඳ ථේර ගාථාවේ සඳහන් වෙනවා. ඒ ගාථාව මෙන්න මෙහෙමයි.

න උක්ඛිපෙ නො පි පරික්ඛිපෙ පරෙ - න ඔක්ඛිපෙ පාරගතං න ඵරයෙ
න වත්තවණණං පරිසාසු බ්‍යාහරෙ - අනුදධතො සමමීතභාණි සුබ්බතො

න උක්ඛිපෙ කියන්නේ තමා හුවා නොදක්වන්නේය. ධර්මදේශනාව තුළ තමන් ලොකු කරලා තමන්ගේ ලොකුකම්, ජාති වශයෙන් උගත්කම් වශයෙන් ලොකුකම් කියන්නේ නැත. නො පි පරික්ඛිපෙ පරෙ - විවේචන වශයෙන් අනිත් අය පහත් නොකරන්නේය. න ඔක්ඛිපෙ - අනිත් අය හෙලා නොදකින්නේය. පාරගතං න ඵරයෙ -

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පරතෙරට ගිය රහතන්වහන්සේලාට නිග්‍රහ නොකරන්නේය. න වතකවණණං පරිසාසු බ්‍යාහරෙ - පිරිස් මැද තමන්ගේ ආත්ම වර්ණනාව නොකරන්නේය. අනුඤ්ඤා - උඩගු නොවූයේ, සමමිතභාණි - මැනලා කිරලා හරියට පමණ දෑන කථා කරන කෙනෙක්ව. සුබ්බතො - හොඳ යහපත් පැවැත්මක් ඇත්තෙක් වන්නේය කියලා, ඒ විදියට නියම ධර්මකථිකයෙකුගේ අංග ලක්ෂණ පවා උන්වහන්සේ දේශනා කළ බව සඳහන් වෙනවා.

මේවා ආශ්‍රයෙනුත් හිතාගන්න තිබෙන්නේ ධර්මයේ වටිනාකම බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරන්නයි මේ ධර්ම ධර්මය ඔසවන්න කියලා කියන්නේ. මොකද මේ ශාසනයේ මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා පුද්ගල ගෞරවයට වඩා ධර්ම ගෞරවය ලොකුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ධර්මයට ගරු කරමින් උන්වහන්සේගේ ජීවිත කාලය ගෙවූ බව බුදුරජාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරනවා එක් අවස්ථාවක. 'මහණෙනි මම සම්බෝධිය ලැබූ අලුතම උරුවෙලාවේ තේරුණා නදී තෙර අප්පල් නුග රුක මුළු විවේකයෙන් සිටින අවස්ථාවක මට මෙහෙම අදහසක් ඇති වුණා, කිසිවෙකුට ගරු බුහුමන් නොකරමින් ගුරුවරයෙකු ඇසුරු නොකරමින් ගතකරන ජීවිතය දුක් සහිතයි. මම කිනම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෙක් ඇසුරු කරමින් ගරු කරමින්, සත්කාර කරමින් ජීවත්වෙන්නද?' කියලා උන්වහන්සේ සලකලා බැලුවා, නුවණින් හිතලා බැලුවා. දෙවියන් බඹුන් සහිත මේ මුලු ලෝකයම සිසාරා බැලුවත් බුදුරජාණන් වහන්සේට පෙනුනේ නෑ තමන්වහන්සේට වඩා ශීලයෙන්, සමාධියෙන්, ප්‍රඥාවෙන්, විමුක්තියෙන් උසස් කෙනෙක්. ඔන්න එතකොට තමන්වහන්සේ මෙහෙම අදහස් කළයි කියලා මේ විදියට කියවෙනවා 'ඊළඟට මෙහෙම අදහසක් මට ඇතිවුණා, මම මේ මා විසින් අවබෝධ කරගත්තු ධර්මයම ගරුකරමින්, ධර්මයට සත්කාර කරමින්, ධර්මය ඇසුරු කරමින් ජීවත් වෙන්නෙමිනම් යෙහෙකි', කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ අදහස ඇතිවෙනවාත් එක්කම සහම්පති බ්‍රහ්ම රාජයා ඒ අදහස තේරුම් අරගෙන එතෙතට පහළ වෙලා එකත්පස්ව ඉඳගෙන වැඳලා බුදුරජාණන් වහන්සේට කියනවා 'එසේය සුගතයන් වහන්ස, එසේමය සුගතයන් වහන්ස අතීතයේ යම්තාක් බුදුරජාණන් වහන්සේලා හිටියානම් ඒ හැම කෙනෙක්ම - තථාගතයන්වහන්සේලා හිටියානම් උන්වහන්සේලා හැම කෙනෙක්ම ධර්මයටම සත්කාර ගරුකාර කරමින් ධර්මය ඇසුරු කරමින් වැඩ වාසය කලා, අනාගතයේ යම්තාක් බුදුවරුන් ඇතිවෙනවානම් උන්වහන්සේලාත් ඒ විදියටමයි. ඒක නිසා

භාග්‍යවතුන්වහන්සේන් ඒ විදියට ධර්මයටම ගරු කරමින්, සත්කාර කරමින් වැඩ වාසය කරත්වා! කියලා එතන ගාථා දෙකකින් සඳහන් වෙනවා 'මේක ධර්මතාවක් - එසා බුද්ධාන ධම්මතා - බුදුරජාණන් වහන්සේලාගේ ධර්මතාවයයි මේ ධර්මයට ගරු කිරීම' කියලා. මේක අනුව තමයි මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් දැකලා ඇති හත් අවුරුදු සාමණේර කෙනෙක් වුණත් ධර්මය දේශනා කරනවානම් උස් අසුනක් දෙන්නේ, ඒ ධර්මය පිළිබඳව ගෞරවය ප්‍රකාශ කිරීමට.

ඊළඟට එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලා අමතලා ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, සුගතයන්වහන්සේ හෝ සුගත විනය හෝ ලෝකයේ පවතිනතාක් දෙවියන් මනුෂ්‍යයන් සහිත ලෝකයාට හිත සුව යහපත සැලසෙනවා'. සුගතයන්වහන්සේ කියන්නේ කවුද කියලා ඉස්සෙල්ලා තෝරනවා. සුගතයන්වහන්සේ කියන්නේ තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ. සුගත විනය කියන්නේ මොකක්ද? ඒ තථාගතයන්වහන්සේ දේශනා කරන මූල, මැද, අග යහපත්වූ අර්ථ ව්‍යඤ්ජන සහිතවූ - ව්‍යඤ්ජන කියලා කියන්නේ අකුරු - අකුරු පද සම්පූර්ණවූ, පිරිසිදු බ්‍රමචර්යාව දේශනා කරන ධර්මයටයි සුගත විනය කියන්නේ. සුගතයන්වහන්සේ හෝ සුගත විනය හෝ ලෝකයේ පවතිනතාක් දෙවියන් මනුෂ්‍යයන් සහිත ලෝකයාට විශාල සහනයක් සැලසෙනවා කියලා ප්‍රකාශ කරලා ඒ එක්කම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ සද්ධර්මය අතුරුදහන් වීමට, ලෝකයාට අමතක වීමට හේතු වන කාරණා හතරක්. පළමුවෙනි කාරණය භික්ෂුන්වහන්සේලා මේ ධර්මය වැරදි විදියට හදරනවා. වැරදි පද ව්‍යඤ්ජන ඇතිව, අකුරු ඇතිව, වැරදි විදියට ධර්මය අල්ලගන්නවා, ඉගෙනගන්නවා. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා වැරදියට ගත් අකුරු, පද නිසා අර්ථයත් විකෘත වෙනවා. අන්න එහෙම ධර්මය පරිහානියට පත්වෙන කාරණයක් හැටියට දක්වන්නේ වැරදියට ධර්මය ඉගෙනගැනීමයි.

ඊළඟට දෙවනුව දක්වනවා අනාගතයේ භික්ෂුන්වහන්සේලා ඇතිවෙනවා ඒ අය ඉතාමත්ම නොහික්මුණු අකීකරු ධර්මානුශාසනාවන්ට සවන් නොදෙන විදියේ කට්ටිය. සංඝයා-වහන්සේලාගේ ඒ ආකල්පයත් සද්ධර්මය අතුරුදහන් වීමට හේතු වෙනවා. තුන් වෙනි කාරණය දක්වනවා ධර්මධර විනයධර සංඝයාවහන්සේලා ඊළඟ පශ්චිම ජනතාවට, අනිත් සංඝයා-

වහන්සේලාට, තමන්ගේ ගෝලයින්ට එහෙම හරියාකාරව ධර්මය උගන්වන්නේ නෑ. ඒක නිසා අර සුත්‍රාන්ත ධර්මය අතුරුදහන් වෙනවා. ඒවාට පිළිසරණ නැතිව, ඒ කියන්නේ, ඒ සූත්‍ර පිළිගන්න කෙනෙක් නැහැ. ඒවා කටින් කට - ඒ කාලේ විශේෂයෙන්ම භානක පරම්පරාව වශයෙන් ගුරුවරයාගෙන් ගෝලයාට කටින් කට ඒවා මේ ධර්මය රැකගෙන ආපු විදිය අපි කවුරුත් අහලා තිබෙනවා, අන්න ඒ කාරණයයි. හතරවෙනි කාරණය දක්වන්නේ ස්ථවිර භික්ෂූන්වහන්සේලාගේ ජීවිත ක්‍රමය වෙනස් වෙනවා. සුබෝසභෝගී බවට නැඹුරු වෙලා බොහොම ලිහිල් පැවතුම් ඇතිව, විවේකය ප්‍රිය නොකරන, නිවන ප්‍රිය නොකරන, නිවනට උත්සාහ නොකරන තෙරුන්වහන්සේලා ඇතිවුණහම උන්වහන්සේ අනුව පශ්චිම ජනතාව කියන උන්වහන්සේගේ ගෝල පිරිසත් ඒ විදියට හැඩ ගැහෙනවා. ඔකත් සද්ධර්මය අතුරුදහන් වීමට හේතුවක් කියලා ඔය සූත්‍රදේශනාවේ ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරනවා.

ඊටත් වඩා හොඳින් තවත් වටිනා දේශනාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා සද්ධර්මය ක්‍රමක්‍රමයෙන් පරිහානියට පත්වෙන හැටි අනාගත භයක් හැටියට. අනාගත වාක්‍යයක් හැටියට. ඒක කොච්චර දුරට ඇත්ත වෙලාද කියලා මේ පින්වතුන්ම බලන්න ඕන. ඒකෙදි බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙනියට ඉදිරිපත් කරන්නේ එක්තරා උපමා කථාවක්. 'මහණෙනි, දසාරහ කියලා හිටිය ක්ෂත්‍රිය රජවරු පිරිසකට මිහිඟු බෙරයක් තිබුණා. ඒ මිහිඟු බෙරය ආණක කියන නමින් හඳුන්වන්නේ. ආණක කියන - මේ කකුළු අඬු බෙරයක් පිළිබඳ කථාන්දරයකුත් තිබෙනවා. වඩා හිතන්න තිබෙන්නේ සමහරවිට මේ පතුරු එකතු කරලා හදගත්තු යම්කිසි බෙර කඳක් වෙන්න ඇති. කොහොම නමුත් ඒ බෙරය බොහොම හඬ ඇති, ඇතට ඇහෙන හඬ ඇති බෙරයක්. මේ බෙරයේ එක පතුරක් ගැලවුණාම ඒ අයිතිකාරයෝ හොඳ වටින දේවල් වලින් ඒකට කුඤ්ඤයක් ගැහුවා. තවත් පතුරක් ගැලවුණහම තවත් කුඤ්ඤයක් ගැහුවා. ඔහොම ඔහොම කුඤ්ඤ ගහලා අන්තිමට අර පරණ බෙර කඳ නැති වුණාය. කුඤ්ඤ ගොඩක් විතරක් ඉතුරු වුණාය කියලා ඔය විස්තරය බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාව හැටියට ඉදිරිපත් කළා. එසේම මහණෙනි අනාගතයේදී භික්ෂූන්-වහන්සේලා ඇතිවෙනවා, තථාගතයන්වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ගම්හිරවූ ගම්හිරාර්ථවත්වූ ලෝකෝත්තර ශූන්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත සූත්‍රදේශනා කරන කල්හි ඒවාට කන් නොදෙන. ඒවා ඉගෙනගන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ නෑ. ඒවායේ අර්ථය සලකන්නේ නෑ. ඒවා

ඉගෙනගෙන හදාරන්න උත්සාහවත් වෙන්නෙ නෑ. ඒ වෙනුවට ඒ යම්තාක් බාහිර ශ්‍රාවකයින් විසින් දේශනා කරන කාච්ඡාමයවූ විසිතුරු අකුරු ඇති, විසිතුරු පද ඇති කාච්ඡාමය සූත්‍ර ඇත්නම්, ඒවාට හොඳට කන් දෙනවා. ඒවා ඉගෙනගන්න උනන්දු වෙනවා. ඒවා ලොකු කරලාගන්නවා. අන්න ඒ විදියට අනාගතයේ මේ සද්ධර්මය අතුරුදහන් වෙන්න ඉඩ තිබෙනවා කියලා, ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට අවවාද කරනවා, එම නිසා මහණෙනි, මෙන්න මේ විදියට හික්මිය යුතුයි. අපි මේ තථාගත භාසිත ලෝකෝත්තර ශූන්‍යතා ප්‍රතිසංයුක්ත සූත්‍රාන්ත ඉගෙනගැනීමට, ඒවා හැදෑරීමට, ඒවා තේරුම්ගැනීමට උත්සාහවත් වෙමු කියලා මෙසේ හික්මිය යුතුයි කියලත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කර වදළා.

ඉතින් ඔන්න ඔයින් අපට තේරෙනවා මේ සද්ධර්මය ආරක්‍ෂා කරගැනීම කියන එක බැරැරුම් වගකීමක්. ඒ වගේම සද්ධර්මය දේශනා කිරීම කියන එකත් බැරැරුම් වගකීමක්. ඒ බව හෙළිවෙන තවත් කථාන්දරයක් ඊළඟට ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා, මේ ශාසනයේ උදයී කියන හික්‍ෂුවක් ගැන. විනය පිටකයේ දැක්වෙන ආකාරයට උදයී කියන හික්‍ෂුව විනය නීති කඩමින් බොහෝවිට බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් 'මෝඝ පුරිස' කියලා - මෝඝ පුරිස කියන උපාධිය ලබාපු කෙනෙක්. මෝඝ පුරිස කියන්නේ හිස් පුරුෂයා. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට දෙස් කිව්වා මේ උදයී හික්‍ෂුවට ඒ හැසිරෙන ආකාරයට, ගිහියන් හා හැසිරුණු ආකාරයට, බොහොම ඇවැත් වලට පැමිණෙමින් හිටපු පුදුම විදියේ වර්තයක්. නමුත් මේ උදයී හික්‍ෂුව බොහොම ජනප්‍රියයි.

එක දවසක්ද මේ උදයී හික්‍ෂුව විශාල පිරිසක් පිරිවරාගෙන ධර්මදේශනා කරනවා. මේක දැක්කා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ. දැකලා ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශකරනවා 'ස්වාමීනි මම දැක්කා උදයී ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ විශාල පිරිසක් මැද ඉඳගෙන ධර්මය දේශනා කරනවා'. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ආනන්ද අනුන්ට ධර්මය දේශනා කරනවා කියන එක ලේසි වැඩක් නෙවෙයි. අනුන්ට ධර්මය දේශනා කරන තැනැත්තා කරුණු පහක් තමා තුළ පැලපදියම් කරගෙනයි, කාරණා පහක් හරියට අධිෂ්ඨාන කරගෙනයි එසේ කළ යුත්තේ. ඒ කොහොමද?' ඔන්න එකින් එක දක්වනවා දේශනා කිරීමේදී පිළිපැදිය යුතු ප්‍රතිපත්ති වශයෙන්. ආනුප්‍රබ්ධිකථං කතිස්සාමිති පරෙසං ධම්මං දෙසිතබ්බො. ඒ කියන්නෙ අනුපිළිවෙල කථාවක්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කරන්නෙමි කියන අදහස ඇතිව ධර්මදේශනාව හසුරුවන්නට ඕන, පළමුවෙනි කාරණාව.

දෙවෙනි කාරණය පරියායදසසාවිකථං කතිස්සාමිති පරෙසං ධම්මං දෙසිතබ්බො, පරියාය කියන්නේ හේතු උදහරණ සහිතව ධර්මය දේශනා කළයුතුයි කියන එකයි. ඊළඟට අනුදායනං පටිච්ච පරෙසං ධම්මං දෙසිස්සාමිති, දයාව අනුකම්පාව ඇතිව ලෝකයේ අසන්නන් කෙරෙහි අනුකම්පාව ඇතිව ධර්මය දේශනා කරන්නෙමි කියන කාරණයත් හිතේ පැලපදියම් කරගෙනයි දේශනා කළ යුත්තේ. ඊළඟට න ආමිසනනරොකථං කතිස්සාමි ධම්මං දෙසිතබ්බො, ඒ කියන්නේ ආමිසය එල්ල කරගෙන, මේ බණ අහලා මට සිවුපසයෙන් පූජා ලැබේවා කියලා ආමිසය ප්‍රාර්ථනා කරගෙන ධර්මය නොදෙසිය යුතුයි. පස්වෙනි කාරණය අතනානං ච පරං ච අනුපහච්ච ධම්මං දෙසිස්සාමිති, තමාගේත් අනුන්ගේත් ගුණ නොනසා, තමාගේ ගුණ නසනවා කියලා කියන්නේ අන්න අර ආත්ම වර්ණනා ආදිය ගැන කීමෙන්. අනුන්ගේ ගුණ නසනවා කියලා කියන්නේ, අනුන්ගේ ගුණ නැසීම් වශයෙන් ඒ විවේචන ආදිය කිරීමෙන්. ඔන්න ඒකෙනුත් වැළකිලා මේ ධර්මය දෙසිය යුතුයි කියලා ඔය විදියට කාරණා පහක් එතන දක්වනවා.

ඉතින් මේක තවත් කෙටියෙන් විස්තර කළොත් අවස්ථාව හැටියට අනුපිළිවෙල කතාව කියන එක මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව පිළිබඳවත් නිතර සඳහන් වෙන එකක්. උන්වහන්සේගේ කථා මාර්ගය බොහෝවිට ඔය පොතපතේ සඳහන් වෙන්නේ දන කථා, සීල කථා, සග්ග කථා ඔය විදියට යන්නේ. ඉස්සෙල්ලා ආරම්භ කරන්නේ දන කථාවෙන්. සීල කථාවෙන් සග්ග කථා. ඊළඟට කාමානං ආදීනවං, ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙකධම්මෙ ච ආනිසංසං. ඔන්න අනුපිළිවෙල කථාවට අනුවෙන ටික ප්‍රධාන වශයෙන්ම. දනයේ ආනිශංස ආදිය, දනය හොඳ ප්‍රතිපත්තියක් බව දේශනා කරනවා. ශීලය වටිනා ප්‍රතිපත්තියක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ විස්තර කරනවා. එතකොට ඒ පිරිස ඒ මට්ටමේ අයට ඒකත් ලොකු දෙයක්. හරියට පැළ ගොයමට වහින පොදු වැස්සක් වගේ ඒ අයගෙන් සිත් සතන් පුබුදු වෙනවා දන් දීම සිල් රැකීම ආදිය පිළිබඳව. ඉතින් ඒ විදියට දන කථා, සීල කථා. ඊළඟට දන් දීමෙන් සිල් රැකීමෙන් දිව්‍යලෝකයේ උපදින්න පුළුවන් බව, සග්ග කථා. ඒකත් ඔය ධර්මානුකූලව කර්මානුරූපව සිදුවෙන දෙයක් නිසා බුදුරජාණන්

වහන්සේ ඒකත් මතුකරනවා. ඒ වෙනකොට ඉතින් හිතට ලොකු සතුටක් ඒ අසන්නන් තුළ ඇතිවෙලා. ඔන්න ඊළඟට කන්ද බහින්නා වගේ දන කථං, සීල කථං, සගග කථං, කාමානං ආදීනවං. මේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ හෝ දිව්‍යලෝකයේ වෙසෙන්නන්ට පංචකාමයන්ගේ ඇති ආදීනව පක්ෂය. ඔන්න නිවනට නැඹුරු කරන හැටි. ආදීනවයන්. ඔකාරං සංකිලෙසං, ඒවායේ ලාමක බව, ඒවායේ කෙලෙස් උපදවන ස්වභාවය. ඊළඟට දේශනා කරනවා, ඒ එක්කම නෙකබමෙම ව ආනිසංසං, ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදිවීමේ අනුසස් දක්වනවා.

ඔන්න ඔය අවස්ථාව වෙනකොට ඒ අසන පිරිස අතර යම් කෙනෙකුත් තුළ ඒ සිත් සතන් සකස් වෙලා තිබෙනවානම් පැවිද්දට ගැලපෙන ආකාරයට - බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ ශක්තිය තිබුණා ඒ අසන්නන්ගේ සිත සකස් වුණු ආකාරය දනගැනීමට. ඒ ගැන සඳහන් වෙනවා - කලලං විතතං, මුදු විතතං, විනීවරණ විතතං, උදගග විතතං, පසනන විතතං ආදී පද වලින්. හරියට සිත ක්‍රමානුකූලව සකස් වෙලා තිබෙනවානම්, මෘදු වෙලා තිබෙනවානම්, නීවරණ ධර්මයන්ගෙන් ඉවත් වෙලා තිබෙනවානම් ඒ මොහොතට හරි, ඒ වගේම සිත සතුටු වෙලා, ධර්මය පිළිගන්න සූදනම් තත්ත්වයට පත්වෙලා තියෙනකොට තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේලා විසින්ම ලෝකයට හෙලිකර වදළ, මතුකර වදළ - යා බුද්ධානං සාමුකකංසිකා ධම්මදෙසනා - චතුරාර්ය සත්‍යය, දුක්ඛ සමුදය, නිරෝධ, මාර්ගයෙන් චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාව ඉදිරිපත් කරන්නේ. ඔන්න ඕකයි සාමාන්‍යයෙන් අනුපිළිවෙල කථාව වශයෙන් දක්වන්නේ.

ඒ නැතත් යම් ධර්මදේශනාවක් ක්‍රමානුකූලව එක එක පියවර අනුව දේශනා කරනවානම් අනුපිළිවෙලින්, ඒක අනුපිළිවෙල කථාවක් කියන්න පුළුවන්. අර නමස්කාරයට පොල්තෙල් පහන එහෙම පිටින්ම වියදම් කරන්නේ නැතුව කරුණු පිළිවෙලින් එකිනෙක පැහැදිලිව පිළිවෙලකට දේශනා කිරීමයි අනුපිළිවෙලට දේශනා කරනවා කියන්නේ. ඊළඟට පරියායදසසි කථාවත් කියන්නේ අර හේතු උදහරණ අවස්ථානුකූලව දක්වමින් ධර්මදේශනාව ඒ අසන්නන්ට ඒත්තු ගන්වන ආකාරයට ඉදිරිපත් කිරීමයි. අනුදයතං පටිච්ච කියන එක ඉතින් තේරුම්ගන්න පුළුවන් - මේ සංසාරයේ ගැලී සිටින මේ සත්ත්වයා දුකින් මුදවාගන්නට මගේ මේ වචනයක් පාසා උපකාරවත් වේවා කියලා දයාවෙන් දේශනා කරනවා කියන එකයි. න ආමිසනතරො, මේක අහලා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ සම්මාදන් වට්ටිය පිරව්වා කියලා හිතාගෙන නෙවෙයි, මේ අයගේ සිත් සතන් පිරිලා මේක තුළින් යම් දවසක නිවන් දකින්නට උපකාර වේවා කියන අදහසිනුයි. ඊළඟට අන්තිමට කියන්නෙ අත්තානං ව පරං ව, තමාගේ ගුණ වර්ණනා කිරීම් වශයෙන්වත් අනුන්ගේ ගුණ නැසීම් වශයෙන්වත් යොදන්නේ නැතුව දේශනා කළයුතුයි කියන එකයි. ඔන්න ඔය කාරණා පහ විශේෂයෙන් ධර්මදේශකයන් තුළ තිබිය යුතු ගුණාංග හැටියට එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා.

ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේගේම ධර්මදේශනා ශෛලිය පිළිබඳවත් වටිනා සූත්‍රදේශනාවක් සඳහන් වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් ධර්මදේශනා කරන ආකාරය, අර විදියට යමක් බලාපොරොත්තුවෙන් නෙවෙයි, කිසිම විශේෂයක් නොකර රජතුමෙකුට හෝ සිටුවරයෙකුට හෝ වේවා, අන්තිම දුගියෙකුට හෝ වේවා උන්වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ එකම ආකාරයකටයි. ඒක සඳහන් වෙන වටිනා සූත්‍රයක් තිබෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලා දක්වන්නේ උපමාවයි. මහණෙනි, සිංහයා හැන්දෑ වරුවෙහි ගුහාවෙන් එළියට ඇවිල්ලා පිට දිග හරිනවා. ඇඟමැලි කඩනවා. ඊළඟට හතර දිසාව බලනවා. බලලා තුන් සැරයක් සිංහ නාද කරනවා. සිංහ නාද කරලා ගොදුරු පිණිස නික්ම යනවා. ඒ සිංහයා ගොදුරු පිණිස නික්ම යන අවස්ථාවේ ඇතෙකුට ගැහුවත්, ඇතෙකුට පහර දුන්නත් හරියටම පහර දෙනවා ආයෙ අඩුවක් නැතුව. මී හරකෙකුට පහර දුන්නත් ඒත් ඒ වේගෙන්මයි මී හරකෙකුට පනින්නෙ. ගවයෙකුට පැන්නත් ඒ විදියටමයි. දිවියෙකුට පැන්නත් ඒ විදියටමයි. යටත් පිරිසෙයින් හාවෙකුට බලලෙකුට පැන්නත් සිංහයා පනින්නෙ එකම පිම්මකින්. මොකද එහෙම කරන්නෙ? සිංහයාගේ ඉලක්කය වැරදීම, සිංහයාට මදිකමක්. සිංහයාගේ පැනීම, සිංහයා ගොදුරු සොයාගෙන ගිහිල්ලා පනින පිම්ම විශේෂ දෙයක්. මගේ මේ ඉලක්කය නොවරදීවා කියන අදහසින් ඒ විදියට පනින්නෙ.

ඔන්න ඊළඟට තේරුම් කරනවා උපමෙය ආශ්‍රයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ. 'මහණෙනි, සිංහයා කියන්නේ තථාගත අරහත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ. සිංහ නාදය කියන්නේ ධර්මදේශනාවයි'. ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා 'තථාගතයන්වහන්සේ භික්ෂුන්ට ධර්මය දේශනා කළත් ඒත් සකසා දේශනා කරනවා. අර මුල, මැද, අග යහපත් අන්දමින් මේ බ්‍රහ්මචරියාව ප්‍රකාශ කරන යහපත් වචන, පද, වාඤ්ජන ඇතිව ඒ

විදියට හික්කුන්වහන්සේලාට දේශනා කළත් සකසා දේශනා කරනවා. හික්කුණින්ට දේශනා කළත් සකසා දේශනා කරනවා හරියාකාරව. උපාසකයින්ටත්, උපාසිකාවන්ටත් ඒත් ඒ විදියටයි. යටත් පිරිසෙයින් හිගන්නෙකුට, වැද්දෙකුට දේශනා කළත් ඒත් සකසා දේශනා කරනවා. මක්නිසාද, අන්ත එතනදී දක්වන්නේ අර සිංහයාගේ ඉලක්කය වගේ ත්‍යාගනයන්වහන්සේලා ධම්මගරුයි. ධර්ම ගරුතියෙන්, ධර්මයට ගරු කරමිනුයි, ආමිසගරු නෙවෙයි. ආමිස ගරුනම් අර පුද්ගලයාගේ පමණක් මූණ බලලා, යමක් කියලා සතුටු කරන්නයි ඒ දේශනා කරන්නේ.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ රජ කෙනෙක් හෝ වේවා සිටු කෙනෙක් හෝ වේවා, අන්ත දුගියෙක් හෝ වේවා අර විදියට සිංහයා පනින්නා වගේ ඒ ධර්මය දේශනා කරන්නෙ. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලිය. අපි එහෙම කිව්වට මොකද බුද්ධ කාලයේත් හිටියා යම් යම් විවේචනාත්මක අය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාවේ අඩුපාඩු සොයන අය. එහෙම කථාවකුත් හෙලිවෙනවා නාලන්දවේ පාචාරිකා අඹ වනයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවේ අසිබන්ධක පුත්ත කියන ගාමිණී, ගාමිණී කියන්නේ ගම්පතියා. ඒ ගම්පතියා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවට ඇවිල්ලා වැදලා එකත්පසින් ඉදගෙන අහනවා ප්‍රශ්නයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ විවේචනය කරන අදහසින් මේ අහන්නෙ. 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සියලුම සත්ත්වයින් කෙරෙහි හිතානුකම්පි ඇති කෙනෙක්ද? - 'සබ්බපානභූත හිතානුකම්පී' කියන වචනය එතන යොදන්නෙ. 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ හැම සත්ත්වයින් කෙරෙහිම හිතානුකම්පාව ඇති කෙනෙක්ද?' ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා, 'එසේය ගාමිණී ත්‍යාගනයන්වහන්සේ' - බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේ ගැන ප්‍රකාශ කරනකොට ත්‍යාගත කියන වචනය කියනවා - 'ත්‍යාගනයන්වහන්සේ සියලු සත්ත්වයින් කෙරෙහි හිතානුකම්පාව ඇති කෙනෙක්'. 'එහෙනම් මොකද භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඇතැම් කෙනෙකුට සකසා ධර්මය දේශනා කරන්නෙත්, ඇතැම් කෙනෙකුට සකසා දේශනා නොකරන්නෙත්?' ඒ අයට වුණත් ජේනවා ඇති සංඝයාවහන්සේලා - ධර්මය ගැන විශේෂ උනන්දුවක් ඇති අයට බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ වේලාවල් යොදලා බොහෝ සැලකිල්ලකින් දේශනා කරනවා දැකලා වෙන්න ඇති මේ අහන්නෙ.

ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකට දෙන පිළිතුර බලමු. බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'හොඳයි ගාමිණී මම ඔබගෙන්ම

ප්‍රශ්නයක් අහන්නම්. ඔබ කැමති හැටියකට පිළිතුරු දෙන්න. ඔන්න ගොවියෙකුට තිබෙනවා කෙත් තුනක්. කුඹුරු තුනක් තියෙනවා. එක කුඹුරක් ඉහළම මට්ටමේ හොඳ සරු පස් ඇති ඒක අග්‍රගන්‍ය කෙතක්. ඊළඟට දෙවෙනි කෙත මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ. ඒ තරම්ම සරු නෑ. නමුත් හොඳයි. තුන්වෙනි කෙත හොඳටම නිසරුයි. මුඩු බිමක්. කර මැටි සහිත මුඩු බිමක්. ඔය කෙත් තුනෙන් අර ගොවියා වී වපුරනකොට මොන කෙතේද පළමුවෙන්ම වපුරන්නේ? අර පළමුවෙනි කෙතේද, දෙවෙනි එකේද? තුන්වෙනි කෙතේද? එතකොට ඔන්න දැන් අසිබන්ධකපුත්තට උත්තර දෙන අවස්ථාවනේ. එයා ඉතින් විස්තර සහිතව ඒක කියනවා. ‘ස්වාමීනි ඒ ගොවියා අර පළමුවෙනි කෙතෙයි, අර කියාපු අග්‍ර ගන්‍ය කෙතෙයි ඉස්සෙල්ලා වපුරන්නේ. එහි වපුරලා ඉවරවෙලා තවත් වී එහෙම ඉතිරිවෙලා තියෙනවානම් බිත්තර වී, අන්න මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ කෙතෙන් වපුරනවා. ඒකෙන් වපුරලා තවත් යමක් ඉතිරි වෙලා තිබෙනවානම් අර කර මැටි සහිත නිසරු බිමෙන් වපුරනවා, මොන අදහසින්ද? යටත් පිරිසෙයින් මේක මේ ගවයින්ට කැම හැටියටත් මේකෙන් යමක් මට ලැබේවා. ඒ කියන්නේ ධාන්‍ය සම්පතක් නෑ. නමුත් පිදුරු. අන්තිමට පිදුරු ටිකවත් මට ඒකෙන් ලැබේවා’.

ඔන්න ඒක කිව්වහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක සම්බන්ධ කරනවා මේ ධර්මකථාවට. ‘එසේම ගාමණී මමත්’ - අර උපමාවම දක්වනවා - ‘අන්න අර පළමු කෙත වගේ තමයි, අර කියාපු සරු කෙත වගේ තමයි මට හිඤ්ඤ හිඤ්ඤින්වහන්සේලා. මොකද උන්වහන්සේලා’ - එතන සඳහන් වෙනවා වචන කිහිපයක් උන්වහන්සේලා වෙත තමන් වහන්සේ වඩාත් ලෙගතු වුණේ මක්නිසාද කියලා දක්වන්න. ‘මං දීපා මං තාණා මං ලෙණා මං සරණා’. ඒ උන්වහන්සේලා මාව දිවයින කරගෙන, මාව ලෙණ කරගෙන, මාව ආරක්‍ෂාව හැටියට සලකමින්, මාව පිහිට කරගෙන සිටින නිසා. ඒක නිසයි මං ඒ විශේෂ අනුග්‍රහය කරන්නේ. ඊළඟට අන්න ඒක නිසා ඒක පළමුවෙනි කෙත වගෙයි. ඔන්න දෙවෙනි කෙත වගේ මට මේ උපාසක උපාසිකාවන්. ඒ අයත් මාව දිවයින හැටියට, ලෙණක්, ආරක්‍ෂාවක් පිහිටක් හැටියට තබාගෙන සිටින නිසා මං ඒ අයටත් ඒ අනුග්‍රහය කරනවා. නමුත් තුන්වෙනි අර නිසරු කර මැටි සහිත මුඩු බිම් කෙත වගේ තමයි අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ පරිබ්‍රාජකයෝ. අර කියාපු දෙගොල්ලටම බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා මම මුල, මැද, අග යහපත්වූ අර්ථ ව්‍යඤ්ජන සහිත පිරිසිදු බුන්මවරියාව ප්‍රකාශ කරන ධර්මදේශනාවයි කාට කාටත් කරන්නේ.

තුන්වෙනුවත් දක්වනවා, 'මේ තුන්වෙනි ගොල්ලටත් මම ඒ විදියටමයි දේශනා කරන්නෙ. නමුත් මේ අදහසයි එතනදී තියෙන්නෙ. යටත් පිරිසෙයින් මෙයින් එක පදයක් හරි මේ අය ඉගෙනගන්නොත් ඒක ඔවුන්ට දීර්ඝ කාලයක් හිත සුව පිණිස පවතිවා කියන අදහසින්'.

කොයිතරම් ලස්සනද කියලා බලන්න ඒක පිළිබඳව දීපු උපමාවට ගැලපෙන ආකාරය. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතන ධර්මදේශනාව පිළිබඳ විශේෂයක් කරනවා කියලා අර අසිබන්ධක පුත්ත ගාමිණී විචේචනය කළා. එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්නා. එතනින් නැවතුනේ නෑ. දෙවෙනි උපමාවකුත් දෙනවා. ගාමිණී, ඔන්න යම්කිසි පුරුෂයෙකුට තිබෙනවා වතුර භාජන තුනක්. 'එක වතුර භාජනයක් සිදුරු නෑ. වතුර කාන්දු වෙන්නෙත් නෑ. ඉවතට ගලා යාමකුත් නෑ. දෙවෙනි භාජනය සිදුරු නැහැ, නමුත් වතුර කාන්දු වෙනවා, ඉවතට ගලා යනවා. තුන් වෙනි භාජනය සිදුරු සහිතයි. වතුර කාන්දු වෙනවා, ඉවතට ගලා යනවා. ඔය වතුර භාජන තුනෙන් කොයි වතුර භාජනයටද අර පුරුෂයා වතුර ගෙනලේවා වත්කරන්නේ?' ඕක ඇහුවම ආයෙත් ඉතින් අසිබන්ධක පුත්ත ඔන්න උත්තර දෙන හැටි. 'ස්වාමීනි ඒ පුරුෂයා අන්න අර සිදුරු නැති, වතුර කාන්දු නොවන, වතුර ඉවතට ගලා නොයන භාජනයටයි ඉස්සෙල්ලාම වතුර වත්කරන්නෙ. තවත් ඉතිරිව තිබෙනවානම් සිදුරු නැති, නමුත් වතුර කාන්දු වෙන, ඉවතට ගලා යන දෙවෙනි භාජනයට වත්කරනවා. තවත් යමක් තියෙනවානම් සිදුරු සහිත, අර වතුර කාන්දු වෙන තුන්වෙනි ගනයේ භාජනයටත් දනවා, මොන අදහසින්ද? යටත් පිරිසෙයින් භාණ්ඩ හෝදන්න. ඔය දෑත් කියන්නෙ පිගන් හෝදන්න එහෙම දේවල් වලට. ඒ වගේ දේවල් වලටවත් මට ප්‍රයෝජනවත් වේවා කියලා'.

අසිබන්ධකපුත්ත ගාමිණී එහෙම කිව්වට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක සම්බන්ධ කරනවා ධර්මදේශනාව පිළිබඳව. එසේම ගාමිණී, අර පළමුවෙනි ගනයේ සිදුරු නැති, වතුර කාන්දු නොවෙන, ඉවතට ගලා නොයන භාජනය වගේ තමයි මට හිඤ්ඤ හිඤ්ඤින්වහන්සේ. ඒ අය අර කියාපු විදියටම මං ලෙනා මං තාණා ආදී වශයෙන් දක්වනවා. ඒක නිසා ඔවුන්ට මම අර ආදිබ්‍රහ්මවරිය, මුල මැද අග යහපත් ධර්මය දේශනා කරනවා. දෙවෙනි ගනය වගේ තමයි අන්න අර ගිහි උපාසක උපාසිකාවන්. එතන අර කියාපු උපමාව හිතලා බලන්න. සිදුරු නැහැ නමුත් වතුර කාන්දු වෙනවා ඉවතට ගලා යනවා දෙවෙනි ගනය.

තුන්වෙනි ගනය සිදුරු සහිතයි, වතුර කාන්දු වෙනවා, ගලා යනවා. ඒ වගේ තමයි අර අන්‍ය තීර්ථක ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ. ඒ අයටත් මම ධර්මය දේශනා කරනවා යටත් පිරිසෙයින් පදයක් හෝ ඒ අයට හේතු උපකාර වේවා කියලා. මන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනදී දෙන පිළිතුර.

ඉතින් ඒ වගේම අපි දන්නවා තවත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය හා උන්වහන්සේගේ දේශනා ශෛලිය ආශ්‍රයෙන් අපට හුඟාක් ඉගෙනගන්න දේවල් තියෙනවා. මේ පින්වතුන්ටත් මේ කාලේ නොයෙකුත් විදියේ අමුතු අමුතු පර්යේෂණ කරන යුගයේ, අධ්‍යාපන විද්‍යාව පිළිබඳ වටිනා මූලධර්මයන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලිය තුළින් මතුකරගන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් දන්නවා දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මකථාවක් තුළ උපමාව, උපමා කථාව කොයිතරම් වටිනා තැනක් ගන්නවාද කියලා. උපමාව, උපමේය කියලා තියනවා. උපමාව කියන එක මේ පින්වතුන් දන්නවා. උපමේය කියන්නේ උපමාවට ගන්න කාරණය. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට ගන්න උපමාවේ අංග දහයක් තියෙනවානම්, උපමේය හැටියටගන්න ඒ ධර්ම කාරණයේ අංග දහයක් ඒ විදියටම හරියට ලස්සනට ගැලපිලා එනවා. ඉතින් ඒ උපමා උපමේය ආශ්‍රයෙන් ධර්මය දේශනා කිරීම කෙනෙකුට ඉතාම හිතට කාවදින දෙයක්. ඒ වගේම හරිම පහසුවෙන් හිතේ දරාගන්න පුළුවන්. ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් තියෙනවා. හිත ඇතුළටම කාවදිනවා. විශේෂයෙන්ම ඒ පරිසරයේ එදිනෙද ගව පාලන ජීවිතයෙන්, ගොවියාගේ ජීවිතයෙන්, ගංගාවෙන්, ගහකොළ ආශ්‍රයෙන් ගත්තු උපමා බුදුරජාණන් වහන්සේ පුදුම විදියට ඉදිරිපත් කරපු හැටි පෙනෙනවා. ඒ වගේම ඒ උපමා උපමේය එකකට එකක් ගැලපෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පිළිබඳ ධර්මතාවත් ප්‍රකාශ කරනවා ‘උපමායපි ඉද එකවෙඡ විඤ්ඤ පුරිසා භාසිතසස අතථං ආජානාති’. ධර්ම න්‍යායක් හැටියට ඉදිරිපත් කරනවා සාමාන්‍ය ලෝකයේ තිබෙන අධ්‍යාපන න්‍යායක් හැටියට වුණත් ගන්න පුළුවන්, ‘ඇතැම් නුවණැති පුද්ගලයෝ උපමාවකිනුදු කියන ලද්දෙහි අර්ථය මැනවින් වටහා ගනී’ අන්න ඒ න්‍යාය අනුව.

ඒ වගේම තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ සමහර අවස්ථාවල ධර්ම කාරණා අංක වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනවා, ඔය පාසලක ළමයින්ට වුණත් කාරණා කියනකොට මෙන්න කරුණු පහක් තියෙනවා කියනකොට ඇඟිලි පහ අකුලගන්න ලැස්තියි. අන්න ඒ වගේ බුදුරජාණන්

වහන්සේත්, 'මහණෙනි, දැන් මෙන්න මෙහෙම කාරණා දහයක් මම කියනවා' කිව්වහම කුතුහලයෙන් කුහුලෙන් ඇහුම්කන් දෙනවා එකින් එක. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ලස්සනට, බොහෝවිට ආරෝහණ ක්‍රමයට, පොඩි දෙයින් පටන් ගෙන මේ පළවෙනි කාරණය, දෙවෙනි කාරණය ඔහොම ඔහොම ඉහළට ඉහළට ගිහිල්ලා අන්තිමටම කියවෙන කාරණය තමයි නියම අර කුළු ගැන්වෙන වටිනාම කාරණය. බොහෝ තැන්වල උන්වහන්සේ ධර්මය ඒ විදියට විග්‍රහ කරපු අවස්ථාවල් මේ පින්වතුන්ට හොඳට බලලා තේරුම්ගන්න පුළුවන් - වටිනා විදියට ඒ ධර්මදේශනා ඉදිරිපත් කළ හැටි.

ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒ ඇතැම් කෙනෙක් එක්ක අවස්ථානුකූලව ඒ අසන ප්‍රශ්න වලට එකපාරටම පිළිතුරු දුන්න ආකාරය. ඒවායේ මහාගැඹුරු කාරණා තියෙනවා. කෙටියෙන් සඳහන් කරගත්තොත් උන්වහන්සේ හැම ප්‍රශ්නයකටම 'ඔව් - නෑ' කියනවා නොවෙයි. ඒකත් ලෝකයා, දේශකයෝ දැනගතයුතු දේවල්. ඇතැම් ප්‍රශ්න තියෙනවා ඒ අසන පුද්ගලයා ඔව්ද, නෑද කියලා ඇහුවහම කෙලින්ම ඔව් හෝ නෑ කිව හැකි දේවල්. නමුත් සමහර ප්‍රශ්න තිබෙනවා ඒවා නැවත ප්‍රශ්නකරගෙනම අහලා පිරිසිදු කරගතයුතු දේවල් උත්තර දෙන කලින්. අරක එකංසව්‍යාකරණීය කියලා කියනවා. දෙවෙනි කාරණය පටිපුච්ඡාව්‍යාකරණීය පිළිවිසලා ප්‍රශ්න කරලා ඉවරවෙලා පැහැදිලි කරගෙන උත්තර දිය යුතු දේවල්. ඒ වගේම තවත් කාරණා තිබෙනවා විභජ්ජව්‍යාකරණීය කියලා විග්‍රහ කරලා, කාරණය විභාග කරලා ඉවරවෙලා පිළිතුරු දෙන්න ඕන දේවල්. තවත් ප්‍රශ්න තියෙනවා ඒ පදනම වැරදිනම් ධූපනීය, එක පැත්තකින් තියෙනව උත්තර දෙන්නෙ නෑ. ඒකට උත්තර දුන්නොත් අහුවෙන නිසා. ඔය අවබෝධයත් එතකොට දේශකයෙකුට තිබිය යුතුයි. ඔය විදියේ කාරණා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා ශෛලිය තුළින් අපට මතුකරගන්න පුළුවන්. උන්වහන්සේගේ දේශනාවේ ධර්ම කාරණ හැර අමතර දේවල් නෑ, එහෙම පිටින්ම ධර්මයයි. ඒ වගේම සමහර අවස්ථාවල ධර්මදේශනා සඳහා අවස්ථා මතුකරගන්න ආකාරය - බුදුරජාණන් වහන්සේට අන් අයගේ හිත් පේන නිසා - දැන් මේ විසාක පංචාලපුත්ත කතාවෙන් අර සංඝයාවහන්සේලාගෙන් ඇහුවේ හරියට තමන් නොදන්නවා වගේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දිව කණින් හරි අහන්න ඇති ඒ ධර්මකතාව හොඳ ලස්සනට. ඒක අහලා තමයි මේ ප්‍රශ්නයක් නගන්නෙ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සංඝයාවහන්සේලාගෙන්, 'කවුද මේ' කියලා. අන්න ඒ වගේ. ඒ වගේම සමහර අවස්ථාවල ඔය ධර්මයේ නිතරම සඳහන් වෙනවා සංඝයාවහන්සේලා කතා කර කර ඉන්න අතරේ හරියට වෙලාවට ඇවිල්ලා, කිනම් කථාවකින් යුක්තව සිටියාද කියලා. සංඝයාවහන්සේලා තිරස්වීන කථාවකින් - තිරිසන් කතා කියලා කියන්නේ දෙතිස් කථා, නරක කතාවක - හිටියානම් ඒකටත් ගැලපෙන හැටියට දේශනා කරනවා. එහෙම නැත්නම් එදට ගැලපෙන යම්කිසි ධර්මයට අදාළ යම් කාරණයක් තියෙනවානම් අන්න ඒක මුල් කරගෙන අරමුණු කරගෙන ඊළඟට දේශනාව පවත්වනවා. ඒ විදියේ දේශනා විලාස බුදුරජාණන් වහන්සේගේ තිබෙනවා. ඊළඟට ඒක ඒත්තුගත්වන හැටි දේශනාව අවසන් වෙන වචනය තුළින්, කුතුහලය නංවමින් ගෙනිහිල්ලා කාරණය පැහැදිලි කරනවා.

එපමණක් නොවෙයි උන්වහන්සේ ශාස්තෘන්වහන්සේ කෙනෙක් හැටියට ඒ ගෝල පිරිස සකස් කළ හැටි ඒ ධර්මදේශනා ශෛලිය තුළින් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඇතැම් අවස්ථාවක ඔය පෝය දවසක එහෙම බුදුරජාණන් වහන්සේ සඟ පිරිසට මුලු රාත්‍රියම වගේ ධර්මදේශනා කරනවා. රූප භාගයක් ගියාට පස්සෙ, බොහෝ වෙලාවක් ගියාට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'සාරිපුත්ත, සංඝයාවහන්සේලාට දැන් නිදිමත නෑ හොඳට අවදිව ඉන්නෙ. මට පිට ටිකක් රිදෙනවා. මම ටිකක් ඇලවෙන්න ඕන. ටිකක් පිට දිග ඇරගන්න ඕන' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සමහරවිට එතනම සැතපෙනවා - සැතපෙනවා නෙවෙයි හොඳට ධර්මදේශනාවටත් කන්දෙමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන සැතපෙන අතරේ - ඔන්න සාරිපුත්ත හාමුදුරුවෝ බණ දේශනා කරනවා. දේශනා කළාට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට ප්‍රශංසා කරනවා 'සාදු සාදු' කියලා. සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ විතරක් නෙවෙයි ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ආදීන් පිළිබඳවත් මේ ආකාරයට ධර්මකථාවල දැක්වෙනවා. මොකද ඒ කළේ, අර ශ්‍රාවකයින්ට අවස්ථාව ලබා දුන්නා. ඒ වගේම ඒ ධර්මදේශනා කරන ආකාරය තමන්වහන්සේ නිරීක්ෂණය කළා. නිරීක්ෂණය කරලා අන්න ප්‍රශංසාව ඉදිරිපත් කළා. තවත් ඒ විදියේ ධර්මයේ සඳහන් වෙන අවස්ථා මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් දන්නවා, ධර්මය කියවන අය දැකලා ඇති ඔය විශේෂයෙන්ම බුද්ධදේශනාව පිළිබඳව ඒ සවිස්තරව කරුණු තේරුම් කරලා දෙන්න සමත් හිඤ්ඤාවහන්සේලාට ඒකට අවස්ථාව සැලසීම වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කරන එක්තරා සමාස්ත ප්‍රයෝගයක් -

උපාය මාර්ගයක් තමයි ප්‍රභේලිකාවක් වගේ යම්කිසි කෙටි දේශනාවක් පවත්වනවා. සංඝයාවහන්සේලාට, සඟ පිරිසට. පවත්වලා මෙන්න ආසනයෙන් නැගිටලා බුදුරජාණන් වහන්සේ විහාරයට වැඩමකරනවා. ඉතින් අර පිරිසත් අන්දුන් කුන්දුන් වෙලා, අනේ මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සැකෙවින් කියාපු දේ අපි කොහොමද සවිස්තරව තේරුම් ගන්නෙ කියලා. ඊළඟට ඒ පිරිස කපා වෙනවා දැන් ඉතින් ආයෙ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සොයාගෙන යන්න බෑ.

ඊළඟට ඔන්න කල්පනා කරනවා සමහරුන් සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ ගැන, සමහර විට මහාකච්චායන ස්වාමීන්වහන්සේ ගැන, සමහරවිට ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ගැන. ඒ විදියේ අවස්ථාවක් ගැන කිව්වොත් ඔන්න ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ගැන සංඝයාවහන්සේලා කියනවා, ‘ආ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් මේ විදියට ප්‍රශංසා කරපු කෙනෙක්. අපි මේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේට ආරාධනා කරන්න ඕනෙ’ කියලා ගිහිල්ලා ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේට ආරාධනා කරනවා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ කෙටියෙන් දේශනා කළ එක ඔබවහන්සේ මේක අපට විස්තර කර දෙන සේක්වා කියලා. නමුත් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේත් එක පාරට භාර ගන්නේ නෑ. බොහොම නිහතමානීව ප්‍රකාශ කරනවා ‘ඇවැත්නි මේක මේ හරියට - ඔන්න උපමාවකුත් එක්කයි බොහෝවිට සඳහන් වෙන්නෙ - මේ සල් ගහක මුලයි කඳයි අත ඇරලා කොළවල හරයක් සොයන්නා වගේ මා සොයාගෙන ආපු එක. ඔය කියාගෙන ආපු එකේ අර්ථය භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන්මයි අහගන්න ඕන’ - එතකොට මේ සංඝයාවහන්සේලා ආයෙන් කන්නලව් කරනවා, ‘දැන් ඉතින් ඒ වෙලාව ගියා, ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ මේකට දක්ෂයි. ඒ නිසා ස්වාමීන්වහන්සේ මේක දේශනා කරන සේක්වා’ කියලා නැවතත් ඇවිටිලි කළාම ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා ‘හොඳයි එහෙනම් ඇවැත්නි, මම මට වැටහෙන හැටියට කියන්නම්. ඒ කිව්වට පස්සෙ ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහලා ඒක අනුමත කරගන්න’. පස්සෙ ඔන්න ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ඒක පිළිබඳව යම් විවරණයක් දෙනවා. ඒ විවරණය අහලා ඒ සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේට විවේක අවස්ථාවක මේ කාරණය පැහැදිලි කළාට පස්සෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ සාදු සාදු කියලා ඒක අනුමත කරලා, ‘මහණෙනි මගෙන් ඇහුවානම් මටත් කියන්න තියෙන්නෙ ඔව්වරයි’ කියලා ඒකට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ප්‍රශංසා කරලා තියෙනවා. ඒවාම තමයි ශ්‍රාවක භාෂිත වශයෙන් අන්තිමට ඔය සුත්‍රදේශනාවල දකින්න ලැබෙන්නෙ.

ඉතින් එයින් අපට පෙනෙනවා, ගුරුවරයෙක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය ඉදිරියට ගෙන යාමේ ප්‍රයත්නයක් හැටියට තමන්ගේ ශ්‍රාවකයින්ට ඒ ශක්තිය ලබා දුන්නා. සමහරවිට තමන්වහන්සේ එතන වැඩ හිඳිද්දී, විශේෂයෙන්ම සඳහන් වෙනවා එක එක අංශ වලින් මේ ශාසනය, මේ ධර්මය බබුලුවාලීමට බලාපොරොත්තු වෙන, එහෙම නැත්නම් සංසාරයේ පතාගෙන ආපු අය හැටියටත් ඉස්මතු කර දක්වනවා. දැන් කවුරුත් දන්නවා සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ මහාප්‍රාඥයි. ප්‍රඥවෙන් අග්‍රයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට කීට්ටු කරන්න බෑ තමයි, නමුත් දෙවෙනුව ප්‍රඥවෙන් අග්‍රයි. ඒ වගේම මහාකච්චායන මහරහතන්වහන්සේ කෙටියෙන් දේශනා කළ ධර්මයක් සවිස්තරව දේශනා කිරීමේ ඒතදගු තනතුර ලැබුවා. මේ කාලේ උපාධි දෙන්නා වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේත් සංසාරයේ පතාගෙන ආපු ඒ වගේම දක්ෂකම ඇති අන්දමට, යම් යම් අවස්ථාවල දක්ෂයින්ට එතදගු තනතුරු දුන්නා. කෙටියෙන් දේශනා කළ දෙයක් සවිස්තරව දේශනා කළහැකි සංඝයාවහන්සේලා අතරින් අග්‍රයි කියලා මහාකච්චාන මහරහතන්වහන්සේ. ඒ වගේම කල්‍යාණ වාගකරණානං, ඒ ධර්මදේශනාව ඉතාමත්ම හොඳින් ශබ්ද උච්ඡාරණ ඇති අය අතරින් සෝණ කුටිකන්න ස්වාමීන්වහන්සේ අග්‍රයි. මිහිරි ස්වරයෙන් ධර්මය දේශනා කළ ආකාරයෙන් - සිංදුව වශයෙන් නෙවෙයි නමුත් උත්පත්තියෙන් ලැබූ යම්කිසි ස්වර ශක්තියක් අනුව මිහිරි ස්වරයෙන් දේශනා කළහැකි අය අතරින් ලකුණ්ඨක හද්දිය ස්වාමීන්වහන්සේ අග්‍රයි. ඊළඟට බහුශ්‍රැත භාවයෙන් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ අග්‍රයි. ධර්මකථිකයින් අතර පුණ්ණමන්තානිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ අග්‍රයි.

මන්න ඔය විදියට අග්‍ර තනතුරු ඒ ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලාටදී වදලා. එතකොට අර ශ්‍රාවක සංඝයාවහන්සේලාට මේ ධර්මය ඉදිරියට ගෙනයාමේදී ඒ ඒ අංශ වලින් පිහිට ලබාගතහැකි ස්වාමීන්වහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වලා දුන්නා. ඒක තුළින් අපට වටිනා කාරණා මතුකරගන්න පුළුවන්. කලින් කියාපු උපමා කථාවල දක්වෙන ආකාරයට සංඝයාවහන්සේලාත්, උපාසක උපාසිකාවෝත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දිවයින හැටියට, ලෙණක් හැටියට, පිහිටක් හැටියට, සරණක් හැටියට සළකමින් ජීවත් වුණේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ නැති

අවස්ථාවේ කවුද? ඒ ප්‍රශ්නය ඉබේටම එනවා. ඒකයි අර අනන්‍ය කිව්වේ සුගතයන්වහන්සේ හෝ සුගත විනය හෝ තිබෙනවානම් ලෝකයාගේ යහපත සැලසෙනවා කියලා. ඒ කාරණය තමයි මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා මහාපරිනිර්වාණ සූත්‍රයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කළේ. 'ආනන්ද මගේ පරිනිර්වාණයෙන් පස්සෙ සමහරවිට නුඹලාට හිතේවි මේ ශාසනයේ ශාස්තෘවරයෙක් නැතෙයි කියලා. එහෙම නොසිතිය යුතුයි ආනන්ද. මවිසින් දේශනා කළ යම් ධර්මයක් තිබෙනවානම් පනවන ලද විනයක් තිබෙනවානම්, ඒකයි මගේ ඇවෑමෙන් නුඹලාට ශාස්තෘ' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

එතකොට අන්න ඒක තුළින් අපට පෙන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ නැති කල්හි අපට ඒ ශාස්තෘ තනතුර දරන්නෙත් අන්න ඒ කියාපු ධර්ම විනයයි. අන්න ඒ නිසා තමයි අර බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාගත භය වශයෙන් ඒ ධර්ම විනය ආරක්ෂා කරගතයුතු ආකාරයත්, ඒකෙ අර කියාපු ඇණ ගැලවීම් වගේ, ඒ ඇණ ඉවත් කරන්න පටන් ගත්තොත් අන්තිමට මේ ධර්මය ඇණ හිටින අවස්ථාවකුත් එන බවයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මය බෙරයකටත් උපමා කරලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් අර උපක ආජීවකයාට ප්‍රකාශ කළේ 'මම මේ කසී පුරයට වඩිනවා ප්‍රථම ධර්මදේශනාව පවත්වන්න'. වඩින අවස්ථාවේ 'ආභව ආමත දුඤ්ඤිං' - දුඤ්ඤි කියලා කියන්නේ බෙරය. මම කසී පුරයට වඩිනවා, අමාමභ බෙරය ගහන්න. අන්න එතකොට මේ ධර්මය හඳුන්වන්නෙ අමත දුඤ්ඤි කියලා. අමාතය කියලා කියන්නේ නිර්වාණය මේ පින්වතුන් දන්නවා. එතකොට නිර්වාණයේ සද්දයයි, නිවන් හඬයි එන්න ඕන ධර්මදේශනාවෙන්. නිවන් හඬයි බෙරෙන් එන්න ඕන. ඒක තමයි ඒ ධර්මදේශනාවක, බොහෝවිට බුද්ධදේශනාවල අර කියාපු අනුපිළිවෙල කථාවේ පවා අන්තිමට චතුරාර්ය සත්‍යය තුළින් නිවන් කුලු ගැන්වෙන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් බොල් හඬයි ඇහෙන්න.

අමාත බෙරයේ නියම හඬ නිවන් හඬයි. ඒ වෙනුවට බොල් හඬක් එන්න පුලුවන්. අන්න අර විදියට එන එන පතුරු වලට අලුත් අලුත් ලස්සන පතුරු දලා, බෙර කඳ අන්තිමට එහෙම පිටින්ම වෙනස් බෙර කඳක් වෙනවා. අන්න ඒ නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕන මේක මේ දෙපක්ෂයෙන්ම, ධර්මදේශක, ග්‍රාවක දෙපක්ෂයෙන්ම ධර්මයට

කළයුතු යුතුකමක්. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ ධර්ම ගාරවතා. පුද්ගල ගෞරවයට වැඩිය ධර්ම ගෞරවය තිබෙන්න ඕන. එතකොට ඒ ධර්ම ගෞරවය ඇතිකරලීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් දක්වනවා දේශනා තුන් වර්ගයක්. එක දේශනාවක් තිබෙනවා, දේශකයා දේශනා කරන ධර්මය පිළිබඳව අත්පටිසංවෙදී, ධම්මපටිසංවෙදී වීම. තමා දේශනා කරන ධර්මයේ අර්ථයත් විදිනවා. ඒ තුළ තියෙන ධර්මයත් විදිනවා. නමුත් ශ්‍රාවකයා ඒක විදින්නේ නෑ. දෙවෙනි දේශනාවේ දේශකයා ඒක විදින්නේ නෑ. ධර්මදේශනා කරන ධර්මයේ අර්ථ රසයවත්, ධර්ම රසයවත් දේශකයා විදින්නේ නෑ, නමුත් ශ්‍රාවකයා ඒක විදිනවා. තුන් වෙනි දේශනාවේ දේශකයාත්, ශ්‍රාවකයාත් දෙන්නාම ඒ ධර්මය තුළ ඇති අර්ථ රසයත්, ධර්ම රසයත් දෙකම විදිනවා.

මොකක්ද මේ අර්ථ රසය, ධර්ම රසය කියන්නේ? දැන් මේ පින්වතුන්ට සලකාගන්න පුළුවන් ඔය දැන් ධර්මදේශනාවක් අහන් ඉන්නකොට ඇතැම් කෙනෙකුට මේක අධ්‍යයනය කිරීමේ අදහසින් ඒකට කන් දෙන්න පුළුවන්. මේත් එක ධර්මදේශනාවක් කියලා ඊළඟට ඒක විවේචන ආකල්පයකින් යුක්තව, මෙයින් යමක් තමන්ගේ ජීවිතයට රැස්කරගන්න නෙවෙයි අර කිව්ව රජධනවේසී කියන අඩුපාඩු සොයන අදහසින් තවත් තමන් අහපු එකක් එක්ක සංසන්දනය කරලා යම් යම් තීරණ වලට එළඹීමේ අදහසින් අහන්නත් පුළුවන්. එතකොට ඒ තැනැත්තා අර කිව්ව විදියට අර්ථය විදින්නනම් පුළුවන්. නමුත් ධර්ම රසය විදින්නේ නෑ. ඒ තුළ තිබෙන ධර්මයේ රසය විදින්න හම්බවෙන්නේ නෑ. එතකොට මේ ධර්ම රසයත් විදින්නනම් අර අතීතයේ කියාපු ආකාරයට, ඒ ශ්‍රාවකයින් ධර්මයට සවන් දිය යුතු ආකාරයක් තියෙනවා. ඒ අහන හැම එකක්ම පිළිබඳව - අත්කතා, මනසිකතා, සබ්බ වෙතසො සමන්තාහරිඤා, ඔහිතසොතො ධම්මං සුනාති කියලා කියන ආකාරයට ඒ ධර්මයේ අර්ථය 'එයින් මට වැඩක් ඇත' කියන අදහස ඇතිව එය මෙතෙහි කරමින් මුලු හිතම ඒකට යොමුකරමින් සබ්බ වෙතසො සමන්තාහරිඤා, ඔහිතසොතො, කන් නමා ඇසීම තුළින්, එය මෙතෙහි කිරීම තුළින් තමයි අන්න නියම ශ්‍රාවකයෙක් වෙන්නේ. එහෙම අසන ධර්මය තුළින් තමයි ධර්ම රසයක් විදින්න පුළුවන් වෙන්නේ. එතකොට දේශකයාත් ඇතැම් අවස්ථාවල්වල ඒක කරනවානම් අර ශ්‍රාවකයාට ඒ විදියට අසනකොටයි මාර්ගඵල ලැබෙන්නේ. ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා, සමහරවිට දේශකයාත් තමන් දේශනාව කරලා ඉවර වෙනකොට ඒත් මාර්ගඵල ලබනවා. ඒ විදියේ

කතාන්දර ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. බෙමක කියලා ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් තමන්වහන්සේගේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය පිළිබඳව යම් සැකයක් ඇතිවුණ අවස්ථාවක - උන්වහන්සේ අනාගාමී තත්ත්වය ලැබ සිටි කෙනෙක්, නමුත් තමන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා, ඒ සංඝයාවහන්සේලාට කියලා යැව්වා මම මේ පංචස්කන්ධයෙන් එක ස්කන්ධයක්වත් ආත්ම හැටියට දකින්නේ නැහැ, නමුත් මම රහත් වෙලක් නැහැ. මේක ඉතින් දෙතුන් සැරයක් දන්වල ඇරියම අර හැට නමක් සිටින අනිත් ආරාමේ කට්ටිය සැක කළා. මේක හරියට ගැලපෙන්නේ නෑ පරස්පර විරෝධීයි කියලා.

අන්තිමට මේ ස්වාමීන්වහන්සේ එහෙනම් මමම ගිහිල්ලා තේරුම් කරන්නම් කියලා හැරමිටියක් අරගෙන ගිහිල්ලා ඔන්න ඒ සංඝයාවහන්සේලාට උපමා දෙකක් ආශ්‍රයෙන් තේරුම් කරනවා, මම කිව්ව කාරණය පූර්ණ ඇත්තක්. මොකද මට මේ පංචුපාදනස්කන්ධය එකක් හැටියට, ආත්ම හැටියට, මම මාගේ කියලා වැටහුනේ නැතත්, මට තාම කෙලෙස් ටිකක් ඉතිරිව තිබෙණවා කියලා උපමා දෙකක් දුන්නා. ඒ මොනවාද උපමා? හරියට මලක සුවඳ, මලේ පෙත්තෙන් එනවාද, රේණු වලින් එනවාද, කොතනින් එනවාද මට කියන්න බෑ. නමුත් මලේ සුවඳ කියලා දෙයක් තියෙනවා. කොහෙන් එනවාද මං දන්නෑ. ඒ වගේ මේ එක ස්කන්ධයක්වත් මම ආත්ම හැටියට දකින්නේ නෑ. නමුත් අස්මි - වෙමීයි කියන සියුම් මානය මා තුළ තාම තියෙනවා.

ඊළඟට තවත් උපමාවක් දෙනවා. ඔන්න රදවෙක් කිලිටි වස්ත්‍රයක් - ඒ කාලේ සබන් වෙනුවට තිබෙණ යම් ද්‍රව්‍යයක් ගෝමිය කියලා සඳහන් වෙනවා. ගොම හා මිශ්‍ර යම්කිසි පිරිසිදු කිරීමේ දෙයක් වෙන්න ඇති. ඒ යම්කිසි ද්‍රව්‍යයක් යොදලා ඒ කිලිටි ඉවත් කරනවා. කිලිටි ඉවත් කළාට මොකද අර සබන් වගේ යෙදූ ද්‍රව්‍යයේ සුවඳ ඉතිරි වෙනවා. රෙද්ද අයිතිකාරයා ගෙනිහිල්ලා කලක් තැන්පත් කරලා තිබුණාට පස්සේ ඒකත් නැති වෙලා යනවා කියලා. ඔන්න ඔය උපමාවෙන් - ඒකෙන් දෑන් පෙන්නුම් කරන්නේ මම මේ එකක්වත් මමය, මාගේය කියලා එක ස්කන්ධයක්වත් දකින්නේ නැත. නමුත් මම රහත් වෙලක් නැත. ඒක කියලා ඉවර වෙනකොට එතන කියවෙනවා ඒ අසන් හිටිය සංඝයාවහන්සේලා රහත් බව ලැබුවයි අර දේශනා කළ ස්වාමීන්වහන්සේත් අනාගාමී ඵලයෙන් අරහත්ඵලයට පත්වෙලා නිවන් දුටුවයි කියලා. අන්න ඒකෙදී අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ එතකොට ධර්ම ශ්‍රාවකයාත් ධර්මදේශකයාත් අර කියාපු විදියට අසථපටිසංවෙදි,

ධම්මපටිසංවේදීව අහන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඇත්ත තමයි මේ යුගයේ අවශ්‍යතාවන් හැටියට මේ ඉදිරිපිට තියෙන යන්ත්‍ර අපි වෙනුවෙන් ක්‍රියාකරනවා. නමුත් යම් දවසක අපට කියන්න වෙනවා රහත් වෙනවානම් වෙන්තේ ඒ යන්ත්‍රයි. මොකද ඉදිරියට තියෙන පරිගණක යුගයේ මේවා ඔක්කොම ධාරණය වන්නේ අර පරිගණක යන්ත්‍රවලයි. මේවා පරිහරණය කරන ඒ පින්වතුන් තුළ සමහරවිට මේ ධර්මය තැන්පත් වෙලා නෑ. තැන්පත් වුණත් තැන්පත් වෙන්නෙ අන්න අර අධ්‍යයන පරමාර්ථයෙන්. නැත්නම් තවත් නොයෙකුත් නුසුදුසු පරමාර්ථ උඩයි.

ඒ නිසා අපි සැලකිලිමත් වෙන්න ඕන මේ උපකරණ, යුගයේ අවශ්‍යතාවන් හැටියට අපි පාවිච්චි කළත්, ඒවාට වහල් නොවී ධර්මශ්‍රවණය කරන අවස්ථාවේ හිතට ගන්න ඕනෙ දුර්ලභ ධර්මයක් අපට මේ අසන්නට ලැබෙන්නේ, මේ දුර්ලභ ධර්මයක් අපි ලෝකයා වෙනුවෙන් හිතලා සුලභ කරන්න වෙහෙසෙනවා. ඒක එක පැත්තක් හොඳ වෙන්න පුළුවන්. සුලභ නිසාම සමහරවිට සමහරදේවල් වල, වටිනා දේවල්වල අගය දන්නෙ නෑ. ඒක තමයි දැන් වෙලා තියෙන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අභියෝග වශයෙන් කියාපු ගාථාවේ අපි මතක තියාගන්නා අතර දෙසවු! බබුළුවවු සදහම! නගවු ඉසිවර ධජ! කිව්වා වගේම ධර්මය සුලභ කරන අතර, සුලභවූ පමණින් එය නිගරු කළයුතු, සුලුකොට තැකිය යුතු දෙයක් නොවන බව තේරුම්ගන්න ඕනෙ. ඊළඟට ඒ ධර්මය අර විදියට හදාරනකොට ඉබේම ඒවායේ පද අර්ථ ගැලවීලා යනවා. ඒවා විකෘත වෙලා යනවා. මොකද අවබෝධයෙන් නෙවෙයි ඒවා හදාරන්නේ. ඒක නිසා සමහරවිට පද අතහැරිලා යනවා. කල් යාමේදී අන්න අර කියාපු අර බෙරයට යන කල යනවා ධර්මයට. ඒක නිසා මේ ධර්මය රැකෙන්නේ ඒ ඒ ශ්‍රාවකයින්, දේශකයින් වගේම ශ්‍රාවකයින් ධර්මය හරියට අවබෝධ කළොත් - උග්‍රහණයෙන්, උග්‍රහණ ධාරණ, ඒ දෙයාකාරයෙන්ම. ඒකයි කියන්නෙ බහුසුඝ්‍රා, ධනා, වචසා පරිචිතා, මනසානුපෙක්ඛිතා, දිට්ඨියා සුප්පට්චිදධා. ඒ විදියට පද මාලාවක් සඳහන් වෙනවා බහුශ්‍රැත පුද්ගලයෙක් පිළිබඳව. ඔහු විසින් ධර්මය අහලා තියෙනවා. බොහෝ අසලා තියෙනවා ධර්මය. අතීතයේ මේවා ඉගෙන ගත්තේ ධර්මය ඇසීමෙන්. එතකොට ඒ අසනවා කියන එක්කම යනවා ඒක ධාරණය කරගැනීම. සුඝ්‍රා, ධනා. ඇසූ දෙයක් ධාරණය කරගන්නවා. දැන් පොත පතේ තියෙන ඒවා, ඒවා පුස්තකාලයේ පුස්තකා තිබෙනවා, මේවා එහෙම නැත්නම් තැටිගත වෙච්ච ඒවා තැටිවල තිබෙනවා.

එකක්වත් හදවතට වදින්නේ නෑ. නමුත් අර අතීතයේ - අපි ආයෙත් අතීතයට යනවා නොවෙයි - ඒවායින් ගතයුතු දේවල් මතක් කරන්නට ඕන මේ වචන ආශ්‍රයෙන්. සුතා, ධතා. ඒක ඇසුවා පමණක් නෙවෙයි, බහුසුසුතා, බොහෝ ධර්මය ඇසුවා පමණක් නෙවෙයි ධාරණය කරගන්නවා. එතකොට අර සිංහ තෙල් රන් කරඬුවක දරාගන්නවා වගේ කියලා අතීතයේ උපමාවකට කියනවා.

ඊළඟට වචසා පරිචිතා, අතීතයේ ඒවා දරාගන්නා පමණක් නෙවෙයි ඊළඟ පරම්පරාව සඳහා ඒක වාචෝද්ගත කරනවා. සජ්ඣායනා කරමින් අමතක වෙන්න නොදී, වචසා පරිචිතා. ඒ කියන වාරයක් පාසා ඒ අයගේ සිත පිරිසිදුවෙනවා. ඊළඟට මනසානුපෙකිතා, නිකන් ඉන්න වෙලාවට ඒ ධර්මය තමා තුළ තිබෙන, තමා හදරපු, කටපාඩම් කරගෙන තිබෙන, තමා දරාගෙන සිටින ධර්මය මනසානුපෙකිතා, නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. එහි ඇති අර්ථය තව තවත් ගැඹුරින් තේරුම්ගන්නවා. ඊළඟට තේරුම් අරගෙන දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා, සමයක් දෘෂ්ටියෙන් එය හොඳට විනිවිද දකිනවා. අන්න ඒ විදියට තමයි අතීතයේ ධර්මය පරිහරණය කළ අය. දැන් මේ කාලයේ අතින් දේවල් වගේම මේ යන්ත්‍ර ඝණිකව ක්‍රියාකරන්නා වගේ අපටත් ඝණිකව මාර්ගඵල ලබන්න පුළුවන් කියන මිථ්‍යාවක් ලෝකයේ පැතිරෙන්නේ. මිථ්‍යාවක් කියලා කියන්නේ මක්නිසාද? ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සන්දිට්ඨික අකාලික ධර්මය අර විදියට හරියාකාරව අහනවානම් හරියාකාරව දේශනා කරනවානම් කෙනෙකුට මාර්ගඵල ඒ අවස්ථාවේ ලබාගැනීම නොබැරි බව අතීතයේ බාහිය ආදී ඒ සූත්‍ර වලින් අපට පෙනෙනවා. ඒ අවබෝධ මට්ටම් අනුව උගසටිතඤ්ඤා, විපඤ්චිතඤ්ඤා, ඤායොගා, පදපරමො කියලා පුද්ගල විශේෂ හතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ඇතැම් අයට වචනයක්, දෙකක් කියනකොට හොඳට තේරෙනවා - බාහිය ආදී. සමහර අයට ටිකක් දිග්ගස්සලා කියන්න වෙනවා. සමහර අයට අතින් එක්කගෙන ගිහින් පෙන්වන්නා වගේ වඩාත් සවිස්තරව කියනවා. සමහර අයට පද පරම, වචන විතරයි ඒගොල්ලො කටපාඩම් කරන්නේ ඊට එහාට යන්න බෑ. ඉතින් ඒ විදියට පුද්ගල මට්ටමින් කොයි හැටියේ හෝ වේවා ඒ ධර්මය හරියාකාරව අර කියාපු විදියට ධාරණය කරගෙන, මෙනෙහි කරමින් අසනවානම්, අන්න ඒ අවස්ථාවේ තමයි මාර්ගඵල අවබෝධය ලැබෙන්නේ. ඒ නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕනේ මේ සද්ධර්මය ආරක්‍ෂා කරගැනීම කියන එක මේ යන්ත්‍රගත කරගැනීමෙන්වත් පොත්වල ලියා තැබීමෙන්වත්, පොත්වල රන් අකුරෙන් ලියලා තැන්පත්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කරගැනීමවත් කරලා නෙවෙයි - මේක අර කියාපු විදියට දේශක ශ්‍රාවක දෙපක්ෂයම ධර්මය තුළ ජීවත්වීම තුළින් ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම තුළින් ආරක්ෂා කරගතයුතු එකකි.

එතකොට මේ අද ධර්මදේශනාව, ධර්මදේශනාව ගැනයි. වැඩි දෙයක් නෑ. ධර්මදේශනාව ගැනයි. නමුත් මේක තුළ ඔක්කොම තියෙනවා. ඒ නිසා මේ පින්වතුන් මේ වටිනා දවසේ, අද කල්පනා කරන්න ඕනෙ ශාසනයේ භාරය තමන්ටත් තිබෙන බව හිඤ්ඤ හිඤ්ඤාණින් උපාසක උපාසිකා සිටුවන ක් පිරිසට අයිති. එතකොට ඒ යුතුකමත් තමන් තුළින් ඉෂ්ට කරමින් අර බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට දීර්ඝ කාලයක් දෙව් මිනිසුන්ගේ හිත වැඩ පිණිස ඒ ධර්මය දේශනා කරන ශක්තිය මේ දේශනාව තුළින් ඇති වුණානම් මේ පින්වතුන්ට ඒ කුසලයත් තමන්ගේ මාර්ග ඵල අවබෝධයට හේතු වාසනා වේවා! අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වාම යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට බල්පොරොත්තු වෙනවානම් ඒ හැමදෙනාම අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන සාක්ෂාත් කරගනිත්වා කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඹුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දැක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 6 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 12 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 13 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 14 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 15 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 16 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 17 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 18 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 19 වෙළුම
40. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
41. විදසුන් උපදෙස්
42. භාවනා මාර්ගය
43. උත්තරීතර හුදෙකළාව
44. සසුන් පිළිවෙත
45. චලන වික්‍රය
46. දිය සුළිය
47. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
48. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම

59. නිවතේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 60. පටිවච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
 61. පටිවච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
 62. පටිවච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
 63. පටිවච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
 64. පටිවච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
 65. ස්පඨයේ ආශවය
 66. මනසේ මායාව
 67. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net